

Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Bobrzy”

Lokalna Strategia Rozwoju Kierowanego Społecznością
Lokalną na lata 2021-2027

dla Gmin:

Miedziana Góra, Mniów, Piekoszów, Strawczyn, Zagnańsk

Czerwiec, 2023

<WIZUALIZACJA>

I. Charakterystyka partnerstwa lokalnego

I.1. Nazwa i forma prawna stowarzyszenia

a) pełna oficjalna nazwa brzmi:

Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Bobrzy”

- b) Lokalna Grupa Działania posiada statut **STOWARZYSZENIA SPECJALNEGO** (zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 marca 2007 r., o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Dz. U. z 2013 r., poz. 173 j.t.). Nadzór nad stowarzyszeniem sprawuje Marszałek Województwa Świętokrzyskiego.
- c) **NIP** - 959-173-65-87
- d) **REGON** - 260 088 890
- e) Stowarzyszenie zostało zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym postanowieniem Sądu Rejonowego w Kielcach - X Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 20.04.2006 r. pod **nr KRS 0000255487**.

I.2. Opis procesu tworzenia partnerstwa

Początki Lokalnej Grupy Działania „Dorzecze Bobrzy” sięgają listopada 2004 r., kiedy to przedstawiciele czterech gmin z powiatu kieleckiego: Miedzianej Góry, Mniowa, Strawczyna i Zagnańska przygotowali i złożyli wniosek do I Schematu Pilotażowego Programu Leader+. Podmiotem wiodącym była gmina Miedziana Góra. Od tego momentu władze wspomnianych gmin, stopniowo angażując przedstawicieli podmiotów społecznych i gospodarczych podejmowały zadania, które doprowadziły do powstania Lokalnej Grupy Działania „Dorzecze Bobrzy”, przygotowania ZSROW oraz Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020 i niniejszej strategii dla kolejnego okresu programowego.

W sierpniu 2005 r. rozpoczęto realizację Schematu I Pilotażowego Programu Leader+, będącego głównym etapem stworzenia partnerstwa. Obejmował on następujące działania:

1. Cykl spotkań z mieszkańcami na stoiskach informacyjnych zorganizowanych na masowych imprezach, podczas których, stoiska LGD odwiedzili licznie zainteresowani mieszkańcy, dzięki prowadzonej ze sceny, w przerwach między koncertami, kampanii informacyjnej oraz bogatej ofercie szkoleń, proponowanej na stoiskach informacyjnych.

2. Szereg szkoleń tematycznych dla mieszkańców gmin Miedziana Góra, Mniów, Strawczyn i Zagnańsk pt. „Zorganizuj Swój Biznes”, „Witaj Gościu”, „Kreator Działań Lokalnych”, „Ekologiczne Gospodarowanie”, w których łącznie uczestniczyły 124 osoby. Każde szkolenie tematyczne poprzedzono wykładem informacyjnym oraz dyskusją nad celami Lokalnej Grupy Działania w ramach Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich „Dorzecza Bobrzy”.

3. Konferencja „Lokalna Grupa Działania”, która odbyła się 11 września 2005 roku. Uczestniczyło w niej 60 osób z różnych sektorów (publiczny, społeczny i gospodarczy) z gmin Miedziana Góra, Mniów, Strawczyn i Zagnańsk. Konferencja miała na celu zapoznanie z ideą LGD i budowaniem ZSROW. Jej uczestnicy złożyli podpisy pod deklaracją uczestnictwa w dalszych pracach LGD.

4. Cykl warsztatów tematycznych „Planowanie w Procesie Odnowy Wsi” dla aktywnych mieszkańców sołectw z terenu gmin miedziana Góra, Mniów, Strawczyn i Zagnańsk (listopad 2005– styczeń 2006). W czterech dwudniowych szkoleniach uczestniczyły 64 osoby z 19 sołectw.

5. Konferencja Założycielska Lokalnej Grupy Działania „Dorzecze Bobrzy”, w której uczestniczyły 102 osoby z terenu Dorzecza Bobrzy oraz zaproszeni goście. W jej trakcie powołano Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Bobrzy”, przyjęto Statut Stowarzyszenia oraz dokonano wyboru władz – Zarządu i Komisji Rewizyjnej. Przedyskutowano też wstępnie plany dalszych prac nad Zintegrowaną Strategią Rozwoju Obszarów Wiejskich „Dorzecza Bobrzy”. Ustalono wówczas, że dalsze prace nad opracowaniem ZSRÖW, w tym przygotowanie analizy SWOT będzie prowadzone przez Komisje tematyczne powołane przez Zarząd Stowarzyszenia.

6. Obrady czterech Komisji tematycznych LGD „Dorzecze Bobrzy” dotyczących Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich, w których łącznie uczestniczyło 118 osób. Podczas ich spotkań stworzono analizę SWOT obszaru Dorzecza Bobrzy, przyjęto Wizję, tematy wiodące oraz cele strategiczne ZSRÖW. Zgłaszano też pomysły do realizacji w następnych etapach funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania „Dorzecze Bobrzy”.

7. Przyjmowane były także Indywidualne Wstępne Propozycje Projektów. Inicjatywa ich zgłaszania przez mieszkańców zrodziła się na Konferencji Założycielskiej LGD „Dorzecze Bobrzy”. Była to forma konsultacji społecznych, umożliwiających zapoznanie się z konkretnymi oczekiwaniami mieszkańców wobec przyszłych prac Lokalnej Grupy Działania. Projekty składały, tak organizacje pozarządowe, jak i przedsiębiorcy i rolnicy z terenu „Dorzecza Bobrzy”. Większość projektów przewidziana była na lata 2007-2013 i była związana z działalnością inwestycyjną.

8. Konferencja pt. „Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich”, w dn. 11.04.2006 r., mająca na celu przyjęcie ZSRÖW „Lokalnej Grupy Działania Dorzecze Bobrzy”. Udział w niej wzięli członkowie Stowarzyszenia LGD „Dorzecze Bobrzy”. Łącznie w spotkaniach i pracach nad ZSRÖW „Dorzecze Bobrzy” i powołaniem Lokalnej Grupy Działania w ramach I Schematu PPL+ wzięło udział 542 osoby. W dniu 24.07.2006 roku odbyło się Walne Zebranie Członków LGD, mające na celu podjęcie inicjatywy włączenia Gminy Piekoszów do Lokalnej Grupy Działania „Dorzecze Bobrzy”. W Konferencji uczestniczyli członkowie Stowarzyszenia LGD „Dorzecze Bobrzy” oraz Wójt Gminy Piekoszów, jako gość. Podjęto wówczas jednogłośnie uchwałę intencyjną o rozszerzeniu obszaru działania LGD o Gminę Piekoszów. Odbyło się sześć spotkań z przedstawicielami partnerów społecznych, gospodarczych i samorządowych z terenu gminy Piekoszów oraz liczne konsultacje indywidualne. Miały one miejsce w kilku miejscowościach gminy – Piekoszów, Rykoszyn, Zajączków, natomiast konsultacje indywidualne odbywały się w Urzędzie Gminy w Piekoszowie. W wyniku powyższego doszło do uzupełnienia Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich LGD „Dorzecze Bobrzy”. 14.01.2007 r. odbyło się Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia LGD, mające na celu włączenie do prac LGD partnerów z terenu gminy Piekoszów. Podjęto na nim uchwałę o rozszerzeniu LGD o partnerów z gminy Piekoszów, zmieniono statut, z uwzględnieniem rozszerzenia terenu działania LGD o gminę Piekoszów oraz dokooptowano do władz Stowarzyszenia LGD „Dorzecze Bobrzy” przedstawicieli z terenu gminy Piekoszów.

W kwietniu 2007 roku Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Bobrzy” rozpoczęła realizację II Schematu Pilotażowego Programu Leader +, będącego zarazem kolejnym etapem budowy partnerstwa w ramach LGD. Projekt był realizowany do maja 2008 roku.

W latach 2009-2015 LGD realizowało natomiast wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach PROW 2007-2013, zaś w latach 2016-2023 - Lokalną Strategię Rozwoju w ramach PROW 2014-2020. Warto zaznaczyć, iż większość członków stowarzyszenia, w tym wszystkie gminy wchodzące w jego skład, to wieloletni członkowie, którzy od lat uczestniczą w pracach LGD, doskonale znają jej cele i mają doświadczenie w pracy na rzecz lokalnej społeczności.

LGD posiada bogate doświadczenie we wdrażaniu Lokalnej Strategii Rozwoju, polegającej na szeroko rozumianym rozwoju terenów wiejskich. W naszej działalności uwzględniamy aktywizację lokalnej

społeczności, wspieranie organizacji pozarządowych oraz lokalnych liderów, rozwój przedsiębiorczości, kompetencji, wiedzy i nauki, ochronę oraz promocję środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historyczno-kulturowych w szczególności lokalnych, wsparcie i rozwój produkcji wyrobów regionalnych. Stowarzyszenie jest jednostką skupiającą, integrującą oraz aktywizującą wiele różnych grup społecznych z terenu LGD. Pełni funkcje doradcze i wspierające dla licznych podmiotów. Aktywnie działa na rzecz partnerstwa i dialogu trójsektorowego, a także sieciowania i współpracy. LGD prowadzi również szeroką działalność szkoleniową dla mieszkańców a także dla instytucji z tego terenu. Ich zakres jest zróżnicowany, dotyczyły one prowadzenia organizacji pozarządowych, firm, gospodarstw agroturystycznych, pozyskiwania i rozliczania środków zewnętrznych, a także szkolenia podnoszące kwalifikacje, kompetencje i umiejętności mieszkańców oraz integrujące i aktywizujące ich.

LGD przez cały okres swojej działalności zyskało markę podmiotu działającego na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Miedziana Góra, Mniów, Piekoszów, Strawczyn i Zagnańsk. Zadania obliczone na kompleksowy rozwój obszarów wiejskich nie zdezaktualizowały się, mieszkańcy nadal oczekują wsparcia w kreowaniu ich małych ojczyzn na dobre miejsce do życia.

W okresie programowania 2007-2013 kwoty wydanych środków w ramach poszczególnych działań kształtowały się następująco: Odnowa i rozwój wsi – kwota wydanych środków 4 446 151 zł, liczba zrealizowanych wniosków 27; Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw – kwota wydanych środków 169 925 zł, liczba zrealizowanych wniosków 3; Małe projekty – 1 513 492 zł, liczba zrealizowanych projektów 76; Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej – 0 zł, liczba zrealizowanych projektów 0.

W okresie programowania 2014-2021 łącznie budżet wynosi 3 125 315 EUR, z czego 802 958,36 EUR na realizację celu ogólnego 1 „Społeczeństwo aktywne i zintegrowane”, oraz 1 847 666,64 EUR na cel ogólny 2 „Wspieranie rozwoju gospodarczego na obszarze objętym LSR” a pozostała kwota przeznaczona jest na koszty bieżące i aktywizację LGD 474 690 EUR. W ramach budżetów poszczególnych celów ogólnych uwzględniono projekty współpracy 183 625 EUR, projekty grantowe 108 671,64 EUR, konkursy 2 358 328,36 EUR. W ramach 1 celu ogólnego zrealizowanych zostało 77 projektów, w tym 1 projekt współpracy pomiędzy LGD, a kolejne 11 projektów będzie jeszcze realizowane. W ramach celu ogólnego 2 zostało zrealizowanych 75 projektów, w tym 2 pr. współpracy.

LGD z powodzeniem zrealizowała dotychczas projekty min.:

- Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” działanie „Pilotażowy Program Leader +” Schemat II działanie 3.4 projekt „Lokalna Grupa Działania Dorzecze Bobrzy rozwój turystyki i aktywizacja społeczności lokalnej, wdrożenie Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Lokalnej Grupy Działania Dorzecze Bobrzy”, projekt był realizowany na terenie 4 gmin należących do LGD - Miedziana Góra, Mniów, Strawczyn, Zagnańsk, wartość projektu 723 929,47 zł. Celem projektu było zrealizowanie założeń Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Lokalnej Grupy Działania "Dorzecze Bobrzy", projekt trwał od marca 2007 roku do maja 2008 roku.
- Od 28.04.2009 do 30.06.2015 roku w LGD wdrażana była Lokalna Strategia Rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejski 2009-2013 – Oś IV Leader na kwotę 8 468 412 zł. Zrealizowany zakres działań obejmował przedsięwzięcia związane z funkcjonowaniem biura LGD, nabywaniem umiejętności i aktywizacją w ramach którego były realizowane działania, informacyjne, doradcze, szkoleniowe, promocyjne, wydawnictwa, opracowania, imprezy promocyjne. W ramach wdrażania LSR prowadzone były nabory wniosków na konkursy dla mieszkańców i instytucji z terenu LGD na dotacje w ramach 4 działań. Na dofinansowania zostało przeznaczone prawie 6 500 000 zł. Prowadzone były również działania związane z ogłoszeniem naboru oraz oceną wniosków. Zrealizowany został projekt współpracy w partnerstwie z 5-ciomą Lokalnymi Grupami Działania z terenu województwa Świętokrzyskiego pod nazwą „Szlak Przygody”. Największy sieciowy produkt turystyczny w Polsce. Był

to innowacyjny projekt który miał na celu wytyczenie, oznakowanie znakami kierunkowymi, tablicami informacyjnymi, małą architekturą najważniejszych obiektów i atrakcji turystycznych, oraz zwiększenie ruchu turystycznego poprzez włączenie turysty do programu lojalnościowego który działa na szlaku. Wytyczone zostało ponad 850 km tras, ponad 100 oznakowanych atrakcji i 6 krain tematycznych. Dodatkowo zostały wydane materiały promocyjne, informacyjne oraz prowadzona była kampania promocyjna. Wartość projektu wyniosła 783 974,36 zł łącznie (w tym wkład LGD „Dorzecze Bobrzy” 159 613 zł).

W okresie programowym 2009-2015 zrealizowano projekty:

- Projekt "Język Angielski w turystyce" z Działania 9.5 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, celem projektu było podniesienie umiejętności grupy 20 osób z zakresu posługiwania się językiem angielskim, wartość projektu 44 860,00 zł., czas trwania projektu 03.07.2008-31.07.2009 roku.
- Projekt "Aktywne kobiety terenu LGD Dorzecze Bobrzy na rzecz integracji środowiska lokalnego i rozwoju zasobów ludzkich" z Działania 7.3 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, celem projektu było wspieranie inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnej, przyczyniające się do realizacji strategii rozwoju obszarów wiejskich, wsparciem w ramach projektu zostało objętych 30 aktywnych kobiet, wartość projektu 48 692,54 zł, czas trwania projektu 01.12.2009-30.06.2010 roku.
- Projekt „Komputer też ma 50 lat – kurs komputerowy dla mieszkańców LGD „Dorzecze Bobrzy” z Działania 9.5 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Celem tego projektu było przeszkolenie 50 osób, mieszkańców LGD z podstaw obsługi komputera. Uczestnikami projektu byli przede wszystkim przedstawiciele stowarzyszeń, Kół Gospodyń Wiejskich, Zespołów Ludowych. Wartość projektu 34 350 zł, czas realizacji 01.01.2012 – 31.07.2012 roku.

- Od 21.04.2016 do obecnie, w LGD wdrażana była Lokalna Strategia Rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejski 2014-2020 – Oś IV Leader na kwotę 3 125 315 euro. Zrealizowany zakres działań obejmował przedsięwzięcia związane z funkcjonowaniem biura LGD, nabywaniem umiejętności i aktywizacją w ramach którego były realizowane działania, informacyjne, doradcze, szkoleniowe, promocyjne, wydawnictwa, opracowania, imprezy promocyjne. W ramach wdrażania LSR prowadzone były nabory wniosków na konkursy dla mieszkańców i instytucji z terenu LGD na dotacje w ramach 4 działań oraz projektów grantowych. Na dofinansowania zostało przeznaczone 2 650 625 euro. Prowadzone były również działania związane z ogłoszeniem naboru oraz oceną wniosków. Zrealizowany zostały trzy projekty współpracy:

1) „Kreator Przedsiębiorczości” w partnerstwie z 20-toma Lokalnymi Grupami Działania z Polski i Słowacji. Był to innowacyjny projekt który miał na celu wzmacnianie przedsiębiorczości na terenach wiejskich poprzez tworzenie Lokalnych Centrów Wspierania Przedsiębiorczości skierowanych do osób chcących założyć własną działalność gospodarczą, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych, w ramach którego świadczone usługi szkoleniowe i doradcze (księgowe, prawne, biznesowe, marketingowe) oraz zakupiono wyposażenie pomieszczeń na potrzeby LCWP oraz Laboratoriów Przedsiębiorczości skierowanych do dzieci i młodzieży, których zadaniem było kształtowanie postaw przedsiębiorczych u dzieci i młodzieży, wzmacnianie samodzielności, kreatywności, umiejętności organizacyjnych, motywacji do rozwoju własnej osobowości, edukacji finansowej. Wartość projektu wyniosła 3 128 411,75 zł łącznie (w tym wkład LGD „Dorzecze Bobrzy” 102 967 zł).

2) „Marsz po Zdrowie” w partnerstwie z 8-mioma Lokalnymi Grupami Działania z terenu województwa świętokrzyskiego. Celem projektu było podniesienie atrakcyjności terenów partnerskich LGD poprzez poszerzenie i promocję oferty turystycznej, rozwój turystyczny obszaru oraz stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości na terenie partnerskich LGD. W ramach projektu powstało 36 parków Nordic Walking (wytyczone i oznaczone trasy o różnym poziomie zaawansowania oraz tablice, informujące o technice uprawiania Nordic Walking). Dodatkowo przeprowadzono szkolenie instruktorów, którzy mogą

organizować rajdy, animować rekreacyjnie mieszkańców, zorganizowano szereg imprez oraz zakupiono gadzety promocyjne i sprzęt sportowy (kije do Nordic Walking). Projekt koordynowała LGD Dorzecze Bobrzy. Wartość projektu wyniosła 1 458 350,49 zł łącznie (w tym wkład LGD „Dorzecze Bobrzy” 257 030 zł).

3) „Być kobietą w biznesie – organizacja warsztatów aktywizujących”, której celem było stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości wśród kobiet poprzez organizację warsztatów aktywizujących. Projekt przeprowadzono w partnerstwie z 3-ema Lokalnymi Grupami Działania z Polski. Wartość projektu wyniosła 78 562,00 zł łącznie (w tym wkład LGD „Dorzecze Bobrzy” 33 380,00 zł).

Każda z gmin wchodzących w skład LGD „Dorzecze Bobrzy” realizowała szereg działań finansowanych w ramach PROW 2007-2013, PROW 2014-2020 oraz RPO i in. Należy podkreślić, że część z tych działań jest zbieżnych z możliwościami, jakie daje okres programowania 2021-2027, dlatego doświadczenie partnerów w tych zakresach będzie cenne.

Dzięki obecności wszystkich sektorów w partnerstwie LGD możliwa będzie realizacja wyzwań związanych z podejmowanymi operacjami w ramach wszystkich celów ogólnych. Mieszkańcy, sektor publiczny i społeczny będą dbali o dialog i informowanie na temat realizowanej polityki rozwojowej wszystkich mieszkańców zainteresowanych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym, rozwojem swojej aktywności społecznej oraz komunikacji z grupami w niekorzystnej sytuacji (seniorzy - osoby powyżej 60 r.ż., osoby młode do 25 r.ż., kobiety). Na barkach przedstawicieli sektora gospodarczego nadal będzie leżeć odpowiedzialność za poprawę sytuacji na rynku pracy, przeciwdziałaniu ubóstwu i wzrost zatrudnienia. Reprezentanci sektora gospodarczego będą podejmowali wyzwania informacyjne oraz będą musieli podejmować dialog z sektorem publicznym, którego działania na poziomie samorządowym mogą realnie wpłynąć na poprawę lokalnego rynku pracy. Przedstawiciele wszystkich sektorów oraz mieszkańcy byli w wysokim stopniu zaangażowani w tworzenie strategii, poprzez udział w konsultacjach, wypełnianie ankiet, składanie fiszek projektowych, konsultacje społeczne, ale także uczestnictwo w dyskusjach, dzielenie się pomysłami czy uwagami na temat strategii. Zespół ds. tworzenia strategii dotarł do szerokiego grona lokalnych podmiotów oraz mieszkańców i zaangażował ich do udziału w pracach nad strategią. Uznać należy, iż zaangażowane podmioty są reprezentatywne dla zdiagnozowanych grup interesariuszy.

Szeroki udział społeczności lokalnej w tworzeniu i realizacji strategii jest jednym z filarów podejścia LEADER. Dla zapewnienia właściwego rozwoju oddolnego jest udział społeczności lokalnej w opracowywaniu i realizacji różnych decyzji, zwłaszcza tych, które mają strategiczny charakter. Z tego powodu LGD „Dorzecze Bobrzy” od początku swojego istnienia jest wysoce nakierowany na aktywizację społeczności lokalnej i zaangażowanie mieszkańców i podmiotów w realizację strategii. Wachlarz beneficjentów LGD jest bardzo szeroki, zaś różnorodność wspieranych operacji wysoka, co świadczy o umiejętnym angażowaniu lokalnej społeczności w prace LGD i realizację strategii. Ponadto, od lat współpracując z wieloma partnerami LGD promuje obszar objęty strategią, jako przyjazne miejsce do życia i przyczynia się do budowania lokalnego patriotyzmu.

Podejście to przynosi rezultaty, jako metoda spójnego i pełnego wdrażania strategii, dlatego też będzie kontynuowane w nadchodzącym okresie programowym, w którym budżet LGD będzie opierał się na środkach z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR - Program Regionalny Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027, priorytet 6 Fundusze Europejskie dla wspólnot lokalnych). Ponadto LGD będzie mogła ubiegać się o środki pochodzące z innych programów, przykładowo z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS+), gdzie przeprowadzane będą konkursy dedykowane lokalnym grupom działania. Planowane jest przeprowadzenie dwóch operacji własnych: Pobudzenie oraz kształtowanie tożsamości obywatelskiej oraz Kreowanie liderów społecznych, mających na celu aktywizację społeczności lokalnych, kreowanie liderów i pobudzanie oddolnych inicjatyw. Jednocześnie LGD będzie starało się docierać do kolejnych grup mieszkańców i podmiotów, używając różnorodnych form komunikacji (internet,

socjalmedia, kanały komunikacji zrzeszonych gmin, bezpośrednie spotkania), starając się zachęcić ich do udziału w realizacji strategii. LGD będzie zachowywać przy tym dbałość o już zaangażowanych mieszkańców i podmioty, tworząc atrakcyjną ofertę projektów, które będą umożliwiać realizację różnorodnych celów i aktywności. Szerokie zaangażowanie czynników lokalnych w powstanie strategii jest gwarantem uczestnictwa mieszkańców i podmiotów lokalnych w realizacji strategii, gdyż została ona stworzona w sposób najlepiej odpowiadający ich potrzebom, zaś nieustanny, bliski kontakt z mieszkańcami w jakim w naturalny sposób jest LGD umożliwi aktywne reagowanie na zmiany zachodzące na obszarze działania stowarzyszenia i wdrażanie strategii w synergii z mieszkańcami.

Stowarzyszenie posiada duże doświadczenie we wdrażaniu podejścia LEADER i realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju. Należy dodać, że ewaluacja mająca na celu ocenę pracy zarówno biura, jak i poszczególnych organów LGD przeprowadzona przez zewnętrzny zespół ekspercki w pierwszej połowie 2015 r. oraz w drugiej połowie 2022 r. jednoznacznie wskazała na dobrą i bardzo dobrą realizację swoich zadań. Warto odnotować, że poza realizacją bieżących obowiązków pracownicy LGD regularnie podnosili swoje kompetencje. Zakres odbytych szkoleń był bardzo szeroki i obejmował zarówno zagadnienia stricte związane z wdrażaniem i funkcjonowaniem LSR, ale również bardziej ogólne szkolenia specjalistyczne dotyczące np. zamówień publicznych, ochrony danych osobowych czy kodeksu pracy. Wysokie kwalifikacje oraz doświadczenie przełożyły się może nie tylko na wysoki standard obsługi beneficjentów, ale także na skuteczne wdrażanie Strategii.

I.3. Opis struktury LGD

Elementami w strukturze Stowarzyszenia są:

- 1) Walne Zgromadzenie Członków
- 2) Zarząd
- 3) Komisja Rewizyjna
- 4) Rada LGD

Walne Zebranie Członków

Zgodnie ze statutem Stowarzyszenia członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia może być pełnoletnia osoba fizyczna, spełniająca warunki określone w ustawie Prawo o stowarzyszeniach, która złoży deklarację członkowską na piśmie. Ponadto, członkiem może być także jednostka samorządu terytorialnego, która przedstawiła właściwą uchwałę organu stanowiącego oraz osoba prawna, która złożyła deklarację członkowską na piśmie i wskazała przedstawiciela. Członek zwyczajny jest zobowiązany do uczestnictwa w Walnym Zebraniu Członków, które jest najwyższą władzą Stowarzyszenia. Statut określa kadencyjność Walnego Zebrania, procedurę rezygnacji, członkostwo, a także procedurę zwoływania Zarządu przez Walne Zebranie Członków, przebieg obrad, procedurę głosowania nad uchwałami oraz kompetencję, do którym zaliczają się: uchwalanie kierunków i programu działania Stowarzyszenia, wybór i odwołanie członków Rady, Zarządu i Komisji Rewizyjnej, zatwierdzanie bilansu rocznego, rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań Rady, Zarządu i Komisji Rewizyjnej, w szczególności dotyczących projektów realizowanych w ramach LSR, udzielanie absolutorium Zarządowi.

Prace Walnego Zebrania Członków reguluje dodatkowo Regulamin, który wskazuje częstotliwość zwoływania Zarządu, sposób informowania o porządku obrad, sposób postępowania w przypadku głosowań (m.in. powoływanie, obowiązki i skład Komisji Skrutacyjnej), zasady przeprowadzania wyborów oraz kto może, a kto nie może brać udziału w obradach i głosowaniach.

Rada

Rada została powołana uchwałą Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Bobrzy” z dnia 28 lutego 2020 roku w głosowaniu tajnym. Reprezentowane są w niej wszystkie gminy wchodzące w skład LGD. W skład Rady wchodzi 15 osób, w tym 4 z sektora publicznego, 5 z sektora gospodarczego oraz 6 osób z sektora społecznego. Oznacza to, że żaden z sektorów nie posiada więcej niż 49% głosów (sektor publiczny 27%, sektor gospodarczy 33%, sektor społeczny 40%). Ponadto, w skład Rady wchodzi 11 mężczyzn i 4 kobiety, co oznacza, że mężczyźni stanowią 73%, a kobiety 27% składu Rady.

Do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji w ramach prowadzonych naborów wniosków. Rada na posiedzeniu dokonuje oceny złożonych wniosków pod względem zgodności z celami LSR oraz spełnienia lokalnych kryteriów wyboru. Podstawą pracy Rady jest Regulamin Pracy Rady, przyjęty Uchwałą Zarządu LGD z dn. 18 listopada 2021 roku. Decyzje podejmowane są w formie uchwał. Statut Stowarzyszenia określa sposób wyboru członków Rady, ich liczbę, sposób odwołania członka Rady, jej skład z założeniami zachowania proporcji reprezentacji partnerów oraz zachowania równości kobiet i mężczyzn, a także określa podstawowe dokumenty na podstawie których pracuje Rada (Regulamin Pracy Rady, procedury regulujące wybór operacji). Statut określa także wybór Przewodniczącego i Zastępcę przewodniczącego Rady oraz Sekretarza oraz określa kompetencje Rady, do których należy wybór operacji, które mają być realizowane w ramach opracowanej przez LGD Lokalnej Strategii Rozwoju. Ponadto, Regulamin Pracy Rady, określa między innymi sposób wyborów członków Rady oraz wyboru członków funkcyjnych w Radzie, zasady określania składu Rady, sposób informowania o pracach i obradach Rady, zasady określające przebieg posiedzeń przebiegających za pomocą internetu, zasady przeprowadzania głosowania i podejmowania uchwał oraz zasady sporządzania protokołów. W ramach poprawy jakości pracy członków Rady planujemy opracować plan szkoleń dla członków organu decyzyjnego.

Zarząd

Zarząd został powołany uchwałą Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Bobrzy” z dnia 28 lutego 2020 roku w głosowaniu tajnym. W skład Zarządu wchodzi 5 osób, w tym trzech członków kontynuuje pracę w Zarządzie z poprzedniej kadencji, a dwóch członków jest nowych. Członkowie Zarządu reprezentują wszystkie gminy wchodzące w skład LGD. W składzie Zarządu znalazło się 3 mężczyzn (60%) i 2 kobiety (40%). Spośród członków Zarządu wybrani zostają (zgodnie ze statutem) Prezes, 3 Wiceprezesów oraz Sekretarz, którzy wybierani i odwoływani są przez Walne Zebranie Członków. Statut określa także kompetencje Zarządu, wśród których najważniejsze to: przyjmowanie nowych członków Stowarzyszenia, wykluczanie członków Stowarzyszenia, przyjmowanie pisemnych rezygnacji członków Zarządu, Rady i Komisji Rewizyjnej, reprezentowanie Stowarzyszenia na zewnątrz i działanie w jego imieniu, kierowanie bieżącą pracą Stowarzyszenia, zwoływanie Walnego Zebrania Członków, opracowywanie, aktualizacja, uchwalanie LSR, oraz innych wymaganych przepisami dokumentów, celem przystąpienia do konkursu na realizację LSR. Statut określa również sposób reprezentacji Stowarzyszenia oraz założenia dotyczące zaciągania zobowiązań majątkowych przez członków Zarządu.

Komisja rewizyjna

Komisja Rewizyjna została powołana uchwałą Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Bobrzy” z dnia 28 lutego 2020 roku. W skład organu weszło 5 osób, w tym 3 mężczyzn (60%) i 2 kobiety (40%). Członkowie reprezentują wszystkie gminy wchodzące w skład LGD. Statut określa liczbę członków i sposób powoływania Komisji Rewizyjnej, która spośród swoich członków wybiera Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego oraz Sekretarza. Statut określa również zastrzeżenia, kto nie może zostać członkiem tego organu (osoba skazana prawomocnym wyrokiem,

małżonkowie członków Zarządu, pokrewieństwo, powinowactwo i podległość w stosunku do członka Zarządu) oraz kompetencje, do których należą: bieżąca kontrola pracy Stowarzyszenia, składanie wniosków w przedmiocie absolutorium dla Zarządu, występowanie z wnioskiem o zwołanie Walnego Zebrania Członków oraz dokonywanie wyboru podmiotu mającego zbadać sprawozdanie finansowe Stowarzyszenia.

Obecną strukturę partnerstwa obrazuje poniższa tabela. Warto jednak zaznaczyć, że proces budowania i poszerzania partnerstwa nie został zakończony, gdyż LGD jest dynamicznie zmieniającym się podmiotem dostosowującym się do specyfiki lokalnej.

Liczba członków partnerstwa LGD wynosi 103. Wśród członków znajdują się przedstawiciele wszystkich sektorów wchodzących w skład partnerstwa trójstronnego, tj. sektora publicznego, społecznego (w tym mieszkańcy) oraz gospodarczego. Liczba członków z poszczególnych sektorów zaprezentowana została w tabeli poniżej.

Tabela nr 1: Członkowie LGD

L.p.	Sektor	Liczba	%
1.	Publiczny	5	5%
2.	Gospodarczy	7	7%
3.	Społeczny	4	4%
4.	Mieszkańcy	87	84%
	SUMA	103	100%

Taki skład partnerstwa doskonale koreluje z założoną wizją rozwoju obszaru i przyjętymi celami do realizacji w ramach wdrażania LSR. Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2021-2027 jest skoncentrowana wokół rozwiązywania problemów związanych z aktywnością społeczną, promocją turystyki oraz pracy z grupami w niekorzystnej sytuacji (osoby młode do 25 r.ż., seniorzy - osoby powyżej 60 r.ż., kobiety). W związku z tak zaplanowanymi kierunkami działań, ważne było, aby wśród członków LGD znaleźli się zarówno reprezentanci świata biznesu (przedsiębiorcy), świata organizacji pozarządowych (NGO) oraz świata publicznego (instytucje) i mieszkańców. Do LGD należą członkowie reprezentujący wszystkie sektory (publiczny, społeczny, gospodarczy, mieszkańcy) z każdej z gmin należących do LGD. Uznać należy zatem, iż skład partnerstwa jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności i gwarantuje realizację celów, założonych w strategii.

Zgodnie ze statutem LGD „Dorzecze Bobrzy”, biuro Stowarzyszenia jest jednostką administracyjną Stowarzyszenia, wykonuje prace organizacyjne, przygotowawcze i obsługę administracyjną Stowarzyszenia. Biuro LGD funkcjonuje na podstawie przyjętego Regulaminu pracy biura. Regulamin przewiduje stanowiska dyrektora biura, specjalista ds. doradztwa i wdrażania LSR, specjalista ds. administracyjno-rozliczeniowych i wynajęty podmiot ds. obsługi księgowej. Pracownicy biura zajmują się koordynacją wdrażania LSR i bieżącą pracą LGD. Ich praca nadzorowana jest przez Zarząd. Regulamin dokładnie opisuje zakresy obowiązków osób na wspomnianych stanowiskach, a także podstawę prawną do określania zasad ich wyboru (Regulamin Zatrudniania Pracowników) i wynagradzania (Regulamin Wynagradzania Pracowników). Warto zauważyć, że regulamin pracy biura przewiduje pomiar efektywności prowadzonego doradztwa. Prowadzone badania ankietowe wśród osób, korzystających z doradztwa obejmują co najmniej 20% usługobiorców i będą przeprowadzane po przeprowadzeniu usługi doradczej. Specjalnie przygotowane arkusze do wypełnienia przez usługobiorcę będą następnie opracowywane przez pracowników LGD, aby podnieść jakość świadczonego doradztwa. Wiedza merytoryczna i doświadczenie

członków organów LGD oraz pracowników Biura będą kluczowe dla powodzenia wdrażania strategii. Zarówno pracownicy LGD, jak i członkowie organów posiadają gruntowne merytoryczne przygotowanie do realizacji LSR i osiągnięcia jej celów.

I.4. Zwięzła charakterystyka rozwiązań w procesie decyzyjnym

Zarząd LGD rozpisuje konkurs na nabór wniosków w poszczególnych działaniach zgodnie z obowiązującymi procedurami. Wraz z ogłoszeniem naboru Zarząd zatwierdza regulamin naboru. Regulamin ten oraz procedury dotyczące wyboru i oceny operacji w ramach wdrażania LSR publikowane będą na stronie internetowej LGD. Informacje o konkursach oraz niezbędne dokumenty dla beneficjentów będą umieszczone na stronie internetowej LGD. Biuro LGD przed każdym z konkursów przeprowadzi spotkanie konsultacyjno-szkoleniowe dla beneficjentów. W biurze LGD będzie również świadczone nieodpłatne doradztwo dla beneficjentów. Beneficjent składa wniosek wraz z niezbędnymi załącznikami do Biura LGD w wyznaczonym w regulaminie naboru terminie. Następnie Rada LGD dokonuje oceny i wyboru wniosków zgodnie z procedurami. Wyniki oceny publikowane są na stronie internetowej LGD. Beneficjenci są informowani pisemnie o wynikach oceny wniosków. Przysługuje im prawo do złożenia protestu, który rozpatrzony będzie zgodnie z obowiązującymi procedurami. Beneficjenci których wnioski zostały pozytywnie rozpatrzone i zmieściły się w limicie środków, w przypadku projektów grantowych podpisują umowę na realizację wniosku z LGD, a w przypadku pozostałych konkursów z instytucją wdrażającą.

LGD dba o to, aby żadna pojedyncza grupa interesu nie posiada więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji (każdorazowa weryfikacja rejestru interesów oraz powiązań z wnioskodawcami) oraz zachowanie bezstronności przy ocenie i podejmowaniu wyboru (obowiązkowe składanie oświadczeń o bezstronności).

I.5. Wskazanie dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD

W ramach podstawowych dokumentów regulujących zasady działania LGD wymienić należy:

1. Statut Stowarzyszenia LGD „Dorzecze Bobrzy” uchwalony 10 grudnia 2005 roku przez Walne Zebranie Członków Założycieli, z późniejszymi zmianami w kolejnych latach. W Statucie znajdują się zapisy regulujące, kwestie podstawowe wynikające z ustawy prawo o stowarzyszeniach oraz ustawy o rozwoju lokalnym, zasady działania LGD, członkostwo LGD, władz LGD oraz kwestie związane z majątkiem i rozwiązaniem LGD. Zmiany i uchwalanie statutu leży w kompetencji Walnego Zebrania Członków (Podjęcie uchwały w tej sprawie wymaga zwykłej większości głosów przy obecności, co najmniej połowy członków Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia. Jeżeli w pierwszym terminie WZC nie uczestniczy co najmniej 50% członków zwyczajnych, wówczas uchwały podjęte większością głosów w drugim terminie mają moc obowiązującą niezależnie od liczby uprawnionych do głosowania uczestniczących w Zebraniu).

2. Regulamin Walnego Zebrania Członków LGD „Dorzecze Bobrzy” uchwalony 3 stycznia 2014 roku przez Walne Zebranie Członków. W regulaminie znajdują się zapisy regulujące zasady działania, prowadzenia głosowań oraz organizacji pracy. Zmiany i uchwalanie regulaminu leży w kompetencji Walnego Zebrania Członków na wniosek Zarządu, Komisji Rewizyjnej, Rady lub 1/10 liczby członków zwyczajnych Stowarzyszenia

3. Regulamin Pracy Rady LGD „Dorzecze Bobrzy” przyjęty przez Zarząd w dniu 18.11.2021 r., określa zasady wyboru Rady, kadencyjność rady, zasady ustalania składu Rady, kompetencje Rady i Przewodniczącego Rady, zasady zwoływania posiedzeń i ich przebiegu, zasady uchwalania Uchwał, trybu elektronicznego posiedzeń, wymaganych oświadczeń od członków Rady, procedury postępowania w przypadku problemów pracy Rady, głosowania..

4. Regulamin pracy biura przyjęty Uchwałą Zarządu z dnia 28.12.2015 r., który określa zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników, uprawnienia Dyrektora Biura, uprawnienia pozostałych pracowników, zasady dostępności do informacji będących w dyspozycji LGD, zasady świadczenia doradztwa w biurze LGD, badanie efektywności świadczonych usług doradczych. Dyrektor Biura opracowuje projekty zmian w procedurach i regulaminach pracy organów stowarzyszenia, które następnie uchwała Zarząd.

5. Procedury wyboru i oceny operacji w ramach wdrażania LSR 2014-2020 przyjęte Uchwałą Zarządu z dnia 28.12.2015 r., które określają zasady, formę i podstawę prawną prowadzenia naborów o udzielenie wsparcia na operacje w ramach wdrażania LSR, kompetencje Zarządu w sprawie przyjęcie Regulaminu naboru, zasad postępowania Rady w sprawie dokonania wyboru operacji, prowadzenia konsultacji przed zakończeniem naborów, procedury przyjęcia wniosków i ich oceny, zasad prowadzenia elektronicznych Posiedzeń, zasad przydzielania punktów i oceny zgodności operacji z LSR, informowania wnioskodawców o wynikach naborów, zasadach procedury odwoławczej (protestu), wzory dokumentów. Zarząd uchwałą może zmienić procedury wyboru i oceny operacji na wniosek pracowników i członków LGD.

6. Procedury wyboru i oceny grantobiorców w ramach wdrażania LSR 2014-20 przyjęte Uchwałą Zarządu z dnia 28.12.2015 r., która określa tryb i przepisy przeprowadzania konkursów grantowych, wyboru wniosków grantowych, zasad postępowania Członków Rady w ramach oceny wniosków, elektronicznej możliwości odbywania posiedzeń i oceny, informowania grantobiorców o wynikach wyborów, wymaganych oświadczeń, procedury odwoławczej, przystępowania do umowy i realizacji grantu, powinnościach grantobiorców, wzory dokumentów. Zarząd uchwałą może zmienić procedury wyboru i oceny operacji na wniosek pracowników i członków LGD.

Dyrektor Biura opracowuje projekty zmian w statucie i regulaminach pracy organów stowarzyszenia, które następnie uchwała Zarząd

II. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR

II.1 Opis obszaru

Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Bobrzy” obejmuje swoim działaniem pięć gmin: Miedziana Góra, Mniów, Piekoszów, Strawczyn i Zagnańsk. LGD jest partnerstwem sektora publicznego, społecznego oraz gospodarczego. Teren ten był objęty Lokalną Strategią Rozwoju LGD „Dorzecze Bobrzy”, wybraną i realizowaną w ramach PROW 2007-2013 oraz 2014-2020.

Obszar LGD „Dorzecze Bobrzy” wynosi 480 km², łączna liczba ludności wynosi 61 794 mieszkańców (stan na 31.12.2020 r.). Granice administracyjne obrazuje załączona mapa.



Jest to obszar spójny terytorialnie. Wszystkie gminy leżą na obszarze Województwa Świętokrzyskiego i powiatu kieleckiego. Wszystkie gminy, jako jednostki samorządu terytorialnego są członkami Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Bobrzy” i są reprezentowane przez mieszkańców, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe oraz przedstawiciele gminy w każdym sektorów tworzących LGD oraz w jej organach (Zarząd, Rada, Komisja Rewizyjna).

Gmina Miedziana Góra jest częścią aglomeracji kieleckiej. Położona jest na terenie górzystym rozciągającym się u zachodnich stoków pasma Łysogórskiego. Teren ten przecinają dwa strumienie: Bobrza i Sufraganiec. Liczba ludności na terenie gminy wynosi 12 331 czyli 173 osób na km² (stan na 31.12.2020 rok). Na terenie gminy przeważają gleby leśne wykształcone na zwietrzelinie skał piaskowcowych, piaszczysto-gliniastych utworach polodowcowych oraz utworach torfowych i piaszczysto-mułowcowych. Występują tu też gleby pseudobielicowe, brunatne wylugowane kwaśne, czarne ziemie zdegradowane, glejowe, murszowo-mineralne i mułowo-torfowe. Największy obszar zajmują bielicowe z płytkim poziomem próchnicznym. Są to gleby kamieniste i mocno zakwaszone.

Charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczymi (gmina nazywana jest Zielonymi Płucami Kielc). Położona stosunkowo niedaleko od centrum Kielc, stała się popularnym miejscem osiedlania się kielczan. W gminie jest 10 miejscowości i 10 sołectw.

Infrastruktura drogowa: przez Gminę przebiegają droga krajowa S-7 Gdańsk - Warszawa- Kielce - Kraków- Chyżne o długości na terenie gminy 7,5 km, droga krajowa nr 74 Kraśnik- Opatów- Kielce- Sulejów-Łódź o długości na terenie gminy 13,3 km, droga wojewódzka nr 748 Miedziana Góra-Ruda Strawczyńska o długości na terenie gminy 4,0 km oraz droga wojewódzka nr 750 Ćmińsk-Lekomín o długości na terenie gminy 1,6 km. Częściowo na terenie gminy znajduje się węzeł zespolony, tj. pierwszy i jedyny w regionie świętokrzyskim węzeł na skrzyżowaniu dwóch dróg ekspresowych – 7 i 74. Ponadto na terenie gminy w miejscowości Kostomłoty Pierwsze znajduje się kolejowy przystanek osobowy, obsługujący lokalny ruch pasażerski na trasie Kielce – Skarżysko-Kamienna. Lokalną sieć drogową w gminie tworzą drogi powiatowe oraz w zdecydowanej mierze drogi gminne.

Na terenie Gminy Miedziana Góra funkcjonują trzy szkoły podstawowe - w Kostomłotach Drugich, Ćmińsku oraz Porzeczcu. Szkoły te posiadają nowoczesną bazę dydaktyczną, w skład których wchodzi m.in. oddziały przedszkolne (tzw. zerówki) oraz ośrodki przedszkolne dla dzieci w wieku 3-5 lat. W gminie funkcjonuje jeden publiczny żłobek w Kostomłotach Drugich.

Na terenie gminy działają dwa ośrodki zdrowia - w Miedzianej Górze i w Ćmińsku (filia samorządowego ośrodka zdrowia w Miedzianej Górze) oraz prywatna poradnia w Miedzianej Górze. Gmina posiada również Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze.

Gmina Mniów położona jest w centralnej części województwa świętokrzyskiego przy drodze krajowej międzyregionalnej Nr 74 Piotrków - Kielce - Opatów – Zamość - Zosin obsługującej środkową część województwa. Jest jedną z 19 gmin największego w Polsce powiatu oraz jedną z 102 gmin województwa świętokrzyskiego. Pod względem powierzchni gmina znajduje się na 16 miejscu w powiecie (wśród 19 gmin) oraz 72 miejscu w województwie (wśród 102 gmin). Powierzchnia terenu gminy Mniów wynosi 9.521,27 ha. Użytki rolne zajmują ok. 67,1% powierzchni tj. 6 388 ha, natomiast pozostałe grunty zajmują 3 139 ha, co stanowi 32,9% ogólnego obszaru. Teren zalesiony ma ok. 26,5%; są tu głównie lasy państwowe i prywatne o łącznej powierzchni 2 530 ha.

Ogólna liczba mieszkańców wg stanu na 31 grudnia 2020 r. wynosiła 9232 osób czyli 97 osób na kilometr kwadratowy. Teren gminy Mniów podzielony jest na 23 sołectwa, z których największym jest Mniów (1903 mieszkańców na dzień 31 grudnia 2021 r.).

Teren gminy znajduje się na pograniczu dwóch krain geograficznych: Gór Świętokrzyskich i Płaskowyżu Suchedniowskiego. Góry Świętokrzyskie pokrywają południowy fragment gminy zaliczany do Wzgórz Oblęgorsko-Tumlińskich. Przylega do nich Płaskowyż Suchedniowski, rozciągający się od północy. Znaczną część Pasma Oblęgorsko-Tumlińskiego stanowi Suchedniowsko-Oblęgorski Park Krajobrazowy wraz z otuliną, gdzie występują rzadkie i chronione gatunki fauny i flory. Ponadto gmina leży w całości w obrębie Konecko-Łopuszańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Główną arterią komunikacyjną przebiegającą przez teren gminy jest droga krajowa międzyregionalna Nr 74 Piotrków - Kielce – Opatów -Zamość - Zosin. Gmina Mniów położona jest w pobliżu węzła komunikacyjnego Mniów, poprzez który istnieje możliwość dogodnego połączenia z Warszawą, jak również i z Rzeszowem, Lublinem, Śląskiem oraz Kielcami i Łodzią.

Edukacja w gminie Mniów prowadzona jest przez cztery szkoły podstawowe: Szkoła Podstawowa w Mniowie, Szkoła Podstawowa w Grzymałkowie, Szkoła Podstawowa w Cierchach, Szkoła Podstawowa w Zaborowicach. Przy szkołach prowadzone są oddziały przedszkolne.

Opieka zdrowotna na terenie gminy prowadzona jest przez: Gminy Ośrodek Zdrowia w Mniowie, Filię Gminnego Ośrodka Zdrowia w Grzymałkowie, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Przychodnia Rodzinna „Raszówka” w Mniowie oraz Świętokrzyskie Centrum Ratownictwa Medycznego i Transportu Sanitarnego w Kielcach – Oddział Mniów. Zakres obowiązków pomocy społecznej na terenie gmin wypełnia GOPS w Mniowie.

Gmina Piekoszów jest położona na zachodnim skraju Gór Świętokrzyskich, w widłach rzek Bobrzy i Łososiny, zwanej Wierną Rzeką. Jej południowa część kryje w sobie ciekawe zakątki Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego. Gmina Piekoszów podzielona jest na 21 sołectw. Łączna powierzchnia gminy wynosi 103 km². W 2020 roku gminę zamieszkiwało 16 719 osób (stan na 31.12.2020 rok) czyli 162 osób na kilometr kwadratowy. Od 1 stycznia 2023 r. Piekoszów otrzymał prawa miejskie. W gminie jest 27 miejscowości i 21 sołectw.

Piekoszów jest miejscem atrakcyjnym dla inwestorów, o czym świadczy intensywny rozwój firm zlokalizowanych na terenie gminy i stale rosnąca liczba nowych przedsiębiorstw. Atutami gminy są m.in.: dobre połączenie komunikacyjne z Kielcami, Włoszczową, Częstochową oraz obwodnicą na trasie Warszawa-Kraków, linia kolejowa o zasięgu ponadregionalnym, bliska odległość Kielc i owocna współpraca z władzami miasta, przychylność Samorządu dla inicjatyw gospodarczych i społecznych, dobra sieć wodociągowa i kanalizacyjna. Wizytówką gminy są ponadto zabytki architektury: pałac Tarłów w

Podzamczu Piekoszowskim oraz Sanktuarium w Piekoszowie z cudownym, XVII-wiecznym obrazem Madonny z Dzieciątkiem.

Na terenie gminy funkcjonują szkoły: Zespół Placówek Oświatowych w Piekoszowie, Szkoła Podstawowa Brynicy, Zespół Placówek Oświatowych w Jaworzni, Szkoła Podstawowa w Łosieniu, Zespół Oświatowych Placówek Integracyjnych w Micigoździe, Szkoła Podstawowa w Rykoszynie, Szkoła Podstawowa w Szczukowskich Górkach, Szkoła Podstawowa w Zajączkowie.

W gminie funkcjonują także przedszkola w: Jaworzni, Micigoździe, Piekoszowie, Brynicy, Niepubliczne naukowe przedszkole integracyjne Mini College w Piekoszowie, oraz oddziały przedszkolne w: Brynicy, Łosieniu, Rykoszynie, Szczukowskich Górkach, Zajączkowie.

Opieką zdrowotną na terenie gminy zajmuje się Samorządowy Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Piekoszowie, natomiast opieką społeczną GOPS w Piekoszowie.

Na terenie gminy funkcjonuje także Środowiskowy Dom Samopomocy, którego działalność działalność skierowana jest do osób po przebytym leczeniu neurologicznym lub psychiatrycznym oraz osób niepełnosprawnych intelektualnie oraz Dom dla Niepełnosprawnych im. Sługi Bożego ks. Wojciecha Piwowarczyka w Piekoszowie, który jest jednym z pierwszych domów dla osób niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim.

Gmina Strawczyn położona jest w środkowej części Województwa Świętokrzyskiego, a w zachodniej części Gór Świętokrzyskich. Należy do Powiatu kieleckiego i oddalona jest od miasta wojewódzkiego Kielce w odległości 20 km przy trasie wojewódzkiej Kielce - Częstochowa. Powierzchnia Gminy wynosi 8.626 ha z czego 21,6% stanowią lasy, a liczba ludności to 10 971 mieszkańców (stan na 31.12.2020 rok). W skład gminy wchodzi 12 sołectw. Łączna powierzchnia administracyjna gminy wynosi 86,26 km². Gęstość zaludnienia gminy w 2021 roku wynosiła 127 osób/km². W gminie jest 19 miejscowości i 12 sołectw.

Przez obszar Gminy Strawczyn przebiegają dwa odcinki dróg wojewódzkich (Nr 748 i 786) o łącznej długości około 17 km. Natomiast odcinków dróg powiatowych zlokalizowanych jest 10 o łącznej długości 45 km. Stan techniczny dróg tej kategorii jest dobry. Wewnątrz Gminy układ komunikacyjny tworzą 121 odcinki dróg gminnych o łącznej długości 134 km, z czego 60,5 km to drogi zmodernizowane poprzez położenie nawierzchni asfaltowej.

Na terenie Gminy funkcjonują: Zespół Placówek Oświatowych w Strawczynie, szkoły podstawowe w: Chełmcach, Korczyniu, Niedźwiedziu, Oblęgorku, Promniku i Rudzie Strawczyńskiej), oraz dwa przedszkola (w Promniku i Strawczynie) oraz żłobek gminny w Strawczynie.

Ochrona zdrowia na terenie gminy: Służbą zdrowia zajmuje się samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej, który sprawuje nadzór nad dwoma Ośrodkami Zdrowia w Strawczynie i Oblęgorku.

Opieka społeczna: Opiekę społeczną na terenie gminy sprawują Gminny Ośrodek Pomocy w Strawczynie.

Życie kulturalne organizowane jest w Samorządowym Centrum Kultury i Sportu oraz świetlicach wiejskich, tj.: Strawczyn, Strawczynek, Promnik, Oblęgór, Hucisko, Chełmce.

W Oblęgorku działa jedna z najchętniej odwiedzanych atrakcji turystycznych w województwie świętokrzyskim - Pałacyk Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku, filia Muzeum Narodowego w Kielcach.

Gmina Zagnańsk leży na terenie Gór Świętokrzyskich, w dolinie rzeki Bobrzy. Część jej obszaru należy do Leśnego Kompleksu Promocyjnego - "Puszcza Świętokrzyska" utworzonego przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych. Lasy znajdujące się na terenie Gminy Zagnańsk wchodzi w skład dawnego kompleksu Puszczy Jodłowej i zajmują ponad połowę powierzchni gminy 7 216 ha to jest około 58,2%. Dla porównania lesistość Polski wynosi 28,5%, Województwa Świętokrzyskiego 26,9%, a Powiatu Kielce 34,9%. Średnia europejska to 32%, przy czym dla Unii Europejskiej wskaźnik lesistości wynosi 42%. Gmina zajmuje powierzchnię 12 487 ha, rozciąga się na długości około 13,5 km w kierunku północ – południe i ponad 15 km w kierunku wschód – zachód. Na jej obszarze mieszka 12 380 osób (stan na

31.12.2021 rok). Gmina należy do Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego w skład którego wchodzi miasto Kielce i 11 ościennych gmin. W gminie jest 31 miejscowości i 17 sołectw.

Na terenie gminy funkcjonują szkoły podstawowe: Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Nauczycieli Tajnego Nauczania w Zagnańsku, Zespół Szkoły Podstawowej Nr 2 i Przedszkola w Zagnańsku, Zespół Szkoły Podstawowej i Przedszkola im. Jana Pawła II w Samsonowie, Zespół Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Tumlinie, Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Kajetanowie oraz szkoła średnia: Zespół Szkół Leśnych w Zagnańsku.

Opieka społeczna na terenie gminy sprawowana jest przez GOPS w Zagnańsku, natomiast opieka zdrowotna przez Samorządowy Zespół Ośrodków Zdrowia w Zagnańsku.

Obszar LGD położony jest na północ i zachód od miasta Kielce, w środkowej części Województwa Świętokrzyskiego, w zachodniej części Gór Świętokrzyskich i rozciąga się w dorzeczu górnej rzeki Bobrzy. Gminy wchodzące w skład LGD charakteryzują się spójnym rysem geograficznym. Wszystkie są położone są na obszarze Wyżyny Kieleckiej, cechują się wyżynnym ukształtowaniem terenu z dużą ilością terenów leśnych. Obszar LGD wyróżnia się występowaniem dużej ilości atrakcji geologicznych, nieczynnych kamieniołomów, wyrobisk itp. Gminy są dobrze ze sobą skomunikowane siecią drogową.

Pod względem przyrodniczym teren LGD „Dorzecze Bobrzy” charakteryzuje się stosunkowo czystym środowiskiem. Znaczna część powierzchni obszaru jest objęta prawną ochroną. W obrębie LGD funkcjonują dwa parki krajobrazowe. Większość obszaru LGD pokrywa Suchedniowsko – Obłęgorski Park Krajobrazowy i jego otulina. Aż 5 z 7 rezerwatów położonych w Parku znajduje się na terenie LGD. Na obszarze LGD występuje kilkanaście pomników przyrody. Znajdują się tu również liczne odsłonięcia skalne po dawnych kamieniołomach oraz naturalne wychodnie skalne.

Pod względem kulturowo-historycznym jest to obszar cechujący się wysokim poziomem spójności. Dotyczy to zarówno sfery kultury materialnej (obiekty i miejsca historyczne oraz wytwory sztuki ludowej), jak i duchowej (zespoły folklorystyczne, twórcy ludowi, legendy). W rozwoju różnorodnych form kultury współpracują zarówno instytucje samorządowe (gminne ośrodki kultury i biblioteki publiczne) i organizacje pozarządowe (zespoły folklorystyczne, Ochotnicze Straże Pożarne, stowarzyszenia kulturowe i społeczne, Koła Gospodyń Wiejskich), a także organizacje kościelne. Występują tu wspólne korzenie mieszkańców oraz podobne doświadczenia historyczne. Tradycje historyczne skupiają się głównie wokół dziedzictwa związanego z górnictwem i metalurgią rud żelaza oraz metali nieżelaznych.

Historia terenów wchodzących w skład LGD „Dorzecze Bobrzy” jest związana z tradycjami górniczymi. Już od średniowiecza funkcjonowały na tym obszarze kopalnie rud żelaza, miedzi, ołowiu i barytu, kamieniołomy piaskowców, wapieni i dolomitów. Przy kopalniach pracowały dymarki, zakłady hutnicze i zakłady zbrojeniowe. Sercem tutejszego przemysłu była rzeka Bobrza, której siła napędzała urządzenia pracujące w zakładach. W II poł. XIX w. górnictwo podziemne na tych terenach zaczęło przechodzić do historii ze względu na nieopłacalność eksploatacji. W ich miejsce powstały kopalnie odkrywkowe i kamieniołomy, w których wydobywano i nadal wydobywa się surowce skalne: piaskowce, wapień i dolomity.

Obszar LGD charakteryzuje się wspólnymi korzeniami i podobnymi doświadczeniami historycznymi (np. Staropolski Okręg Przemysłowy), występowaniem obiektów o dużej wartości historycznej i kulturowej, dużą ilością zabytków sakralnych oraz tradycjami hutnictwa i przemysłu odlewniczego. Najcenniejszymi zabytkami są obiekty sakralne z różnych okresów, zabytki techniki, pozostałości wyrobisk i obiektów przemysłowych, związanych głównie z prowadzonym tutaj wydobywaniem i obróbką rud minerałów. Także i dziś obszar ten wyróżnia się występowaniem sporej ilości zakładów wydobywczych i kamieniołomów, w których wydobywa się różnego rodzaju surowce – granit, glinę, dolomit itd.

Jak wynika z powyższego, obszar ten charakteryzuje się wysoką spójnością. Dzięki temu możliwe jest objęcie koherentną strategią rozwoju całego obszaru, odpowiadającą potrzebom mieszkańców każdej z

gmin, uwzględniającą ich dziedzictwo kulturowo-historyczne. Dzięki licznym podobieństwom oraz dzielonemu przez wszystkie gminy wchodzące w skład LGD dziedzictwu możliwe jest wdrożenie jednolitej strategii rozwoju obszaru LGD, uwydatniającej jej atuty. Partnerstwo lokalne, jakim jest LGD „Dorzecze Bobrzy” jest platformą, która umożliwi wdrożenie strategii, zagwarantuje prawidłową realizację budżetu oraz osiągnięcie wskaźników. Wszystkie gminy przedstawiły uchwały Rad Gmin o przystąpieniu do Lokalnej Grupy Działania „Dorzecze Bobrzy”. Należy również dodać, że żadna z gmin nie jest członkiem ani partnerem innej Lokalnej Grupy Działania.

Tabela nr 2: Obszar i ludność LGD.

Gmina	Powierzchnia w km ²	Liczba ludności (wg danych GUS na 2020)	Dochód na 1 mieszkańca gminy z złotych (na 2020)	Liczba bezrobotnych (na 2020)	Ludność w wieku produkcyjnym (na 2020)
Miedziana Góra	71	12 331	5690,04	338	7 573
Mniów	95	9 232	5774,55	464	5 719
Piekoszów	103	16 719	5392,83	455	10 473
Strawczyn	86	10 971	6339,82	399	6 863
Zagnańsk	125	12 541	5689,67	387	7 566
Suma	480	61 794	28 886,91	2 043	38 194

Zasięg terytorialny terenu działania LGD „Dorzecze Bobrzy” wynosi 480 km², natomiast łączna liczba ludności wynosi 61 794 mieszkańców, w tym 31 298 kobiet i 30 496 mężczyzn. Największą i najludniejszą gminą jest Zagnańsk, najmniejszą powierzchnię ma Miedziana Góra, zaś najmniej mieszkańców - Mniów. Granice administracyjne obrazuje załączona mapa.

Realizacja operacji w ramach każdego z funduszy, współfinansujących LSR będzie możliwa na całym obszarze objętym strategią, tj. w każdej z gmin.

Obszar LGD jest odpowiedni dla realizacji strategii ze względu na jego wysoką spójność - geograficzną, przyrodniczą, kulturową, historyczną, gospodarczą. Dzięki wdrożeniu strategii, podobnie jak to miało miejsce w poprzednich okresach programowych, możliwa będzie dalsza aktywizacja społeczna. Obszar LGD to tereny podmiejskie, charakteryzujące się relatywnie małą ilością rolników, a dużymi potrzebami rozwoju w kierunku pozarolniczym - w tym dostępnością miejsc spędzania wolnego czasu i rozwoju turystyki. LGD „Dorzecze Bobrzy” od ponad 15 lat angażuje się w rozwój wspomnianych wyżej obszarów tematycznych, będąc platformą do spotkań mieszkańców, przedstawicieli sektorów publicznej, gospodarczego i społecznego, łącząc ich w realizacji wspólnych interesów, umożliwiając nawiązywanie kontaktów - tak wewnątrz, jak i na zewnątrz LGD oraz krzewiąc postawy społeczne i obywatelskie. Jednocześnie należy podkreślić, iż rolą LGD w realizacji strategii będzie także dbanie o to interesy wszystkich partnerów i zapobieganie temu, iż którykolwiek sektor zajmie dominującą rolę w funkcjonowaniu partnerstwa.

II.2. Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości

Na obszarze LGD odnotowano wyraźny wzrost gospodarczy w porównaniu z poprzednim okresem programowym.

Na terenie gminy Miedziana Góra w 2020 roku działało 1 321 podmiotów Gospodarki Narodowej w rejestrze REGON (o 272 więcej niż w 2013 r.), w tym w sektorze rolniczym 17, w sektorze budowlanym 276, w sektorze przemysłowym 179. Na 10 tysięcy ludności przypadało 1 071 podmiotów Gospodarki Narodowej. Na 10 tysięcy ludności przypadało 947 podmiotów Gospodarki Narodowej. Na 10 tysięcy ludności przypadało 925 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o 100 więcej niż w 2013 r.).

W 2020 r. gminie Mniów działało 641 podmiotów Gospodarki Narodowej (o 133 więcej niż w 2013 r.), w tym w sektorze rolniczym 13, w sektorze przemysłowym 57 oraz w sektorze budowlanym 193. Na 10 tysięcy ludności przypada 694 podmiotów gospodarki narodowej oraz 611 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o 134 więcej niż w 2013 r.).

W gminie Piekoszów w 2020 roku działało 1 383 podmiotów Gospodarki Narodowej (o 278 więcej niż w 2013 r.), w tym w sektorze rolniczym 12, w sektorze przemysłowym 184 oraz w sektorze budowlanym 319. Na 10 tysięcy ludności przypada 827 podmiotów gospodarki narodowej oraz 675 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o 121 więcej niż w 2013 r.).

Na terenie gminy Strawczyn w 2020 r. działało 992 podmiotów Gospodarki Narodowej (o 278 więcej niż w 2013 r.), w tym 19 w sektorze rolniczym, 100 w sektorze przemysłowym i 299 w sektorze budowlanym. Na 10 tysięcy ludności przypada 904 podmiotów Gospodarki Narodowej oraz 778 osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (o 186 więcej niż w 2013 r.).

Na terenie gminy Zagnańsk w 2020 r. działało 1 167 podmiotów Gospodarki Narodowej (o 98 więcej niż w 2013 r.), w tym w sektorze rolniczym 30, w sektorze przemysłowym 164 oraz w sektorze budowlanym 211. Na 10 tysięcy ludności przypada 931 podmiotów gospodarki narodowej oraz 781 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o 94 więcej niż w 2013 r.).

W gminach wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania „Dorzecze Bobrzy” w 2020 r. znajdowało się zatem 5 504 podmiotów Gospodarki Narodowej. W latach późniejszych dane te były jeszcze wyższe.

Na obszarze objętym LSR przedsiębiorczość społeczna jest mało rozwinięta. Pomimo organizowanych na terenie szkoleń, spotkań i konferencji mieszkańcy rzadko angażują się w działania związane z przedsiębiorczością społeczną.

Teren działania LGD „Dorzecze Bobrzy” to teren obfitujący w walory turystyczne oraz w wydobywanie surowców mineralnych. Według stanu na 2021 r. w powiecie kieleckim udzielonych było 52 koncesje na wydobywanie kopalin ze złóż, z czego 25 decyzji upoważniało przedsiębiorców do wydobywania kopalin z przeznaczeniem na kamienie drogowe i budowlane, 17 na kruszywo naturalne, 6 dla przemysłu wapienniczego i tylko 1 dla przemysłu cementowego, a 3 jako surowce ilaste ceramiki budowlanej. Dominujące znaczenie w przemyśle wydobywczym mają wapień, dolomity, margle, piaskowce, których udokumentowane zasoby wynoszą 3,3 mld ton, co stanowi prawie 94% wszystkich zasobów udokumentowanych w powiecie kieleckim.

Na terenie LGD „Dorzecze Bobrzy” przeważają firmy usługowe oraz z branży budowlanej. Dużą rolę odgrywa także turystyka. Mimo wiejskiego charakteru gmin wchodzących w skład LGD rolnictwo nie jest wiodącą gałęzią gospodarki i zdecydowanie zostało wyparte przez turystykę. Na omawianym terenie znajduje się duża ilość obiektów noclegowych, a teren ten jest atrakcyjny turystycznie i może być wykorzystywany jako atut w rozwoju tej branży. Bliskość dużego miasta w tym przypadku jest dużym atutem i daje podstawy, aby przewidywać stały rozwój wspomnianych branż, a przez to zatrudnienia w nich.

II. 3. Rynek pracy

W gminach wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania „Dorzecze Bobrzy” dostrzegalny jest spadek liczby osób bezrobotnych. Podobnie wyraźnemu zmniejszeniu uległy wydatki na pomoc społeczną w gminach wchodzących w skład LGD, które w 2020 roku przedstawiały się następująco:

Tabela nr 3: Wydatki na pomoc społeczną gmin wchodzących w skład LGD w 2020 r.

Gmina	Wydatki
Miedziana Góra	2 018 640,41 zł.
Mniów	3 495 576,74 zł.
Strawczyn	1 527 299,70 zł.
Zagnańsk	2 416 454,24 zł.
Piekoszów	3 749 450,08 zł.

Tabela nr 4: Ilość osób, które skorzystały ze środowiskowej pomocy społecznej w 2020 w ludności ogółem w poszczególnych gminach:

Gmina	Ilość osób
Miedziana Góra	3,8%
Mniów	6,6%
Strawczyn	5,1%
Zagnańsk	4,3%
Piekoszów	3,5%

W latach kolejnych procent osób korzystających z pomocy społecznej ulega znacznemu spadkowi.

W poszczególnych gminach w latach 2017 - 2021 liczba osób pracujących i liczba osób bezrobotnych plasowało się to następująco:

Gmina Miedziana Góra:

Tabela nr 5: Liczba osób pracujących i liczba osób bezrobotnych w l. 2017-2021 w gminie Miedziana Góra

ROK	LICZBA PRACUJĄCYCH	LICZBA BEZROBOTNYCH	W TYM KOBIET	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku
-----	--------------------	---------------------	--------------	---

				produkcyjnym stanowi
2017	925	349	175	4,7%
2018	967	310	154	4,2%
2019	1 001	327	162	4,4%
2020	928	338	178	4,5%
2021	909	258	124	3,4%

Bezrobocie w gminie Miedziana Góra utrzymuje się na relatywnie stabilnym poziomie, z niewielką tendencją spadkową. Sukcesywnie zmniejsza się odsetek bezrobotnych kobiet.

Gmina Mniów:

Tabela nr 6: Liczba osób pracujących i liczba osób bezrobotnych w l. 2017-2021 w gminie Mniów

ROK	LICZBA PRACUJĄCYCH	LICZBA BEZROBOTNYCH	W TYM KOBIET	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym stanowi
2017	327	496	274	8,3%
2018	295	481	257	8,1%
2019	331	504	270	8,5%
2020	352	464	250	8,1%
2021	375	367	188	6,5%

Liczba osób bezrobotnych w gminie Mniów spada z roku na rok. W 2021 roku liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotni była znacznie niższa niż w latach poprzednich.

Gmina Piekoszów:

Tabela nr 7: Liczba osób pracujących i liczba osób bezrobotnych w l. 2017-2021 w gminie Piekoszów

ROK	LICZBA PRACUJĄCYCH	LICZBA BEZROBOTNYCH	W TYM KOBIET	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w

				liczbie ludności w wieku produkcyjnym stanowi
2017	2 216	546	293	5,1%
2018	2 258	523	286	4,9%
2019	2 318	458	258	4,3%
2020	2 348	455	232	4,3%
2021	2 395	320	186	3,1%

Liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotni w gminie Piekoszów utrzymuje się na stałym poziomie poziomie spadkowym.

Gmina Strawczyn:

Tabela nr 8: Liczba osób pracujących i liczba osób bezrobotnych w l. 2017-2021 w gminie Mniów

ROK	LICZBA PRACUJĄCYCH	LICZBA BEZROBOTNYCH	W TYM KOBIET	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym stanowi
2017	787	479	251	4,2%
2018	879	492	258	5,8%
2019	922	471	220	6,7%
2020	936	399	190	7,1%
2021	1 040	284	146	6,9%

Liczba osób bezrobotnych w gminie Strawczyn spada z roku na rok.

Gmina Zagnańsk

Tabela nr 9: Liczba osób pracujących i liczba osób bezrobotnych w l. 2017-2021 w gminie Zagnańsk

ROK	LICZBA PRACUJĄCYCH	LICZBA BEZROBOTNYCH	W TYM KOBIET	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym stanowi
-----	--------------------	---------------------	--------------	--

2017	1 574	517	246	6,3%
2018	1 569	473	269	5,8%
2019	1 561	406	204	5,0%
2020	1 509	387	200	5,1%
2021	1 594	289	145	3,9%

W gminie Zagnańsk odnotowuje się w stały spadek poziomu bezrobocia.

Jak wynika z powyższego, poziom bezrobocia na terenie LGD ulega sukcesywnemu spadkowi. Pewien udział ma w tym także LGD „Dorzecze Bobrzy”, która w okresie programowym 2014-2020 aktywnie wspierała rozwój gospodarczy obszaru, udzielając wsparcia zarówno firmom nowopowstającym, jak i już istniejącym, dzięki czemu powstawały nowe miejsca pracy oraz aktywnie promując postawy przedsiębiorcze wśród mieszkańców.

II. 4. Działalność sektora społecznego

Organizacje pozarządowe nazywane inaczej trzecim sektorem (obok publicznego i prywatnego) stanowią ważny element demokratycznego, prężnie działającego państwa. Również na terenie działania LGD „Dorzecze Bobrzy” z roku na rok powstają nowe organizacje pozarządowe. W 2021 r. zarejestrowane były 174 organizacje pozarządowe. Są to zarówno kluby sportowe, Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne jak i fundacje i stowarzyszenia działające na rzecz rozwoju gmin, dzieci i młodzieży, seniorów, osób defaworyzowanych.

Liczba organizacji pozarządowych na terenie LGD:

Tabela nr 10: Liczba organizacji pozarządowych w 2021 r. wg gmin

Gmina	Liczba organizacji
Miedziana Góra	41
Piekoszów	36
Strawczyn	34
Zagnańsk	43
Mniów	20

W wyniku przeprowadzonych z mieszkańcami konsultacji można stwierdzić, że zaangażowanie społeczeństwa nie jest wysokie i brak jest otwartości mieszkańców na aktywizację i integrację społeczną. Jest to jeden z problemów kluczowych wskazanych dla obszaru działania Lokalnej Grupy Działania „Dorzecze Bobrzy”.

Organizacje pozarządowe aktywnie potrafią pozyskiwać środki zewnętrzne na swoje funkcjonowanie. Czynne w tym zakresie są także urzędy gmin, które corocznie udzielają im grantów na przeprowadzanie różnorodnych zadań społecznych. W związku z tym NGO z terenu „Dorzecza Bobrzy” są dobrze przygotowane do realizacji zadań w ramach LSR.

II. 4. Problemy społeczne na terenie działania LGD

Głównym problemem obszaru Lokalnej Gminy Działania „Dorzecze Bobrzy” jest migracja (do dużych miast lub za granice), starzejące się społeczeństwo, niska aktywność społeczna, ujemny przyrost naturalny, patologie (głównie alkoholizm).

W poniższej tabeli zaprezentowano przyrost naturalny w gminach wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania:

Tabela nr 11: Przyrost naturalny w 2021 r. wg gmin.

Gmina	Przyrost naturalny [osoba]
Miedziana Góra	-13
Mniów	-33
Piekoszów	-47
Strawczyn	-5
Zagnańsk	-87

We wszystkich gminach odnotowano ujemny przyrost naturalny.

Saldo migracji w tym samym roku w gminach obszaru LGD wyniosło średnio 33. Należy jednak pamiętać, że był to okres pandemii COVID-19, więc dane powyższe obciążone są nadmiarowymi zgonami, mającymi wtedy miejsce w całej Polsce. W poprzednich latach dane te miały charakter stabilny. Ludność zamieszkująca tereny LGD w wieku przedprodukcyjnym wynosiła 12 359, w wieku produkcyjnym 37 831, w wieku poprodukcyjnym 11 558.

W ramach badań ewaluacyjnych, a także na podstawie wyników spotkań konsultacyjnych i konsultacji i badań online wyodrębnione zostały najważniejsze problemy gmin wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania „Dorzecze Bobrzy”:

- niska aktywność społeczna – mimo, że na terenie LGD działa ponad 100 organizacji pozarządowych jest niski poziom zaangażowania mieszkańców w życie społeczne. Wynika to między innymi z braku świadomości obywatelskiej, egoizmu życiowego, skomplikowanego systemu pozyskiwania środków finansowych na działalność społeczną. W działalność społeczną bardzo często zaangażowane są te same osoby.
- brak miejsc na spotkania o charakterze kulturowym – brak infrastruktury kulturowej oraz ciekawej oferty kulturowej. Często jest chęć mieszkańców udziału w przedsięwzięciu o charakterze kulturowym, ale okazuje się, że nie ma nawet miejsca do spotkania. Nie we wszystkich gminach są gminne ośrodki kultury.
- niewystarczające wykorzystanie walorów turystycznych – mimo progresu w tej dziedzinie nadal brak jest dobrej bazy gastronomicznej – hotelowej w gminach wchodzących w skład LGD. Brak jest także atrakcyjnej oferty turystycznej oraz informacji i promocji regionu. Nie wykorzystywane są w pełni atrakcje turystyczne znajdujące się w regionie.

Coraz bardziej odczuwalnym problemem staje się starzenie społeczeństwa. Ten ogólnopolski trend nie omija obszaru LGD. Dlatego coraz ważniejsze staje się poświęcenie osobom starszym dedykowanych działań w strategii, które przyczynią się do uniknięcia zagrożenia wykluczeniem takich osób. Jak obrazuje poniższa tabela, liczba seniorów na obszarze LGD w ostatnich latach znacząco wzrosła.

Tabela nr 12: Liczba mieszkańców powyżej 60 r.ż. w 2017 r. i 2020 r.

Gmina	Liczba mieszkańców powyżej 60 r.ż. w 2017 r.	Liczba mieszkańców powyżej 60 r.ż. w 2020 r.
Miedziana Góra	2177	2558
Mniów	1790	1989
Piekoszów	3037	3402
Strawczyn	1814	2075
Zagnańsk	3055	3330
Suma	11 873	13 354

II.5. Dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze na terenie LGD „Dorzecze Bobrzy”

Na terenie gmin wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania „Dorzecze Bobrzy” znajduje się wiele zabytków architektury i przyrody. Poniżej ich zestawienie w poszczególnych gminach.

Miedziana Góra:

Na obszarze gminy funkcjonują następujące formy ochrony przyrody: Suchedniowsko–Oblęgorski Park Krajobrazowy, Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu, Rezerwat przyrody nieożywionej „Kamienne Kręgi”, Rezerwat przyrody „Sufraganiec”, Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Grodowy Stok w Ćmińsku”, Użytek ekologiczny „Bagno” w Kostomłotach.

Jednym z ważniejszych zabytków są pozostałości Zakładu Wielkopiecowego w Bobrzy wzniesionego w latach 1826-1831, a w szczególności Mur oporowy o długość ponad 500m, szerokość podstawy ok. 5m, szerokość korony ok. 3,5m oraz maksymalna wysokość ok. 15m. wraz z osiedlem przyfabrycznym z 1830 r.

Na terenie Gminy Miedziana Góra do dziś zachowały się nieliczne zabytki architektury sakralnej. Najcenniejszym jest zespół budowli kościoła parafialnego p.w. Świętej Trójcy w Ćmińsku. Obiekt ten wzniesiony w latach 1646-1649 z fundacji właściciela miejscowych manufaktur hutniczych Bernarda Servallego. Kościół konsekrowany w 1658 roku, rozbudowany w latach 1914-1922. Wśród zachowanych zabytków na uwagę zasługuje też: Kościół pod wezwaniem św. Stanisława w Tumlinie, Kaplica św. Barbary w Miedzianej Górze, Kaplica Przemienienia Pańskiego w Kostomłotach Kapliczka na Górze Grodowej. Dla sympatyków motoryzacji Gmina Miedziana Góra oferuje Ośrodek Sportowo-Turystyczny "Moto-Raj". W jego skład wchodzi m.in. tor wyścigowy „Kielce”, motel, kemping, tor kartingowy, muzeum modeli samochodów oraz baza szkoleniowa dla ratownictwa drogowego. Na jego terenie odbywa się cotygodniowa giełda samochodowa, ściągająca sympatyków motoryzacji z całego województwa.

W okresie zimowym funkcjonuje tutaj również Ośrodek narciarski „Tumlin Sport Ski” który znajduje się w Tumlinie na zboczu góry Wykieńskiej (409 m n.p.m.). Na miejscu funkcjonują dwa niezależne, oświetlone, ratakowane stoki narciarskie ze sztucznym naśnieżaniem z dwoma wyciągami narciarskimi.

Mniów:

Do najciekawszych przyrodniczo miejsc należy rezerwat „Górna Krasna”, „Jezioro Ług”, bagno „Stawisko” oraz nieczynna kopalnia czerwonego piaskowca „Jaźwina”. Rozwojowi funkcji turystycznej sprzyja malownicze położenie na stokach Wzgórza Oblęgorsko-Tumlińskiego oraz przylegającego do nich

od północy Płaskowyżu Suchedniowskiego. Pagórkowaty teren porastają piękne i gęste lasy bogate w runo leśne.

Przez gminę przepływają rzeki: Czarna Taraska, Łososina i Krasna. W miejscowości Pałęgi eksploatuje się złoża triasowych ilów ceramicznych. Stąd też gmina prowadzi działania zmierzające do odtworzenia ośrodka rękodziela artystycznego i garncarstwa. Przed budynkiem Urzędu Gminy w Mniowie znajduje się jedyny w Polsce i jeden z niewielu na świecie gładz pokryty rytami neolitycznymi, datowanymi wstępnie na 4 do 15 tys. lat p.n.e.

Na terenie gminy Mniów przebywał hrabia Kołłątaj, wywodzący się z rodziny Kazanowskich. W XIX w. wznosił on dworek, mieszczący się w miejscowości Wólka Kłucka. Dziś nazywany „Kołłątajówką”. Pałacyk zaczął budować Hugo Kołłątaj, ale z powodu jego aresztowania przerwano budowę. Dokończył ją jego bratanek Eustachy Kołłątaj, krótko przed rokiem 1830. „Kołłątajówka” położona jest na spadku niewielkiego wzgórza. Dworek jest późnoklasycystyczny. W dolinie płynie mała rzeka Łososina mająca 37 km. Po drugiej stronie rzeki znajduje się spichlerz z I poł. XIX w. należący do dworku. Kolejnymi właścicielami „Kołłątajówki” byli: Kołłątajowie, E. Wzdulski i Dąbrowscy. Osobliwością krajobrazu Wólki Kłuckiej jest oprócz pałacu figurka św. Jana. Ufundował ją ponoć dziedzic E. Kołłątaj. Wzdłuż drogi prowadzącej do dworku, rozciąga się park, obecnie zaniedbany, o powierzchni 1,53 ha. Na jego terenie rosną stare drzewa, w tym jesiony, dęby, graby, lipy i akacje, kasztanowiec i będące pomnikiem przyrody trzy okazy dębów szypułkowych.

Na terenie gminy znajdują się ponadto „Stary” kościół p.w. Św. Michała Archanioła z poł. XIX w. Kościół p.w. Św. Stanisława b-pa wzniesiony w 1655 r. został powiększony w okresie międzywojennym. Wewnątrz późnorenansowy ołtarz główny z obrazem Matki Bożej z Dzieciątkiem i na zasuwie patrona świętyni a w zwieńczeniu rzeźba św. Antoniego w otoczeniu aniołów. Ołtarze boczne rokokowe z wizerunkami Serca Pana Jezusa i M.B. z Dzieciątkiem oraz św. Tekli i św. Jakuba. Na cmentarzu parafialnym zbiorowe mogiły: żołnierzy z 1939 r. i ofiar terroru hitlerowskiego. Cmentarz ofiar pacyfikacji z 1943 r. na Raszówce. Pomnik ofiar terroru 1943 r. w Pogłodowie. Pomnik upamiętniający rozbięcie bunkra mniowskiej placówki AK „Brzezina”. Pomnik pacyfikacji wsi Serbinów z roku 1943. Pozostałości XVIII - XIX - wiecznej huty szkła w Rogowicach.

Piekoszów:

Na terenie gminy Piekoszów znajduje się 25 obiektów zabytkowych. Mimo, że żaden z nich nie jest zaliczany do obiektów o znaczeniu międzynarodowym, to jednak stanowią one istotny element lokalnego dziedzictwa kultury i powinny podlegać bezwzględnej ochronie.

Wizytówkę Gminy stanowi pałac w Podzamczu Piekoszowskim oraz Sanktuarium Maryjne w Piekoszowie. Obszar, na którym leży Gmina Piekoszów, jest prawdziwym rajem dla miłośników geologii. To tu w latach 70-tych odkryto największą poza Tatrami Jaskinię w Polsce – Chelosiową Jamę. Wraz ze znajdującą się obok Jaskinia Pajęczą, tworzą jeden z najciekawszych w Polsce systemów jaskiniowych. Mniejsze jaskinie stanowią znaczną część Rezerwatu Miedzianka. Na terenie gminy leży też zachodnia część Gór Świętokrzyskich, która pozostaje wciąż nieodkryta i mało popularna wśród turystów.

Gmina Piekoszów podejmuje działania zmierzające do ożywienia ruchu turystycznego w tym rejonie. Do głównych atrakcji należą: kamieniołom Stokówka (Gałęzice) – jedno z nielicznych miejsc w regionie, gdzie trenować można alpinizm. Wyznaczonych jest tu ponad 40 dróg wspinaczkowych. Kompletną asekurację posiada 12 dróg wraz ze stanowiskami zjazdowymi, rezerwat „Moczydło” – góra (317 m n.p.m.) położona w Jaworzni. Biegną pod nią chodniki staropolskiej kopalni srebronośnego kruszcu ołowiu zwanego galeną. Poprzecinana jest licznymi wyrobiskami. Można tu znaleźć stare sztolnie, odsłonięcia skał, i z interesującymi zjawiskami mineralizacji, rezerwat „Góra Miedzianka” – najwyższego wzniesienia Pasma Chęcińskiego. Wieńczą go trzy skalne szczyty, położone w odległości kilkudziesięciu metrów jeden od drugiego (zachodni 365 m, środkowy 353 m i wschodni 349 m n.p.m.). W swoim wnętrzu kryje chodniki starych kopalni miedzi oraz naturalne jaskinie. Suma długości wszystkich korytarzy wynosi około 5 km.

Jaskinie znajdujące się w rezerwacie Miedzianka: Jaskinia Nowa na Miedziance północno-zachodnie zbocze góry) Schronisko Zachodnie na Miedziance (ścianka skalna na zachodnim zboczu), Schronisko Zakryte (zachodnie zbocze), Jaskinia Południowa na Miedziance (południowe zbocze góry), Schronisko Dwutorowe na Miedziance (pod zachodnim szczytem góry), Jaskinia Hematytowa (dolna część południowego zbocza), Schronisko z Mostem Skalnym (południowo - wschodnie zbocze góry), Jaskinia Psia (stary łomik na wschodnim zboczu), Jaskinia w Sztolni Teresa na Miedziance (stary łomik na wschodnim zboczu).

Strawczyn:

Północna część gminy wchodzi w skład Suchedniowsko Oblęgarskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny. Szczególnymi miejscami podlegającymi ochronie przyrodniczej są rezerваты „Perzowa Góra” i „Barania Góra”, oraz pomnik przyrody nieożywionej- kopalnia barytu w Strawczynku.

Gmina Strawczyn to gmina dwóch największych Polaków Stefana Żeromskiego urodzonego w Strawczynie oraz noblisty Henryka Sienkiewicza.

Strawczyn jest miejscem urodzenia Stefana Żeromskiego, znajduje się tutaj obelisk z czerwonego piaskowca upamiętniający miejsce urodzenia pisarza. W kościele można zobaczyć metrykę urodzenia Stefana Żeromskiego.

Pałac Henryka Sienkiewicza w Oblęgoroku подарowany pisarzowi jako dar od narodu polskiego był jego letnią rezydencją. Dzisiaj pałac z zespołem parkowym jest największą atrakcją turystyczną regionu. Zlokalizowane jest w nim muzeum chętnie odwiedzane przez wycieczki z całej Polski. Do atrakcji należą również: Piec Hutniczy w Kuźniakach, Młyn w Bugaju, zabytkowe kościoły i Zbór Ariański w Chełmcach i Strawczynie.

Ważną atrakcją na terenie Gminy Strawczyn jest otwarte w 2011 roku Centrum Sportowo-Rekreacyjne w Strawczynku. W jego skład wchodzi: kryta pływalnia, stadion piłkarski, bieżnia lekkoatletyczna, boisko wielofunkcyjne, kort tenisowy.

Zagnańsk

Gmina Zagnańsk pięknie położona jest wśród rozległych lasów świętokrzyskich, malowniczych łąk, pól i wzniesień. Gmina Zagnańsk leży na terenie Gór Świętokrzyskich, w dolinie rzeki Bobrzy. Część jej obszaru należy do Leśnego Kompleksu Promocyjnego - "Puszcza Świętokrzyska".

Na terenie gminy Zagnańsk znajdują się pomniki przyrody, a także rezerваты przyrody zarówno ożywionej, jak i nieożywionej. Znajduje się tutaj najstynniejszy pomnik przyrody – Dąb Bartek, który jest odwiedzany przez tysiące turystów. Zlokalizowany jest tutaj rezerwat przyrody nieożywionej Barcza, gdzie występują odsłonięcia skał dolnodewońskich. Powierzchnia rezerwatu liczy 14,68 ha. Rezerwat przyrody ożywionej w dolinie rzeki Krasnej zlokalizowany w północnej części gminy, utworzony w 2003 roku. Rezerwat Archeologiczno-Geologiczny „Góra Grodowa” w miejscowości Tumlin stanowiący relikw pogańskiego ośrodka kulturowego, zlokalizowany na pograniczu gmin: Zagnańsk i Miedziana Góra. Pomnik przyrody ożywionej – dąb „Bartek” rosnący w miejscowości Bartków przy szosie Zagnańsk – Samsonów. „Bartek” to najstarsze (około 700 lat) drzewo w województwie i jeden z najstarszych dębów w kraju. Jest to główna atrakcja turystyczna gminy. Dąb „Bartek” stał się symbolem gminy, i jego wizerunek znajduje się w herbie Gminy Zagnańsk; Pomnik przyrody ożywionej – aleja składająca się z 50 drzew – 48 klonów, lip, jesionów i grochodrzewów oraz 2 modrzewi polskich. Aleja jest długości 220 metrów i znajduje się w bliskości dębu „Bartek”. Pomnik przyrody ożywionej – dąb „Dudek” rosnący na terenie prywatnej posesji w miejscowości Dudków. Pomnik przyrody ożywionej – dąb „Daniel” rosnący niedaleko osiedla „Wrzosa” w Zagnańsku. Pomnik przyrody ożywionej – jodła pospolita rosnąca na terenie leśnictwa Rybno. Pomnik przyrody ożywionej – modrzew europejski zlokalizowany na granicy lasu i pól uprawnych w rejonie wsi Długojów. Pomnik przyrody ożywionej – buk zwyczajny rosnący na terenie leśnictwa Rybno. Pomnik przyrody ożywionej – dwa modrzewie europejskie rosnące w kompleksie leśnym około 200 metrów na zachód od drogi Samsonów – Szałas. Pomnik przyrody ożywionej – dąb rosnący w miejscowości Samsonów

Piechotne na terenie posesji prywatnej. Pomnik przyrody nieożywionej – geologiczny filar skalny zbudowany z dolomitów środkowego dewonu. Obiekt znajduje się w północnej części nieczynnego kamieniołomu Zachełmie. W Kamieniołomie Zachełmie odkryto tropy Tetrapoda pierwszego gada, który wyszedł tutaj na ląd. Pomnik przyrody nieożywionej – odsłonięcie geologiczne w okolicy wsi Kajetanów. Użytek ekologiczny bagienny o powierzchni 1,08 ha w lesie w rejonie wsi Długojów. Na terenie gminy znajdują się trzy rekreacyjne zbiorniki wodne: w miejscowości Borowa Góra, Zachełmie i Umer.

Teren na, którym leżą gminy wchodzące w skład Lokalnej Grupy Działania „Dorzecze Bobrzy” jest bardzo atrakcyjny zarówno pod względem przyrodniczym, jak i kulturowym. Świeże powietrze, atrakcje turystyczne, pomniki przyrody stanowią znakomitą bazę do rozwoju turystyki na tym obszarze. Należy także położyć nacisk na promocję obszaru. Teren jest wartościowy i mógłby stać się prawdziwym walorem jednak zasadne wydaje się podjęcie wszelkich działań promocyjnych wśród mieszkańców województwa, Polski, a nawet i całego świata. Brak jest jednak lokalnych przewodników, którzy mogliby przygotować fachową ofertę turystyczną. Brakuje również punktów informacji turystycznych. Jednak niewątpliwie największą bolączką tego obszaru związaną z turystyką jest brak promocji atrakcji turystycznych i zachęcania turystów do odwiedzania tego terenu.

Jak pokazuje przedstawiona powyżej diagnoza obszar działania LGD „Dorzecze Bobrzy”, jest spójny wewnętrznie pod względem:

1. przestrzennym - Obszar Lokalnej Grupy Działania „Dorzecze Bobrzy” położony jest w granicach administracyjnych powiatu kieleckiego województwa świętokrzyskiego. Zajmuje powierzchnię 479,22, co stanowi 4% powierzchni województwa. W skład obszaru LGD wchodzi 5 gmin wiejskich: Miedziana Góra, Mniów, Piekoszów, Strawczyn, Zagnańsk. Gminy LGD tworzą zlokalizowany w centralnej części województwa jednolity system przestrzenny.
2. kulturowym - dziedzictwo kulturowe (materialne i duchowe) może stać się ważnym czynnikiem rozwoju lokalnego i wzrostu dobrobytu miejscowych społeczności. Obszar „Dorzecza Bobrzy” wyróżnia się bogatym dziedzictwem kulturowym. Dotyczy to zarówno sfery kultury materialnej (obiekty i miejsca historyczne oraz wytwory sztuki ludowej), jak i duchowej (zespoły folklorystyczne, twórcy ludowi, legendy). W rozwoju różnorodnych form kultury współpracują zarówno instytucje samorządowe (gminne ośrodki kultury i biblioteki publiczne) i organizacje pozarządowe (zespoły folklorystyczne, Ochotnicze Straże Pożarne, stowarzyszenia kulturowe i społeczne, Koła Gospodyń Wiejskich), a także organizacje kościelne.
3. historycznym – obszar charakteryzuje się wspólnymi korzeniami i podobnymi doświadczeniami historycznymi (m.in. Staropolski Okręg Przemysłowy), występowaniem obiektów o dużej wartości historycznej i kulturowej, dużą ilością zabytków sakralnych oraz tradycjami hutnictwa i przemysłu odlewniczego.
4. przyrodniczym - Obszar Dorzecza Bobrzy pomimo bezpośredniego sąsiedztwa stolicy województwa - Kielc jest obszarem o stosunkowo czystym środowisku. Znaczna część powierzchni obszaru jest objęta prawną ochroną. Na terenach tych występuje kilkanaście pomników przyrody. W obrębie LGD funkcjonują dwa parki krajobrazowe. Na obszarze LGD znajdują się również liczne odsłonięcia skalne po dawnych kamieniołomach oraz naturalne wychodnie skalne.

III. Partycypacyjny charakter LSR

Partycypacyjny i oddolny charakter LSR jest fundamentalnym założeniem podejścia LEADER oraz rozwoju kierowanego przez społeczność lokalną. Lokalna Strategia Rozwoju opracowana została przez pracowników Biura LGD oraz członków Zarządu LGD. Przygotowanie strategii oparto na założeniu, iż czynny udział mieszkańców w jej stworzeniu pozytywnie wpłynie na późniejszą aktywność podczas realizacji. Dlatego też stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Bobrzy” podjęło w okresie

przygotowania strategii szereg działań konsultacyjnych oraz informacyjnych mających na celu szerokie zaangażowanie wszystkich grup społeczności lokalnej w proces przygotowania, a w efekcie końcowym w proces wdrażania LSR. Takie podejście umożliwia komplementarne ujęcie różnorodnych potrzeb różnych grup społecznych.

Partycypacyjny charakter LSR zakładał zróżnicowane formy komunikacji, co pozwoliło na dotarcie do różnych grup społecznych ze względu na reprezentowany sektor, wiek, płeć, sytuację ekonomiczną, a także miejsce zamieszkania. Dzięki wykorzystaniu zarówno bezpośrednich, jak i pośrednich form komunikacji, możliwe było również asynchroniczne zbieranie informacji i opinii, które w dalszej kolejności były uwzględniane przy opracowywaniu kolejnych elementów Strategii.

Podczas prowadzenia partycypacji, szczególny nacisk położono na grupy szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR, tj. grupy w niekorzystnej sytuacji - osoby młode do 25 r.ż., seniorzy - osoby powyżej 60 r.ż. i kobiety, przedsiębiorców, liderów społeczności lokalnej, przedstawicieli organizacji pozarządowych i jednostek samorządu terytorialnego. Przedstawiciele wszystkich tych grup uczestniczyli w całym okresie przygotowania LSR. Zebranie informacji i opinii od wszystkich tych grup było szczególnie istotne, ze względu na partnerski charakter LGD, a także problemy, jakie zostały zdiagnozowane i stały się celami do realizacji w ramach wdrażania LSR.

Istotą każdego działania podejmowanego przez LGD jest zaangażowanie w nie lokalnej społeczności, podjęcie maksymalnego wysiłku obliczonego na stymulowanie inicjatyw oddolnych i rozwój postaw społecznych i obywatelskich. LGD nie może działać w oddzieleniu od mieszkańców. Zatem, aby zagwarantować ich uczestnictwo w tworzeniu strategii, trzeba było odpowiednio dobrać narzędzia na każdym etapie powstawania niniejszego dokumentu. Jednocześnie dbano o to, aby tworzenie strategii odbywało się w oparciu o Kartę Praw Podstawowych - zasadę równości kobiet i mężczyzn, równości szans, niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, a sama strategia bazowała na zasadzie wspierania zrównoważonego rozwoju.

Posługując się danymi zaczerpniętymi z ewaluacji zewnętrznej, kontynuowano komunikację drogą internetową (strona internetowa i socjalmedia) oraz bezpośrednią (spotkania informacyjne, spotkania w biurze LGD). Zaznaczyć należy, iż przez cały okres tworzenia strategii na stronie internetowej LGD (www.dorzeczebobrzy.eu) widniała zakładka „Przygotowanie LSR 2021-2027”, gdzie publikowane były wszystkie informacje dotyczące tworzenia nowego dokumentu strategicznego (informacje nt. spotkań informacyjnych, ankiety, fiszki itp.). Informacje publikowane były także za pomocą kanałów informacyjnych gmin objętych LSR (strony internetowe, socjalmedia, system powiadamiania SMS), co pozwoliło dotrzeć do grup, nie śledzących na co dzień prac LGD (tj. grup biernych) i zawrzeć ich głos w strategii.

III.1. Opis metod tworzenia LSR

1. Badania przeprowadzone wśród mieszkańców gmin – w drugiej połowie 2022 roku przeprowadzono badania ilościowe, na reprezentatywnej próbie dla obszaru LGD. Przeprowadzono 2 badania ankietowe wśród mieszkańców wszystkich gmin, łącznie otrzymaliśmy 302 wypełnione ankiety, składane internetowo i bezpośrednio do biura LGD. W badaniach poruszane były kwestie dotyczące: problemów obszaru działania LGD, zmian zachodzących na obszarze działania LGD, kapitału społecznego i kulturowego na obszarze, grup docelowy strategii. Efektem badań prowadzonych wśród mieszkańców terenu LGD było wypracowanie wstępnych założeń elementów LSR: diagnoza i analiza potrzeb, cele i wskaźniki.

W ramach prowadzonych badań własnych, przeprowadzono również badania ewaluacyjne, w których wzięli udział wszyscy pracownicy LGD, a także wszystkie organy LGD. Przeprowadzono również analizę danych zastanych. Zebrana w ten sposób wiedza również pozwoliła na diagnozę problemów obszaru

działania LGD oraz samego Stowarzyszenia, a analiza wyników pozwoliła na zaplanowanie w LSR na lata 2021-2027 odpowiednich kryteriów wyboru i oceny operacji, planu komunikacyjnego, a także planu monitoringu i ewaluacji.

2. Spotkania konsultacyjne w każdej gminie – w ramach powstawania kolejnych elementów LSR, przeprowadzone zostały spotkania konsultacyjne w każdej gminie wchodzącej w skład LGD. W każdej gminie realizowane były po minimum dwa warsztaty, łącznie przeprowadzonych zostało 12 warsztatów (po dwa w czterech gminach, w jednej 3 razy i jedno spotkanie `online). Na spotkania konsultacyjne zapraszani byli wszyscy mieszkańcy - informacje poprzez NGO, JST, strony internetowe LGD i Urzędów Gminy, telefony bezpośrednio do przedsiębiorców i liderów, oraz plakaty informacyjne, rozwieszane w gminach. Dzięki takiemu podejściu zagwarantowano uczestnictwo w nich różnorodnych grup osób, w różnym wieku. Łącznie w spotkaniach wzięło udział 80 osób, a zróżnicowanie uczestników pod względem reprezentowanych sektorów i grup interesu było wysokie (przedsiębiorcy, członkowie KGW i innych stowarzyszeń, reprezentanci JST, mieszkańcy). W ramach spotkań uczestnicy pracowali różnymi metodami: ważności, praca z przygotowanymi narzędziami. Na spotkaniach konsultacyjnych udało się wypracować poszczególne elementy analizy SWOT, słabe i mocne strony oraz szanse i zagrożenia, a także cele i wskaźniki do LSR oraz grupy docelowe. Opracowano również zakres potrzeb rozwojowych i potencjału naszego obszaru oraz wypracowano cele LSR, w tym wymierne cele końcowe dotyczące rezultatów oraz odnośnych planowanych działań.

3. Zgłaszanie fiszek projektowych – mieszkańcy mieli możliwość zgłaszania propozycji działań, które powinny być realizowane w ramach LSR na fischkach projektowych (w formie elektronicznej i/lub wydrukowanej) do biura LGD. Fiszka projektowa zawierała następujące sekcje do wypełnienia: dane kontaktowe, dane o projekcie (Na jaki problem odpowiadać będzie realizacja projektu?, Cel planowanego projektu, Krótki opis przedsięwzięć planowanych do realizacji w ramach projektu, szacowany budżet). Dzięki temu, zebrano 24 fiszki, które często zawierały po kilka opisów projektów. Następnie zostały one włączone do bazy pomysłów i problemów do rozwiązania w ramach LSR. Efektem zebranych pomysłów, było stworzenie bazy pomysłów i problemów, na jakie mieszkańcy chcieliby składać wnioski o przyznanie pomocy, które posłużyły do tworzenia elementów LSR.

4. Ankiety - konsultacja wytypowanych obszarów interwencji i grup docelowych - w ramach prowadzonych 2 badań Internetowych przeprowadzono otrzymaliśmy 302 ankietowy online oraz złożone bezpośrednio do biura i wypełniane podczas spotkań z mieszkańcami. Badania dotyczyły kolejnych elementów LSR, w tym opracowywania kryteriów wyboru i oceny operacji, planu monitoringu i ewaluacji, opracowywania planu komunikacyjnego, określania celów i wskaźników oraz diagnozy i analizy SWOT. Badania Internetowe zostały wykorzystane na każdym etapie konsultacji ze względu na powszechność tego narzędzia oraz możliwość dotarcia w stosunkowo niewielkim czasie do dużej liczby mieszkańców. Informacje na temat realizowanych badań były każdorazowo udostępniane na stronie www LGD, a pracownicy biura dzwonili do instytucji, przedsiębiorców i mieszkańców z informacją o możliwości wzięcia udziału w ocenie wypracowanych elementów LSR. Łącznie w badaniach online wzięło udział 302 respondentów. Efektem prowadzonych badań było zebranie opinii na temat wypracowanych elementów LSR, poznanie sugestii zmian oraz wprowadzenia nowych zapisów. Aby umożliwić zabranie głosu osobom wykluczonym cyfrowo, możliwe było także składanie ankiet papierowo.

5. Konsultacje – prowadzono konsultacje online i stacjonarnie (w biurze LGD) poszczególnych elementów LSR. Łącznie odbyło się 4 konsultacje dla każdego etapu tworzenia LSR zaprezentowanego w tabeli poniżej. Konsultacje zostały wykorzystane na każdym etapie konsultacji ze względu na powszechność tego narzędzia, oraz możliwość dotarcia w stosunkowo niewielkim czasie do dużej liczby mieszkańców. Informacje na temat konsultacji były każdorazowo udostępniane na stronie www LGD, a pracownicy biura dzwonili do instytucji, przedsiębiorców i mieszkańców z informacją o możliwości wzięcia w nich udziału. Efektem prowadzenia konsultacji było zebranie opinii na temat poszczególnych elementów LSR, a także

wskazówek co do zmian i uzupełnień. Dzięki interaktywnej formie komunikacji, możliwe było pogłębienie i – w razie potrzeby – dopytanie o zgłaszane propozycje.

Mieszkańcy mogli zapoznać się projektem LSR zamieszczonymi na stronie LGD, a następnie w formie telefonicznej, mailowej lub kontaktu bezpośredniego mogli zgłaszać swoje uwagi i opinie. Efektem prowadzenia konsultacji było zebranie opinii na temat poszczególnych elementów LSR, a także wskazówek co do zmian i uzupełnień. Dzięki interaktywnej formie komunikacji, możliwe było pogłębienie i – w razie potrzeby – dopytanie o zgłaszane propozycje.

6. Spotkania Zespołu koordynującego – Spotkania zespołu koordynującego prowadzone były w zależności od potrzeb i omawianego tematu. Naczelną zasadą było zróżnicowanie osób, sektorów oraz terminów spotkań, tak, aby zaproszone osoby rzeczywiście miały możliwość udziału i wkładu w kształt LSR. Uczestniczący w spotkaniach mieli wkład w opracowywanie LSR na każdym jego etapie. W związku z tym przeprowadzono łącznie 6 spotkań eksperckich, których wykaz przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 13: Etapy tworzenia LSR na l. 2023-2029

Termin	Opis	Uczestnicy
... ..2023r.	powołanie zespołu koordynujący ds. przygotowania LSR (8 osób = Zarząd LGD + pracownicy biura LGD)	8 osób tj. Zarząd LGD (5 osób), pracownicy biura LGD (3 osoby)
... ..2023r.	Praca nad: diagnozą obszaru LGD i SWOT, problemami, celami, przedsięwzięciami, planem komunikacyjnym, planem monitoringu i ewaluacji, planem działania, kryteriami wyboru operacji	11 osób tj.: zespół koordynujący ds. przygotowania LSR tj. Zarząd LGD (5 osób), pracownicy biura LGD (3 osoby) , wójtowie (5 osób).
... ..2023r.		Zespół koordynujący ds. przygotowania LSR tj. Zarząd LGD (5 osób), pracownicy biura LGD (3 osoby)
... ..2023r.		
... ..2023r.		

.2023r.	Konsultacje LSR, prezentacja całego dokumentu, konsultacje wszystkich części LSR	103 osób tj.: walne zebranie członków LGD, mieszkańcy terenu LGD
Etap przygotowywania LSR LGD „Dorzecze Bobrzy” z podaniem zastosowanych metod działań partycypacyjnych		
Etap	Rodzaj podjętych działań (wg numeru z opisu metod)	
Diagnoza i analiza SWOT	1, 2, 3, 4, 5, 6	
Określanie celów i wskaźników w odniesieniu do opracowania LSR oraz opracowanie planu działania	1, 2, 4, 5, 6	
Opracowanie zasad wyboru operacji i ustalania kryteriów wyboru	1, 2, 4, 5, 6	
Opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji	1, 2, 4, 5, 6	
Przygotowanie planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR	1, 2, 4, 5, 6	

Dodatkowo, należy zauważyć, że podczas całego okresu przygotowania LSR, biuro LGD „Dorzecze Bobrzy” było otwarte i świadczyło usługi informacyjne i doradcze dla wszystkich osób zainteresowanych współpracą z LGD (jako partner/wnioskodawca/członek). Pracownicy biura przyjmowali zainteresowanych w biurze, odpowiadali na telefony oraz maile. Co więcej, biuro LGD czynnie zabiegało o rozpropagowanie informacji o tworzeniu strategii - rozpowszechniając informację drogą internetową, telefoniczną, a także poprzez przekazywanie informacji swoim rodzinom i znajomym przez członków stowarzyszenia, i udzielenie głosu osobom biernym, nie wdrożonym w działania LGD starając się do nich dotrzeć różnymi kanałami informacji.

Partycypacyjny charakter tworzenia LSR oparty został o przejrzyste i niedyskryminujące zasady oraz o poszanowanie zapisów Karty Praw Podstawowych UE - zasadę równości kobiet i mężczyzn, równości szans, niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, a sama strategia kładzie nacisk na zasadę wspierania zrównoważonego rozwoju. Do udziału w tworzeniu i wdrażaniu strategii zaproszony jest każdy chętny, LGD nie stosuje żadnych

wykluczeń, bierze pod uwagę każdą wpływającą do niej opinię dotyczącą funkcjonowania Stowarzyszenia, w swoich procedurach stosuje zapisy nie wykluczające i oparte o zasadę równości.

Uznać należy, iż LGD udało się zaangażować szerokie spektrum grup do stworzenia strategii. W tym celu zaangażowano m.in. mieszkańców obszaru LGD, przedstawiciele gmin, przedsiębiorców, przedstawiciele sektora społecznego (stowarzyszeń, KGW itp.). Dzięki temu można stwierdzić, iż zagwarantowano reprezentatywną grupę osób uczestniczących w tworzeniu strategii. LGD podjęła próby zaangażowania grup biernych poprzez dotarcie do nich z wykorzystaniem kanałów informacyjnych urzędów gmin zrzeszonych w LGD. Dzięki temu udało się zebrać bardziej reprezentatywny pakiet danych, które posłużyły do opracowania niniejszej strategii.

Zebrane za pomocą powyżej opisanych metod informacje, dane i opinie zostały w całości wykorzystane do opracowania ostatecznego dokumentu. W ramach analizy zebranych danych zespół ds. opracowywania LSR 2021-2027 każdorazowo dyskutował nad zgłoszonymi propozycjami i pomysłami starając się uwzględnić możliwie jak najszersze ich spektrum. Wnioski z konsultacji na każdym etapie i przy zastosowaniu wszystkich metod były zbierane i przyjmowane bądź odrzucane przez koordynatora zespołu ds. opracowywania LSR 2021-2027. Odrzucenia wniosków z konsultacji dokonywano szczególnie w sytuacji, gdy zakres problemu i/lub zgłaszane rozwiązania wykaczały poza ramy PS WPR 2021-2027. Uwzględnione wnioski zostały opisane we właściwych rozdziałach niniejszej strategii. Do najważniejszych przyjętych wniosków należą: aktywizacji społecznej i rozwoju turystyki jako obszarów interwencji LSR, wskazanie grup w niekorzystnej sytuacji - kobiet, osób młodych do 25 r.ż. oraz seniorów - osób powyżej 60 r.ż., ustalenie sposobów dotarcia do mieszkańców przy tworzeniu dokumentu strategicznego (formy bezpośrednie oraz formy online) oraz w trakcie wdrażania LSR (określenie chęci zaangażowania mieszkańców we wdrażanie LSR), wykorzystanie lokalnych zasobów (ludzkich, materialnych i niematerialnych) we wdrażaniu LSR (poprzez nastawienie na wykorzystanie i promocję lokalnych zasobów). Wśród odrzuconych wniosków zebranych w ramach konsultacji należą: zapewnienie dostępu do opieki lekarzy specjalistów, kontrola prędkości pojazdów, kontrola jakości powietrza - dymu wydobywającego się z kominów, wsparcie dla mieszkańców, którzy chcą inwestować w ekologiczne ogrzewanie swoich domów, jak najszybsza przebudowa drogi krajowej S-74, tworzenie uzbrojonych terenów inwestycyjnych, rozwój sieci światłowodowej, brak odpowiedniego poziomu jakości służby zdrowia, rozwinięcie filii ośrodka zdrowia do odpowiedniego poziomu lub wynajęcie prywatnemu podmiotowi, zwiększona kontrola odprowadzania ścieków, a także jakości opału, programy pomagające w wymianie pieców, reorganizacja odbioru odpadów, obniżenie kosztów pracowniczych, niższe składki przedsiębiorców, mieszkania dla młodych, doradztwo zawodowe, zwiększenie ilości rozkładów jazdy busa lub wprowadzenie linii mpk lub komercyjnej z możliwością dojazdu po godz 22, budowa ciągów komunikacyjnych dla pieszych i rowerzystów, kontrola budów domów jednorodzinnych pod względem utylizacji materiałów budowlanych, sprzątanie kamieniołomów i lasów ze śmieci, zajęcia dla dzieci w szkołach odnośnie utylizacji śmieci, obowiązkowe sprzątanie lasów przez dzieci, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla osób pracujących. Powyższe propozycje odrzucone zostały ze względu na założenia PS WPR, niemożność realizacji ich przez podmiot jakim jest LGD bądź ograniczenia budżetowe. Nie mniej jednak, potrzeby te, jakkolwiek nie objęte interwencją LGD nie zostały przez stowarzyszenie pominięte. Będą one przekazywane w kontaktach z przedstawicielami JST różnego szczebla, LGD będzie informować o pozyskiwanych wiadomościach nt. możliwości pozyskiwania funduszy przez osoby fizyczne i organizacje na ich realizację itd.

W trakcie konsultacji społecznych pojawiały się także głosy o potrzebie wsparcia przedsiębiorczości, jednak uwzględniając wskaźniki ekonomiczne, które pokazują dobrą sytuację ekonomiczną obszaru LGD, spadający poziom bezrobocia oraz rosnącą liczbę zakładanych firm, podczas prac zespołu ds. opracowywania LSR uznano, iż przedsiębiorczość nie będzie podstawowym obszarem interwencji LSR. Wpływ na to miał także fakt, iż strategię w nowym okresie programowym nie powinny starać rozwiązywać wszystkich problemów na swoim obszarze, a starać się koncentrować na określonych

problemach. Jednocześnie konsultacje społeczne pokazały, iż bardziej palącym problemem dla mieszkańców jest obecnie ich aktywizacja. LGD nie wycofuje się jednak ze wsparcia przedsiębiorczości na swoim obszarze i będzie podejmować starania wsparcia tego obszaru przy pomocy środków z programu EFS+.

W ujęciu tabelarycznym przedstawiono podstawowe informacje dotyczące przeprowadzonych spotkań konsultacyjnych.

Tabela nr 14: Wykaz przeprowadzonych spotkań konsultacyjnych

Miejsce	Nazwa Gminy	Miejsce spotkania	Termin spotkania	Liczba uczestników	Uczestnicy spotkania
1.	Miedziana Góra	Miedziana Góra, siedziba LGD	12.12..2023r.	5	Mieszkańcy obszaru LSR, w tym osoby z grupy w niekorzystnej sytuacji - osoby młode do 25 r.ż., seniorzy - osoby powyżej 60 r.ż, kobiety, przedstawiciele sektora społecznego, gospodarczego, publicznego, rolnicy
2.	Mniów	Mniów, Urząd Gminy	13.12.2022 r.	8	
3.	Piekoszów	Piekoszów, Biblioteka Centrum Kultury	16.12.2022 r.	14	
4.	Strawczyn	Strawczyn, GOK	15.12.2022 r.	5	
5.	Zagnańsk	Zagnańsk, Urząd Gminy	14.12.2022 r.	6	
6.	Spotkanie on line	Platforma Google Meet	19.12.2022 r.	5	
7.	Mniów	Mniów, Urząd Gminy	10.02.2023r.	5	
8.	Miedziana Góra	Miedziana Góra, siedziba LGD	27.03.2023r.	3	
9.	Mniów	Mniów, Urząd Gminy	28.03.2023r.	11	
10.	Piekoszów	Piekoszów, Biblioteka Centrum Kultury	31.03.2023r.	5	
11.	Strawczyn	Strawczyn, GOK	30.03.2023r.	6	
12.	Zagnańsk	Zagnańsk, Urząd Gminy	29.03.2023r.	4	

III. 2. Opis metod angażowania społeczności lokalnej w proces realizacji strategii

Proces partycypacji w działaniach LGD nie został zakończony na etapie tworzenia LSR. LGD przewidziało również działania angażowania społeczności lokalnej w proces realizacji Strategii. Przyjęto metody angażowania społeczności lokalnej w ramach trzech procedur: aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju, zmiany/aktualizacji kryteriów wyboru i oceny operacji, a także realizacji badań ewaluacyjnych. Partycypacyjny charakter realizacji LSR zakłada udział wszystkich sektorów partnerstwa, możliwość stałego włączenia społeczności lokalnej w realizację LSR, a także zróżnicowanie metod i technik, dzięki którym mieszkańcy będą mogli włączyć się w proces uspołeczniania strategii.

Tabela nr 15: Zaangażowanie społeczności lokalnej we wdrażanie LSR z podaniem metod i grup docelowych

Zaangażowanie społeczności lokalnej we wdrażanie LSR z podaniem metod i grup docelowych		
Wdrażanie LSR	Metody	Grupa docelowa
Ocena funkcjonowania LGD, świadczonego doradztwa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Badania ankietowe 2. Badania IDI/FGI 3. Fiszki problemowe 4. Konsultacje Internetowe 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mieszkańcy terenu objętego LSR- potencjalni i faktyczni beneficjenci
Monitorowanie i ocena realizacji strategii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Badania ankietowe 2. Badania IDI/FGI 3. Spotkania konsultacyjne 4. Fiszki problemowe 5. Panele eksperckie 6. Konsultacje Internetowe 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mieszkańcy terenu objętego LSR 2. Liderzy społeczności lokalnej 3. Pracownicy i wybrani członkowie LGD 4. Grupy w niekorzystnej sytuacji - kobiety, osoby młode do 25 r.ż. i seniorzy - osoby pow. 60 r.ż. 5. Przedstawiciele trzech sektorów partnerstwa LGD
Aktualizacja strategii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Badania ankietowe 2. Badania IDI/FGI 3. Spotkania konsultacyjne 4. Fiszki problemowe 5. Panele eksperckie 6. Konsultacje Internetowe 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mieszkańcy terenu objętego LSR 2. Liderzy społeczności lokalnej 3. Pracownicy i wybrani członkowie LGD 4. Grupy w niekorzystnej sytuacji - kobiety, osoby młode do 25 r.ż. i seniorzy - osoby pow. 60 r.ż. 5. Przedstawiciele trzech sektorów partnerstwa LGD

<p>Opracowanie i zmiany lokalnych kryteriów wyboru</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Badania ankietowe 2. Badania IDI/FGI 3. Spotkania konsultacyjne 4. Fiszki problemowe 5. Panele eksperckie 6. Konsultacje Internetowe 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mieszkańcy terenu objętego LSR 2. Liderzy społeczności lokalnej 3. Pracownicy i wybrani członkowie LGD 4. Grupy w niekorzystnej sytuacji - kobiety, osoby młode do 25 r.ż. i seniorzy - osoby pow. 60 r.ż. 5. Przedstawiciele trzech sektorów partnerstwa LGD
--	--	--

Badania ankietowe, Badania IDI/FGI, spotkania konsultacyjne, panele eksperckie – zostaną przeprowadzone w ramach prowadzonych badań ewaluacyjnych. W ramach badań zebrana zostanie wiedza wskazująca na konieczność aktualizacji/wprowadzania zmian.

Fiszki problemowe, konsultacje Internetowe, ankieta Internetowa (metody stałego włączenia) – opracowane narzędzia będą dostępne przez cały okres wdrażania LSR na stronie internetowej LGD „Dorzecze Bobrzy”. Dzięki temu, każdy mieszkaniec, który będzie chciał wyrazić swoją opinię dotyczącą zmian/aktualizacji i/lub inną uwagę na temat działania LGD będzie mógł to zrobić w każdym momencie. Ponadto istniała będzie możliwość przekazywania uwag drogą bezpośrednią - telefonicznie, podczas wizyty w biurze LGD oraz drogą pocztową, tak aby każda osoba chcąc podzielić się swoją opinią na temat funkcjonowania LGD miała możliwość zrobienia to w najdogodniejszy dla siebie sposób. Wnioski, które w ten sposób wpłyną do LGD będą każdorazowo dyskutowane przez Zarząd LGD i w uzasadnionych wypadkach będą stanowiły podstawę do uchwalenia Uchwały aktualizacji/zmiany LSR. Ponadto, dzięki pozostawaniu w kontakcie z mieszkańcami obszaru LGD oraz partnerów we wszystkich sektorów możliwe będzie dynamiczne reagowanie na zagrożenie nieosiągnięcia celów czy nieskuteczności komunikacji, poprzez odpowiednie dostosowywanie strategii i wprowadzania do niej ewentualnych zmian.

Newsletter/gazetka LGD/artykuły w gazetkach gminnych - będą w nich zamieszczane informacje dotyczące realizowanych przez LGD działań. Taka forma komunikacji umożliwi dotarcie do najszerszego grona odbiorców, zarówno osób preferujących komunikację cyfrową, jak i osób wykluczonych cyfrowo.

III. 3. Wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji

Wnioski z prowadzonych metod konsultacyjnych zostały opisane w kolejnych rozdziałach, gdyż stanowią realny wkład do powstałych rozdziałów. W ramach analizy zebranych wniosków, w szczególności istotne okazały się następujące ustalenia:

- określono obszary interwencji oraz oszacowano realne możliwości zaangażowania mieszkańców we wdrażanie oraz ewaluację LSR.

- przygotowano plan komunikacyjny, który będzie wdrażany w sposób najbardziej preferowany przez mieszkańców, tj. zarówno poprzez bezpośrednie metody kontaktu, jak i wykorzystanie nowoczesnych kanałów komunikacji;

- wykorzystano wypracowaną z mieszkańcami wizję rozwoju obszaru, który został zdefiniowany poprzez rozwój atrakcyjności i przystępności obszaru zarówno dla jego mieszkańców, jak i turystów;

- zdiagnozowano chęć współpracy międzysektorowej, dlatego przewidziane działania, zarówno grantowe, jak i w ramach konkursów zostały zaprojektowane tak, aby synergiczny efekt różnych podejść do realizacji projektów dodatnio oddziaływał na rozwój lokalny.

Analiza potencjału obszaru LGD oraz konsultacje społeczne dowiodły, iż potencjałem obszaru objętego LSR jest jego atrakcyjność turystyczna. W związku z tym LGD podejmie starania, aby wykorzystać ten potencjał. Takie podejście umożliwiają wysokie walory przyrodnicze: czyste środowisko, liczne stanowiska i rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszar Natura 2000, odsłonięcia geologiczne. Obszar posiada potencjał, aby stać się atrakcyjnym dla rekreacyjnego spędzania czasu, jako miejsc krótkich jedno-dwudniowych wycieczek mieszkańców Kielc, a także osób z innych części kraju. W promocji obszaru warto postawić na promocję tradycji historycznych, związanych ze Staropolskim Okręgiem Przemysłowym. Aby zwiększyć potencjał turystyczny LGD, prowadzone będą konkursy na wsparcie operacji z zakresu małej infrastruktury turystycznej. Potencjał przyrodniczo-historyczny stanowi zasób z jednej strony do rozwoju turystyki, ale także do aktywizacji mieszkańców i poprawy jakości ich życia. Przedsięwzięcia skierowane na aktywizację i integrację mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem grup w niekorzystnej sytuacji (osoby młode do 25 r.ż. i seniorzy - osoby powyżej 60 r.ż. kobiety), zostaną przeprowadzone w ramach projektów grantowych. Ponadto na obszarze LGD nadal dostrzegalny jest brak dostatecznej infrastruktury publicznej, która zapewniłaby mieszkańcom możliwość spędzania wolnego czasu. Dlatego istotna jest realizacja niekomercyjnych inwestycji w tym zakresie. Użyteczne tutaj będzie opracowywanie i wdrażanie koncepcji smart village, które jednocześnie powinny przyczynić się do pobudzenia zaangażowania mieszkańców w realizację strategii. Narzędzie to angażuje mieszkańców, którzy decydują o rozwoju swoich miejscowości. Ponadto, w ramach pobudzenia aktywności społecznej LGD planuje dwie operacje własne - pobudzenie oraz kształtowanie tożsamości obywatelskiej oraz kreowanie liderów społecznych.

III.4. Wskazanie i związła charakterystyka planowanych metod animacji społeczności lokalnej

W okresie 2021-2027 LGD „Dorzecze Bobrzy” zamierza podjąć szereg działań konsultacyjnych i informacyjnych. Szersze ich przedstawienie zawiera rozdział X LSR. Głównym celem animacji społeczności lokalnej jest wzrost zaangażowania mieszkańców obszaru LGD w działania na rzecz rozwoju lokalnego, a także większy ich udział w wydarzeniach integracyjnych oraz aktywizacja grup dotychczas biernych. Dodatkowo, LGD stawia sobie za cel zwiększenie współpracy międzysektorowej na obszarze działania oraz wsparcie osób z grup w niekorzystnej sytuacji - kobiet, osób młodych poniżej 25 r.ż. oraz seniorów - osób powyżej 60 r.ż. W związku z tym, LGD zamierza przez cały okres wdrażania LSR:

1. Prowadzić spotkania konsultacyjne i informacyjne w biurze oraz podczas wydarzeń okazjonalnych;
2. Prowadzić stałe doradztwo w biurze LGD oraz specjalne spotkania przed i w trakcie trwania naborów wniosków;
3. Prowadzić szkolenia dla potencjalnych beneficjentów z zakresu wdrażania LSR, przygotowywania wniosków;
4. Stale informować mieszkańców, szczególnie biernych o możliwościach, jakie daje wdrażanie LSR i zachęcać do aktywności i integracji poprzez strony internetowe, wydawnictwa, współpracę z innymi organizacjami pozarządowymi (np. KGW) oraz w trakcie wydarzeń realizowanych w gminach; dynamicznie poszerzać obszar działalności LGD, tak aby jej oferta była atrakcyjna dla grup biernych;
5. Motywować do integracji i współpracy międzysektorowej poprzez organizowanie spotkań i wydarzeń tematycznych;
6. Dbać o promocję działań LGD oraz realizowanych operacji w ramach wdrażania LSR;

7. Ewaluować i monitorować efektywność wdrażania LSR i prac LGD.

IV. Analiza potrzeb i potencjału LSR

IV.1. Analiza SWOT

Przedstawiona poniżej analiza jest wynikiem spotkań konsultacyjnych, które miały miejsce z mieszkańcami gmin wchodzących w skład LGD. Analiza konsultowana była z przedstawicielami sektora społecznego, publicznego, gospodarczego oraz mieszkańców. Przedstawione propozycje poszczególnych elementów analizy zostały uwzględnione w całości i stanowiły trzon całości analizy. Analiza została poddana konsultacjom społecznym na stronie LGD.

Tabela 16: Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
STREFA GOSPODARCZA	
<ul style="list-style-type: none"> - dobra infrastruktura drogowa; - bliskość centrum województwa; - na terenie znajdują się tereny budowlane i inwestycyjne - korzystne położenie geograficzne (dobra sieć drogowa) - rozwój sektora odnawialnych źródeł energii - liczne indywidualne systemy OZE - dostęp do linii kolejowych - wzrastający wskaźnik liczby podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym - niskie bezrobocie 	<ul style="list-style-type: none"> - tranzyt samochodowy na drogach krajowych i wojewódzkich powodujący zmniejszenie poziomu bezpieczeństwa i komfortu zamieszkania; - mało dużych firm i inwestorów zewnętrznych; - brak terenów uzbrojonych należących do gmin; - słaba jakość gleb - samym utrudniona produkcja roślinna; - ograniczenia sprzyjające zabudowie, poprzez występowanie form ochrony przyrody na terenie całej gminy; - silne rozdrobnienie gospodarstw rolnych;
STREFA SPOŁECZNA	
<ul style="list-style-type: none"> - wysokie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców; - działalność licznych organizacji pozarządowych, których działania skierowane są na pogłębienie integracji społecznej, rozwój potencjału kulturowego gminy, rozwiązywanie problemów osób niepełnosprawnych oraz budowaniu tożsamości kulturowej regionu; - świetlice wiejskie gdzie jest dostęp do internetu; - baza sportowa – głównie boiska 	<ul style="list-style-type: none"> - starzenie się społeczeństwa; - słaba oferta kulturowa; - niski poziom zaangażowania społeczeństwa; - migracja, wyludnianie wsi; - wzrost patologii wśród mieszkańców; - słabe zintegrowanie społeczeństwa;

<ul style="list-style-type: none"> - aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych przez JST, przedsiębiorców oraz organizacje pozarządowe; 	
TURYSTYKA I DZIEDZICTWO HISTORYCZNE I PRZYRODNICZE	
<ul style="list-style-type: none"> - dobre i atrakcyjne położenie geograficzne i krajobraz; - istnienie obiektów hotelowych i agroturystycznych; - duża ilość atrakcji turystycznych; - bogata historia i tradycja; - występowanie Obszaru Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu (Suchedniowsko-Oblęgorski Park Krajobrazowy, rezerваты przyrody); - powstające trasy rowerowe ; - znaczące zasoby dobrych jakościowo wód podziemnych; - wartościowe walory przyrodnicze Gminy oraz duży udział cennych kompleksów leśnych; - relatywnie czyste powietrze; 	<ul style="list-style-type: none"> - brak zaplecza gastronomicznego; - brak lokalnych przewodników; - słaba promocja walorów turystycznych regionu; - słaba oferta turystyczna; - mała ilość punktów informacji turystycznej; - mała ilość podmiotów gospodarczych;
SZANSE	ZAGROŻENIA
STREFA GOSPODARCZA	
<ul style="list-style-type: none"> - pozyskanie zewnętrznych inwestorów - pozyskiwanie środków finansowych w różnych źródłach głównie na powstawanie nowych miejsc pracy i wsparcie przedsiębiorczości; - wsparcie pozarolniczych działalności gospodarczych; - stworzenie inkubatora przedsiębiorczości; 	<ul style="list-style-type: none"> - utrata rynków zbytu na produkcie rolne;
STREFA SPOŁECZNA	
<ul style="list-style-type: none"> - przyływ ludności z Kielc; - organizacja imprez o charakterze integracyjnym dla mieszkańców; - rozwój infrastruktury kulturowej i rekreacyjnej; - wsparcie organizacji pozarządowych i grup nieformalnych – powstawanie nowych organizacji; - aktywizacja mieszkańców; 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost bezrobocia; - migracja do miast i za granicę głównie zarobkowa; - wzrost patologii, wandalizm, chuligaństwo; - uzależnienie od pomocy zewnętrznej;

<ul style="list-style-type: none"> - dostosowanie oferty edukacyjnej i szkoleniowych do potrzeb rynku pracy; - integracja społeczna i rozwój sektora społecznego; 	
TURYSTYKA	
<ul style="list-style-type: none"> - powstanie nowych szlaków pieszych i rowerowych; - promocja walorów turystycznych; - rozwój infrastruktury turystycznej; - wykorzystanie potencjału przyrodniczego dla rozwoju turystyki; 	<ul style="list-style-type: none"> - niewykorzystanie w pełni istniejącej infrastruktury kulturowej i sportowo-rekreacyjnej; - nieskuteczna promocja turystyki;

Wnioski z analizy SWOT

SFERA GOSPODARCZA:

Obszar wdrażania LSR ma duży potencjał gospodarczy. Dobra infrastruktura drogowa, a także tereny inwestycyjne powinny zostać wykorzystane do tego, aby przyciągnąć inwestorów i zredukować liczbę bezrobotnych. Dzięki szansom jakie dają fundusze zewnętrzne, można korzystnie poprawić możliwości inwestycyjne przyszłych przedsiębiorców z obszaru LGD. Jednocześnie dobre perspektywy rysują się przed przedsiębiorcami dzięki relatywnie stabilnej sytuacji gospodarczej, niskiemu bezrobociu oraz rosnącej liczbie przedsiębiorstw.

SFERA SPOŁECZNA:

Największym problemem społecznym omawianego obszaru jest niska aktywność i integracja społeczna oraz słaba oferta kulturowo – społeczna skierowana do mieszkańców, jednak dzięki wspieraniu działalności licznych organizacji pozarządowych, a także na podstawie już istniejącej infrastruktury można liczyć na pozytywne zmiany w tym zakresie. Dzięki działalności już istniejących organizacji pozarządowych oraz samorządowych, oraz przy wsparciu grup nieformalnych, które będą mogły realizować projekty grantowe, uda się wzmocnić poczucie przynależności i zintegrowania społeczności lokalnej. Dzięki wspieraniu lokalnych inicjatyw, poprawie dostępu do infrastruktury oraz umożliwieniu mieszkańcom realizacji ich planów, więcej ludzi zdecyduje się pozostać w miejscu urodzenia. W taki sposób można zbudować poczucie przynależności i lokalnego patriotyzmu. W działaniach należy zdecydowanie wykorzystać szanse jakie dają trendy na aktywne spędzanie czasu wolnego a także lokalne produkty, kuchnię i tradycję. Nawet małe miejscowości, dzięki odpowiedniemu wsparciu, mogą stać się dobrym miejscem do życia, w którym można realizować różnorodne potrzeby życiowe i funkcjonować w poczuciu wysokiej integracji społecznej. Takie poczucie, zaszczerpione u mieszkańców, przyczyni się do zahamowania trendu migracyjnego.

TURYSTYKA:

Obszar wdrażania LSR charakteryzuje się licznymi atrakcjami, zarówno kultury materialnej, jak i niematerialnej, jednak problemem jest promocja i atrakcyjne wykorzystanie tego zasobu. Zasobem turystycznym tego terenu są różnorodne zabytki historyczne, formy ochrony przyrody, obiekty dziedzictwa kulturowego, a także istniejące już szlaki turystyczne, parki Nordic Walking, ścieżki rowerowe (przez obszar LGD przechodzi szlak Green Velo). W związku z tym, należy nieustannie

dążyć do poprawiania, unowocześniania i uatrakcyjniania oferty. Wykorzystanie lokalnych zasobów, historii, tradycji, obiektów jest jedynym słusznym kluczem, który może poprawić stan zaplecza gastronomicznego, liczby podmiotów gospodarczych, a także na inwestycje związane z turystyką. Warto zatem przygotować projekty mające na celu pracę ze społecznością, aby ta – swoimi siłami – zadbała o atrakcyjne przedstawienie tego swojego dziedzictwa. Takie działania przyciągną turystów, zainteresowanych aktywnym wypoczynkiem. Lokalizacja LGD w sąsiedztwie miasta wojewódzkiego, a także dobrze rozwinięta sieć drogowa (w tym droga krajowa S-74 i droga ekspresowa S-7) powoduje, że obszar objęty LSR jest znakomitym miejscem na krótki wypad. Dlatego też konieczne jest wsparcie rozwoju infrastruktury turystycznej. Obecność atrakcyjnych zabytków, takich jak Dąb Bartek czy Pałacyk Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku może zachęcić do odwiedzin także turystów z odległych części kraju.

IV.2 Analiza potrzeb rozwojowych i potencjału LGD

LGD nie jest w stanie rozwiązać wszystkich problemów pojawiających się na jej obszarze. dlatego w oparciu o konsultacje społeczne określono najważniejsze obszary interwencji. Jako podstawowe kierunki strategii określono:

- rozwój potencjału turystycznego LGD, poprzez wspieranie rozwoju małej infrastruktury turystycznej. Rozwój turystyczny obszaru jest szansą na przyciągnięcie turystów, ale i zwiększenie atrakcyjności obszaru objętego LSR dla samych mieszkańców.
- aktywizacja lokalnej społeczności. Wg diagnozy obszaru objętego LSR niska aktywność społeczna jest jednym z największych problemów tu występujących. Szczególną uwagę zwrócić tutaj należy grupy w niekorzystnej sytuacji - osoby młode do 25 r.ż i seniorzy - osoby powyżej 60 r.ż., kobiety. W związku z ograniczeniami budżetowymi organizacji działających na obszarze LGD aktywności mogące przyczynić się mieszkańcom są niedostatecznie rozwinięte. Dlatego wspieranie organizacji działających w obszarze aktywizacji i integracji społecznej powinno stanowić jeden z priorytetów realizacji LSR. Te potrzeby można zaspokoić realizując przedsięwzięcia inteligentna wieś i wsparcie inicjatyw w zakresie aktywizacji społeczności lokalnej, pobudzania i kształtowania postaw obywatelskich i kreowanie lokalnych liderów.
- poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej. Dzięki rozwojowi tego typu infrastruktury poprawie ulegnie poziom życia mieszkańców. Budowa i rozbudowa placów zabaw oraz siłowni zewnętrznych znacząco przyczyni się do rozwoju możliwości spędzania aktywnego czasu przez osoby młode do 25 r.ż. Łatwy dostęp do dobrze rozwiniętej infrastruktury publicznej przyczyni się do uznania obszaru objętego LSR za dobre miejsce do życia i będzie jednym z elementów polityki powstrzymania migracji do większych ośrodków.

Możliwość realizacji powyższych obszarów będzie zapewniona dzięki dostępności zasobów historycznych, kulturowych i społecznych, zdywersyfikowanej dostępności źródeł finansowania (EFROW, EFRR, EFS+) oraz rozwiązań zawartych w niniejszej strategii.

LGD jako partnerstwo lokalne bazuje w swoich rozwiązaniach na współpracy z przedstawicielami wszystkich sektorów. Świetnym tego przykładem jest polityka informacyjna prowadzona przez LGD, w której istotną rolę ogrywa współdziałanie z gminami, które uczycją swoich kanałów informacyjnych do rozpowszechniania wiadomości dotyczących działalności LGD. Ponadto, w okresie programowym 2014-2020 lokalne kryteria wyboru premiowały współpracę lokalną i międzysektorową. Planuje się kontynuować tą drogą stymulowanie tego rodzaju kooperacji.

Jak wykazały konsultacje społeczne, mieszkańcy LGD zgłaszają niedostateczny dostęp do infrastruktury rekreacyjnej i miejsc spędzania wolnego czasu. Mimo, iż na obszarze powstało już kilkanaście tego rodzaju obiektów, ich liczba jest niedostateczna, a te już istniejące wymagają

odświeżenia i rozbudowy. Tego rodzaju obiekty mają ogromne znaczenie dla aktywizowania społeczności, integrowania mieszkańców, polepszania warunków życia na obszarach wiejskich. Charakterystyka sektora społecznego została już opisana w rozdziale II, warto jednak wspomnieć, iż mieszkańcy wskazali w konsultacjach, iż istnieje potrzeba wsparcia tego sektora, zaś fiszki składane przez przedstawicieli organizacji pozarządowych wskazywały na potrzebę doposażenia NGO. Istotnym problemem zdiagnozowanym na obszarze LGD jest starzenie się społeczeństwa, a co za tym idzie rosnące zagrożenie wykluczeniem społecznym seniorów. Dlatego LGD będzie przeciwdziałać temu zjawisku wspierając inicjatywy dedykowane seniorom. W rozdziale II szczegółowo opisano dziedzictwo kulturowe i historyczne obszaru LGD. Uznając je za jeden z największych zasobów tego obszaru, oprzemy na nim realizację celu 2: Rozwój atrakcyjności turystycznej obszaru LGD. Duża ilość zabytków, ciekawa historia i czyste środowisko niosą potencjał do przyciągnięcia turystów.

IV.3. Grupy w niekorzystnej sytuacji

Na podstawie przeprowadzonych badań społecznych, konsultacji oraz analiz danych zastanych grupami docelowymi strategii są:

- Osoby młode do 25 r.ż. Osoby młode mierzą się z różnymi problemami i mają różnorodne potrzeby. Po uzyskaniu wykształcenia mają problem ze znalezieniem sobie zatrudnienia. To przyczynia się do migracji do większych ośrodków, co z kolei skutkuje powstawaniem problemu starzenia się społeczeństwa. Brak perspektyw wśród osób młodych przekłada się także na zjawisko patologii społecznych. Całokształt tych problemów wpływa na wzrost ogólnego pesymizmu panującego wśród mieszkańców. Posługując się danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach można stwierdzić, iż na koniec 2021 roku na terenie Lokalnej Grupy Działania „Dorzecze Bobrzy” bezrobotnych w wieku 18-25 lat było 178 przy czym ogólna liczba osób bezrobotnych wynosiła 1518. Osoby młode w wieku między 18 a 25 lat stanowią 12% wszystkich bezrobotnych. Problemem tutaj także jest mała ilość miejsc rekreacji dla dzieci. Brak wystarczającej infrastruktury rekreacyjnej jest dostrzegalny we wszystkich gminach LGD. Dzięki placom zabaw dzieci będą mogły bawić się oraz socjalizować, zaś rodzice uzyskają możliwość integrowania się. Zewnętrzne siłownie zaś będą dobrym miejscem spotkań dla młodzieży, która będzie mogła spędzać tam aktywnie czas, dbając o swoje zdrowie.

- Seniorzy¹ - opracowana przez GUS prognoza ludności na lata 2008 – 2035 pokazuje, że w najbliższych latach rosnąć będzie liczba najstarszych. Szacuje się, że w roku 2030 liczba osób w wieku 85 lat i więcej może sięgać prawie 800 tysięcy. W powiecie kieleckim oraz całym województwie świętokrzyskim aktywność społeczna osób w wieku 60+ jest bardzo niska. Zjawisko to w konsekwencji może prowadzić do wykluczenia osób starszych. Na uwagę zasługuje fakt, iż na terenie LGD działają Koła Gospodyń Wiejskich, Kluby Seniora oraz zespoły ludowe, które aktywizują seniorów, organizując różne formy spędzania wolnego czasu, kursy, spotkania itd. Koniecznym wydaje się jednak podejmowanie dalszych działań zmierzających do poprawy aktywności osób w wieku 60+. Aby zminimalizować wykluczenie tej grupy z życia społeczności lokalnej, interwencja będzie nakierowana na zorganizowanie możliwości szeroko rozumianego rozwoju tych osób, a także włączenia społecznego poprzez współorganizację i współuczestnictwo w imprezach i zajęciach. Głównym celem tak pomyślanej interwencji jest podniesienie poczucia wartości i przydatności dla społeczeństwa wśród tej grupy, ale także umożliwienie spędzenia „jesieni życia” w sposób aktywny, interesujący. Wiek powyżej 60 roku życia także może być czasem realizacji swoich pasji i życia w dobrej kondycji psycho-fizycznej.

- kobiety - na obszarze LGD w 2020 r. mieszkały 31 298 kobiet, czyli stanowią one około połowy mieszkańców LGD. Jednak uwzględniając ich pozycję na rynku pracy, rolę w gospodarstwie domowym i małą aktywność w życiu społecznym, uznać należy, iż stanowią grupę wymagającą szczególnego wsparcia.

¹ Przez seniorów należy rozumieć osoby starsze czyli obywateli, którzy ukończyli 60. rok życia zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych. (Dz.U. 2015 poz. 1705).

Jakkolwiek paradygmat kobiety, której główną rolą jest opieka nad dziećmi i praca w gospodarstwie domowym, od jakiegoś czasu uległ załamaniu i obecnie kobiety mogą realizować się także na innych polach, nadal łączenie funkcji rodzinnych i zawodowych stanowi dla nich szczególne wyzwanie. Coraz atrakcyjniejszą formą samorealizacji jest uczestnictwo w Kołach Gospodyń Wiejskich, które z jednej strony przyczyniają się do zachowywania lokalnego dziedzictwa historyczno-kulturowego, ale z drugiej strony krzewią postawy przedsiębiorcze. KGW często działają na rzecz całej lokalnej społeczności, organizując różnorodne wydarzenia i formy spędzania czasu. Włączają się także w działania promocyjne, uczestnicząc w różnych konkursach czy festiwalach. W członkiniach KGW można upatrywać partnerek do animowania i angażowania lokalnej społeczności.

V. Spójność, komplementarność synergia

Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Dorzecze Bobrzy” jest spójna, komplementarna i synergiczna wielopłaszczyznowo - zarówno na poziomie krajowym (programowym), wojewódzkim, jak i wewnątrz, integrując współpracę sektorów publicznego, społecznego i gospodarczego. Jest ona w pełni koherentna z obszarem LGD, opierając się w całości na potrzebach jego mieszkańców, oraz na zasobach, które na nim występują. Jest ona zintegrowana z następującymi dokumentami strategicznymi:

1. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013;

Całość strategii bazuje na Rozporządzeniu, jako na podstawie prawnej.

2. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR 2023-2027), w zakresie:

Tabela 17: Tabela powiązania celów LSR z celami PS WPR

Cel PS WPR	Odpowiadający cel w LSR
4.poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności, z wyłączeniem inwestycji produkcyjnych oraz operacji w zakresach wymienionych punktach 1 - 2	C.1 Aktywizowanie mieszkańców obszaru objętego LSR, w tym seniorów i osób młodych do 25 r. ż;
6.poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej	C.1 Aktywizowanie mieszkańców obszaru objętego LSR, w tym seniorów i osób młodych do 25 r. ż
7.kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego polskiej wsi a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego.	C.1 Aktywizowanie mieszkańców obszaru objętego LSR, w tym seniorów i osób młodych do 25 r. ż

8. Włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji.	C.1 Aktywizowanie mieszkańców obszaru objętego LSR, w tym seniorów i osób młodych do 25 r. ż
---	--

Lokalna Strategia Rozwoju LGD “Dorzecze Bobrzy” jest zintegrowana, spójna i komplementarna z Planem Strategicznym Wspólnej Polityki Rolnej. Po ustaleniu kluczowych obszarów interwencji, spośród zamkniętego katalogu celów dobrano najbardziej pasujące. Założenia tego dokumentu strategicznego w wymiarze lokalnym na obszarze LGD, zostaną zrealizowane dzięki wdrożeniu strategii. Działania te będą realizowane ze środków EFRROW.

3. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, w zakresie:

Tabela 18: Tabela powiązania celów LSR z celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2023

Cel Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2023	Odpowiadający cel w LSR
<p>Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów. - 1.5.3. Infrastruktura społeczna 	<p>C.1 Aktywizowanie mieszkańców obszaru objętego LSR, w tym seniorów i osób młodych do 25 r. ż; C.2 Rozwój atrakcyjności turystycznej obszaru LGD</p>
<p>Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego. 	<p>C.1 Aktywizowanie mieszkańców obszaru objętego LSR, w tym seniorów i osób młodych do 25 r. ż</p>
<p>Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym. 	<p>C.1 Aktywizowanie mieszkańców obszaru objętego LSR, w tym seniorów i osób młodych do 25 r. ż</p>

W zakresie realizacji celu 1.5 KSRR przewiduje wspieranie rozwoju infrastruktury w celu stymulowania rozwoju różnego typu obszarów (miejskich i wiejskich) i podnoszenia jego konkurencyjności i atrakcyjności inwestycyjnej. Wysoki poziom infrastruktury technicznej i społecznej zwiększa atrakcyjność regionu i skutkuje ożywieniem otoczenia i wzrostu dobrobytu społeczności lokalnych. Cel zakłada koncentrację inwestycji na poziomie specyfiki lokalnej, podporządkowując je unikalnym, lokalnym potrzebom, w szczególności zaś – wzmacnianiu miejscowych procesów społeczno-gospodarczych. Inwestycja w infrastrukturę społeczną ma na celu przeciwdziałanie zmianom demograficznym i starzeniu się społeczeństwa oraz wsparcie poprawy dostępności do instytucji opieki nad dziećmi do lat trzech oraz opieki przedszkolnej, oraz do obiektów infrastruktury społecznej. W podobne założenia towarzyszą LGD, która na swoim poziomie będzie starać się przeciwdziałać negatywnym zjawiskom społecznym, poprzez wspieranie dostępu do infrastruktury oraz wdrażając poddziałania dedykowane seniorom i osobom młodym.

W ramach celu 2.1. KSRR określa, że rozwój terytoriów w dużej mierze jest rezultatem talentów, wiedzy i przedsiębiorczości ludności na nich zamieszkującej. Regiony charakteryzujące się społeczeństwem mało mobilnym czy też biernym gospodarczo, na ogół zaliczane są do obszarów o niższym poziomie zamożności. Z kolei na poziom kapitału ludzkiego wpływ mają edukacja oraz inwestycje, które przynoszą poprawę jakości życia (np. zdrowia, ochrony środowiska czy kultury), zaś w ramach poddziałania 3.2. przewiduje działania takie jak: inicjowanie i animowanie współpracy i partnerstwa w obszarach powiązań funkcjonalnych, wspieranie powstawania i rozwoju lokalnych organizacji społecznych, budujących kapitał społeczny, sieciowanie ich, wspieranie profesjonalizacji ich działania, szczególnie na obszarach wiejskich, gdzie potrzeby w tym zakresie są największe, rozwijanie mechanizmów współpracy i partnerstwa ponadregionalnego i międzysektorowego (sektor publiczny, prywatny i pozarządowy). Są to zatem działania wpisujące się wprost w strategię oraz założenia LGD i podejścia LEADER.

4. Program Regionalny Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027, w zakresie:

Tabela 19: Tabela powiązania celów LSR z celami Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027

Cel Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027	Odpowiadający cel w LSR
Priorytet: 6. Fundusze Europejskie dla wspólnot lokalnych.	C.2 Rozwój atrakcyjności turystycznej obszaru LGD

Działania te realizowane będą ze środków EFRR.

5. Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2030+, w zakresie:

Tabela 20: Tabela powiązania celów LSR z celami strategii wojewódzkiej

Cel strategii wojewódzkiej	Cel szczegółowy strategii wojewódzkiej	Odpowiadający cel w LSR
CEL STRATEGICZNY 1. INTELIGENTNA GOSPODARKA I AKTYWNI LUDZIE	1.3.3. Wzrost potencjału turystycznego regionu w oparciu o walory uzdrowiskowe, dziedzictwo kulturowe i środowisko naturalne sprzyjające rozwojowi turystyki (prozdrowotnej)	C.1 Aktywizowanie mieszkańców obszaru objętego LSR, w tym seniorów i osób młodych do 25 r. ż; C.2 Rozwój atrakcyjności turystycznej obszaru LGD
CEL STRATEGICZNY 3. WSPÓLNOTA I BEZPIECZNA PRZESTRZEŃ, KTÓRE ŁĄCZĄ LUDZI	3.1 Silny kapitał społeczny w regionie 3.2 Powszechnie dostępne wysokiej jakości usługi społeczne i zdrowotne w środowisku lokalnym	C.1 Aktywizowanie mieszkańców obszaru objętego LSR, w tym seniorów i osób młodych do 25 r. ż C.2 Rozwój atrakcyjności turystycznej obszaru LGD
Cel operacyjny 4.1. Rozwój systemu zarządzania strategicznego rozwojem	4.2 Budowa rozpoznawalnej marki regionu świętokrzyskiego 4.3 Wzmacnianie partnerstwa i współpracy na rzecz rozwoju	C.1 Aktywizowanie mieszkańców obszaru objętego LSR, w tym seniorów i osób młodych do 25 r. ż

	województwa	
--	-------------	--

W obszarze celu I Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2030+ zakłada, że świętokrzyska gospodarka musi rozwijać się z uwzględnieniem regionalnych potencjałów, które powinny zostać wykorzystane do stworzenia i rozwoju markowych produktów turystycznych. W pierwszym rzędzie dotyczy to bogactwa środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturowego. Podobnie cel 4. zmierzać będzie do kreowania pozytywnego wizerunku regionu. Służyć temu będzie promocja, związana z polityką migracyjną, regionu jako miejsca atrakcyjnego do życia, aktywnego spędzania czasu poprzez dostęp do szerokiej oferty rekreacyjno-turystycznej, a przy tym promocja gospodarcza i turystyczna regionu, stanowiąca narzędzie rozwoju ekonomicznego. Spójne w tym zakresie są założenia celu 2. LSR, który także zmierza do wyeksponowania potencjału turystycznego obszaru LGD.

Cel strategiczny 3 Budowa wspólnoty regionalnej opiera się na silnym kapitale społecznym i emocjonalnych związkach ludności z małymi ojczyznami. Główne kierunki działań dotyczących spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej regionu wiążą się z równoważeniem procesów zachodzących w przestrzeni regionalnej. Cel 1. LSR zmierza do pobudzenia aktywności społecznej, co jest komplementarne i synergiczne do wskazanego celu strategii wojewódzkiej. Podobnie jest z punktem 4., który jest w pełni zintegrowany z LSR, zakłada bowiem działania na rzecz budowy rozpoznawalnej marki regionu i wzmocnienia partnerstwa lokalnego i współpracy międzysektorowej.

5. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.

6. Program Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027:

Tabela 21: Tabela powiązania celów LSR z celami Programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027

Cel Programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027	Odpowiadający cel w LSR
Cel główny: Utrwalenie warunków sprzyjających konkurencyjności gospodarki oraz wyższej jakości życia w PW+: cele szczegółowe: IV. Wzrost wykorzystania potencjału turystyki dla rozwoju.	C.2 Rozwój atrakcyjności turystycznej obszaru LGD

Cel jest spójny z celem 2, który także zakłada wzrost potencjału turystycznego obszaru LGD.

6. Strategia Rozwoju Powiatu Kieleckiego do roku 2030, w zakresie:

Tabela 22: Tabela powiązania celów LSR z celami Strategii Rozwoju Powiatu Kieleckiego do roku 2030

Obszar Strategii Rozwoju Powiatu Kieleckiego do roku 2030	Cel Strategiczny Strategii Rozwoju Powiatu Kieleckiego do roku 2030	Cel szczegółowy Strategii Rozwoju Powiatu Kieleckiego do roku 2030	Odpowiadający cel w LSR

Obszar rozwoju społecznego	Cel strategiczny 1. Poprawa warunków i komfortu życia oraz możliwości samorealizacji mieszkańców powiatu kieleckiego.	1.1. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego - wzmocnienie działalności organizacji pozarządowych. 1.2. Zwiększenie udziału seniorów w życiu społecznym. 1.19. Zachowanie i utrwalanie historii i dziedzictwa kulturowego Powiatu.	C.1 Aktywizowanie mieszkańców obszaru objętego LSR, w tym seniorów i osób młodych do 25 r. ż; C.2 Rozwój atrakcyjności turystycznej obszaru LGD
Obszar gospodarka	Cel strategiczny 2: Zwiększony stopień wykorzystania potencjału gospodarczego Powiatu.	2.2. Wykorzystanie potencjału turystycznego Powiatu. 2.7. Atrakcyjny wizerunek Powiatu, jako miejsca prowadzenia aktywności gospodarczej i zamieszkania	C.1 Aktywizowanie mieszkańców obszaru objętego LSR, w tym seniorów i osób młodych do 25 r. ż C.2 Rozwój atrakcyjności turystycznej obszaru LGD
Infrastruktura, środowisko i przestrzeń	Cel strategiczny 3. Dobry stan utrzymania infrastruktury technicznej liniowej i punktowej Powiatu.	3.3. Rozwinięta sieć ścieżek pieszo-rowerowych na terenie Powiatu	C.2 Rozwój atrakcyjności turystycznej obszaru LGD

Cele strategii powiatowej w obszarach rozwoju społecznego i gospodarki są spójne, komplementarne i synergiczne z celami 1. i 2. LSR, zakładają bowiem, aktywizację społeczną, działania na rzecz seniorów, zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz wzrost potencjału turystycznego i osiedleńczego obszaru. Tego ostatniego dotyczy także cel w obszarze infrastruktura, środowisko i przestrzeń, która jest komplementarna z celem 2. strategii, w ramach którego gminy objęte LSR będą mogły finansować infrastrukturę rowerową.

7. Strategie gminne, w zakresie:

Tabela 23: Tabela powiązania celów LSR z celami strategii gminnych

Gmina	Założenia Strategii Gminnej	Odpowiadający cel w LSR	Spójność, komplementarność, synergia
Miedziana Góra	Strategia Rozwoju Gminy do 2030 roku (projekt): Cel strategiczny 1.Gmina Miedziana Góra przyjaznym i atrakcyjnym dla mieszkańców, inwestorów i turystów miejscem oferującym wysoką jakość życia i wypoczynku	C.1 Aktywizowanie mieszkańców obszaru objętego LSR, w tym seniorów i osób młodych do 25 r. ż C.2 Rozwój atrakcyjności turystycznej obszaru LGD	Strategie są względem siebie spójne, komplementarne i synergiczne w obszarze celów zmierzających do podniesienia atrakcyjności osiedleńczej, inwestycyjnej i

	<p>Cel operacyjny 1. Rozwijająca się aktywna społeczność oraz wysoka jakość usług społecznych</p> <p>Cel operacyjny 3. Rozwój oferty rekreacyjno-sportowej oraz kulturalnej wzmacniającej funkcję turystyczną gminy</p> <p>Cel operacyjny 4. Prowadzenie polityki prorodzinnej i prozdrowotnej, w tym realizacja polityki senioralnej i młodzieżowej</p> <p>Cel operacyjny 6. Efektywne wykorzystanie potencjałów turystycznych</p>		<p>turystycznej gminy, pobudzenia aktywności społecznej oraz działań na rzecz osób młodych i seniorów</p>
Gmina Mniów	<p>Strategia rozwoju Gminy Mniów na lata 2014-2024:</p> <p>Cel operacyjny I: Zwiększenie aktywności społecznej i gospodarczej oraz wsparcie inicjatyw na rzecz nowych miejsc pracy, podnoszenia kwalifikacji zawodowych i stabilizacji życiowej.</p> <p>Cel operacyjny II: Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy poprzez tworzenie warunków dla rozwoju usług agroturystycznych i gastronomicznych.</p> <p>Cel operacyjny III: Wzmocnienie wizerunku i rozpoznawalności gminy Mniów, jako miejsca atrakcyjnego kulturowo i turystycznie.</p> <p>Cel operacyjny IV: Utrzymanie i rozwój wysokiej jakości infrastruktury publicznej z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju.</p>	<p>C.1 Aktywizowanie mieszkańców obszaru objętego LSR, w tym seniorów i osób młodych do 25 r. ż</p> <p>C.2 Rozwój atrakcyjności turystycznej obszaru LGD</p>	<p>Strategie są względem siebie spójne, komplementarne i synergiczne w obszarze celów zmierzających do podniesienia atrakcyjności osiedleńczej, inwestycyjnej i turystycznej gminy, pobudzenia aktywności społecznej oraz działań na rzecz zwiększenia dostępności infrastruktury publicznej</p>
Gmina Piekoszów	<p>STRATEGIA ROZWOJU GMINY PIEKOSZÓW NA LATA 2021 - 2030:</p> <p>Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka lokalna i korzystne warunki do inwestowania</p> <p>1.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich i</p>	<p>C.1 Aktywizowanie mieszkańców obszaru objętego LSR, w tym seniorów i osób młodych do 25 r. ż</p> <p>C.2 Rozwój atrakcyjności turystycznej obszaru LGD</p>	<p>Strategie są względem siebie spójne, komplementarne i synergiczne w obszarze celów zmierzających do podniesienia atrakcyjności osiedleńczej, inwestycyjnej i</p>

	<p>modernizacja rolnictwa Cel strategiczny 2. Poprawa jakości środowiska naturalnego oraz zagospodarowania przestrzeni 2.2. Zwiększenie dostępności przestrzennej Cel strategiczny 3. Silna wspólnota lokalna motorem rozwoju gminy Piekoszów 3.1. Poprawa jakości edukacji i możliwości rozwoju 3.2. Poprawa jakości i dostępności usług społecznych 3.3. Tworzenie warunków do dynamicznego rozwoju społeczeństwa informacyjnego</p>		<p>turystycznej gminy, pobudzenia aktywności i integracji społecznej oraz działań na rzecz zwiększenia dostępności infrastruktury publicznej</p>
Gmina Strawczyn	<p>Strategia Rozwoju Gminy Strawczyn na lata 2015–2025: Cel główny 1. Gmina aktywnych społecznie mieszkańców 1.1. Tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej Cel główny 2. Gmina przedsiębiorczych mieszkańców 2.2. Zbudowanie wizerunku turystycznego gminy</p>	<p>C.1 Aktywizowanie mieszkańców obszaru objętego LSR, w tym seniorów i osób młodych do 25 r. ż C.2 Rozwój atrakcyjności turystycznej obszaru LGD</p>	<p>Strategie są względem siebie spójne, komplementarne i synergiczne w obszarze celów zmierzających do podniesienia atrakcyjności osiedleńczej, inwestycyjnej i turystycznej gminy, pobudzenia aktywności społecznej</p>
Gmina Zagnańsk	<p>Strategia Rozwoju Gminy Zagnańsk na lata 2014 – 2024: Cel strategiczny 2: Wzrost jakości życia mieszkańców. Cel strategiczny 3: Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturowego gminy. CEL OPERACYJNY 2. ROZWINIĘTA TURYSTYCZNIE GMINA 2.1 Ochrona promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego 2.2 Rozbudowa infrastruktury turystycznej 2.3 Zdynamizowanie rozwoju agroturystyki CEL OPERACYJNY 3. WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW 3.2 Aktywizacja społeczności lokalnej oraz wzmacnianie</p>	<p>C.1 Aktywizowanie mieszkańców obszaru objętego LSR, w tym seniorów i osób młodych do 25 r. ż C.2 Rozwój atrakcyjności turystycznej obszaru LGD</p>	<p>Strategie są względem siebie spójne, komplementarne i synergiczne w obszarze celów zmierzających do podniesienia atrakcyjności osiedleńczej, inwestycyjnej i turystycznej gminy, pobudzenia aktywności społecznej oraz działań na rzecz zwiększenia dostępności infrastruktury publicznej i działań promocyjnych na rzecz obszaru</p>

	kapitału społecznego realizowane w szczególności przez organizacje pozarządowe. CEL OPERACYJNY 4. PROMOCJA ZASOBÓW GMINY 4.2 Promocja turystyczna 4.3 Promocja gminy jako miejsca zamieszkania		
--	---	--	--

Wskazane obszary rozwoju wymienionych dokumentów znajdują odzwierciedlenie w strategii LGD „Dorzecze Bobrzy”. Działania planowane do realizacji w okresie programowym 2021-2027 wynikające z diagnozy obszaru LGD są spójne z celami PS WPR (finansowane z EFRROW) oraz Programu Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego (finansowane z EFRR). Zintegrowanie źródeł finansowania z dwóch funduszy w ramach jednej strategii i wdrażanie ich przy użyciu podejścia LEADER pozwoli przekazać środki tam, gdzie są najbardziej potrzebne lokalnej społeczności oraz objąć pomocą jeszcze szerszy zakres interwencji. Ponadto, dzięki partycypacyjnemu charakterowi strategii możliwe było określenie grup w niekorzystnej sytuacji w sposób najlepiej oddający realną sytuację na obszarze LGD. Również metody wdrażania operacji są najadekwatniejsze dla potrzeb mieszkańców, a co za tym idzie, najlepiej wpisane w zgłaszane przez nich postulaty. Niewątpliwie wdrażanie strategii przy zaangażowaniu lokalnej społeczności przy użyciu RLKS powoduje, że jest ona skuteczniejsza niż strategie gminne, powiatowe czy wojewódzkie, gdyż najlepiej oddaje realne potrzeby mieszkańców, czynnie zaangażowanych w każdy etap powstawania LSR. Ponadto dokument strategiczny LGD będzie wdrażany przy zaangażowaniu mieszkańców, którzy nie tylko będą wnioskodawcami, ale też będą mogli zgłaszać potrzeby i postulaty zmian w strategii, dzięki czemu przez cały okres programowy nie ulegnie ona dezaktualizacji. Dzięki realizacji strategii możliwe będzie wprowadzenie koncepcji rozwoju na poziomie ponadgminnym, co wpłynie na lepszą integrację mieszkańców ze wszystkich gmin, zaś przepisy PS WPR i wewnętrzne regulacje LGD, ograniczające wpływ sektora publicznego powodują, że realne kierownictwo nad strategią oddane jest mieszkańcom. Wykorzystywanie metody LEADER/RLKS podniesie wśród mieszkańców poczucie sprawczości, da im realny wpływ na rozwój swoich małych ojczyzn, przyczyni się do budowy poczucia przynależności i pobudzenia postaw społecznych i patriotycznych. Członkowie LGD, zaangażowani w jej prace rozwijają się jako lokalni liderzy, osoby pobudzające rozwój nawet najmniejszych grup mieszkańców, którzy są dla innych wzorem postawy obywatelskiej.

Strategia jest szczególnie spójna ze strategiami gminnymi, działając w podobnych obszarach, zmierzających do szeroko rozumianej poprawy jakości życia mieszkańców, zwiększenie potencjału obszaru, rozwoju turystyki, poprawy dostępu do infrastruktury publicznej oraz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych.

Ważną zasadą, którą bezwzględnie będzie przestrzegało LGD, jest pełna transparentność i przejrzystość stosowanych zasad i procedur, dlatego również w sytuacji problemowej, zespół LGD (Zarząd, pracownicy, członkowie) będą zobligowani do pełnego informowania o przyjętych rozwiązaniach również w kontaktach bezpośrednich. W związku z tym, LGD „Dorzecze Bobrzy” będzie upubliczniało wyniki działań w ramach planu komunikacji w sprawozdaniach rocznych zamieszczanych na stronie Internetowej LGD. Dodatkowo, każdorazowo po przeprowadzonych działaniach komunikacyjnych wpisanych w Plan komunikacji będą publikowane ogłoszenia w zakładce aktualności na stronie LGD, które będą podsumowywały dane działanie. Całkowity budżet przewidziany na działania komunikacyjne wynosi 27300 zł, jednak większość zaplanowanych w planie komunikacji działań realizowana będzie bez konieczności ponoszenia specjalnych nakładów finansowych (głównie działania informacyjne).

Lokalna Grupa Działania „Dorzecze Bobrzy” planuje swoje cele w sposób spójny i kompleksowy. Poniżej zaprezentowane zostały warunki zintegrowania w ramach celów szczegółowych:

Cel: 1. Aktywizowanie mieszkańców obszaru objętego LSR, w tym seniorów i osób młodych do 25 r.ż. W ramach przedsięwzięć celu 1. przewidziano przedsięwzięcia obliczone na pobudzenie aktywności i zintegrowanie mieszkańców. W jego ramach zaplanowano konkursy z zakresu małej infrastruktury publicznej, tworzenia koncepcji smart village, projektów grantowych w ramach aktywizacji i integracji społecznej, aktywizacji osób młodych do 25 r.ż., aktywizacji mieszkańców do życia społecznego, jak również dwa projekty własne: Pobudzenie oraz kształtowanie tożsamości obywatelskiej i kreowanie liderów społecznych. Działania będą podejmowane z wykorzystaniem zasobów lokalnych i dziedzictwa kulturowego. Zintegrowanie działań omawianego celu polega na łączeniu działań miękkich i inwestycyjnych dla osiągnięcia zamierzonych rezultatów. Cel ten jest uzasadniony potrzebami mieszkańców zgłaszanymi podczas konsultacji i badań ankietowych, w których mieszkańcy sygnalizowali niedostateczny dostęp do infrastruktury publicznej oraz niedostateczną ilość inicjatyw, które stymulowałyby aktywność społeczną. Dlatego bazą włączenia społecznego powinny stanowić inwestycje związane ze zwiększeniem inicjatyw zmierzających do aktywizacji społecznej i rozbudowy infrastruktury publicznej, szczególnie dedykowanej grupom w niekorzystnej sytuacji. Ważne jest zatem, ukierunkowanie strategii również na wsparcie infrastruktury społecznej w celu poprawy jakości życia wszystkich mieszkańców. Działania planowane do realizacji w ramach tego celu będą finansowane z EFRROW, gdyż wpisując się one w cele zawarte w PS WPR i dzięki temu możliwe będzie wdrożenie założeń Planu Strategicznego na poziomie lokalnym na obszarze LGD. W ramach tego celu przewidziano szeroki wachlarz metod - od konkursów, przez projekty grantowe (w tym na opracowanie koncepcji smart village), po operacje własne. Taki różnorodny dobór metod wdrażania operacji pozwoli na podjęcie najszerszych działań na rzecz osiągnięcia celów strategii, jak również pozwoli zainteresowanym osobom i podmiotom wybór takiego narzędzia, które będzie najdogodniejszym do wypełnienia swoich zamierzeń. Za pomocą konkursów na rozbudowę infrastruktury możliwe będzie przeprowadzenie dużych działań, wymagających nakładu wiedzy i środków do realizacji, zaś projekty grantowe umożliwią małym organizacjom przeprowadzenie działań miękkich i doposażenie bez konieczności przygotowywania skomplikowanej dokumentacji, jak to ma miejsce w przypadku konkursów. Realizacja części poddziałań za pomocą operacji własnej zagwarantuje wypełnienie celów tych poddziałań w sposób najlepiej odpowiadający zamierzeniom strategii.

Cel 2: Rozwój atrakcyjności turystycznej obszaru LGD. W ramach przedsięwzięć tego celu zaplanowano rozwój turystyki na obszarze objętym LSR poprzez wspieranie operacji z zakresu małej infrastruktury turystycznej. Działania będą podejmowane z wykorzystaniem zasobów lokalnych i dziedzictwa kulturowego. Zintegrowanie działań omawianego celu polega na połączeniu założeń strategii LGD z planami rozwoju turystyki gmin wchodzących w jej skład. Cel ten jest uzasadniony potrzebami mieszkańców zgłaszanymi podczas konsultacji i badań ankietowych, w których mieszkańcy wyrazili potrzebę działań na rzecz wykorzystania turystycznego zasobów przyrodniczo-kulturowych obszaru. Rozwój infrastruktury turystycznej przełoży się na poprawę jakości życia mieszkańców, którzy zyskają nowe możliwości aktywnego spędzania czasu, ale też pozytywnie wpłynie to na budowę przywiązania do małych ojczyzn, patriotyzmu lokalnego i zadowolenia z miejsca zamieszkania. Zwiększona ilość turystów to także dodatkowe zyski dla mieszkańców. Korzystając z zasobów dziedzictwa niematerialnego, społeczność lokalna możliwe będzie działanie na rzecz poprawiania stanu środowiska, usprawniania i zwiększania estetyki przestrzeni publicznej. Działania planowane do realizacji w ramach tego celu będą finansowane z EFRR, gdyż w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego dedykowane są środki na ten cel, zaś plany zawarte w strategii wojewódzkiej można zintegrować z celami LSR. Cel zostanie zrealizowany drogą konkursu dedykowanego samorządom gminnym, gdyż dzięki temu planowana infrastruktura turystyczna możliwa będzie do zintegrowania ze strategiami gminnymi. Ponadto urzędy gmin posiadają długofalowe koncepcje rozwoju turystycznego, dzięki czemu nowa infrastruktura będzie częścią większych koncepcji rozwojowych.

W ramach zaangażowania różnych partnerów planuje się włączenie do działań sektora publicznego i społecznego. Jednocześnie dzięki zwiększaniu atrakcyjności i potencjału obszaru, będzie on coraz bardziej atrakcyjny inwestycyjnie, co przyniesie korzyści partnerom z sektora gospodarczego. Doniosła rola sektora społecznego polegać będzie w głównej mierze na transferze wiedzy z zakresu zasobów lokalnych, wykorzystania potencjału obszaru LGD, gdyż w ramach zrównoważonego rozwoju obszaru, jaki zakłada LGD, ważne jest zwracanie uwagi na lokalne zasoby, możliwości i całościowy rozwój społeczności lokalnej. Dzięki zintegrowaniu działań wszystkich partnerów możliwe będzie osiągnięcie efektu synergii w aspekcie pobudzania aktywności społeczności lokalnej. Realizowane projekty będą niewątpliwie ciekawą atrakcją dla mieszkańców i turystów, dlatego jednocześnie realizowane będą projekty mające na celu promocję lokalnych zasobów. Realizowane wydarzenia będą wzmacniały efekt promocyjny i mogą przelożyć się na lepsze jej rezultaty.

W ramach obu celów wszystkie przedsięwzięcia są komplementarne. Ponadto oba cele są ze sobą zbieżne, uzupełniają się wzajemnie w osiągnięciu rezultatu, jakim jest zwiększenie potencjału obszaru LGD jako miejsca atrakcyjnego do życia i odwiedzin. Realizując w strategii założenia rozwoju neoendogenego opartego o podejścia bottom up i bottom down, z wykorzystaniem zewnętrznych możliwości i lokalnych zasobów, można zauważyć, że realizowane cele układają się w całość.

Działania aktywizujące były zgłaszane podczas spotkań informacyjnych oraz w ankietach online jako szczególnie pilna potrzeba mieszkańców obszaru LGD (np. budowa świetlic wiejskich z zapleczem kuchennym i salką na warsztaty dla dzieci; potrzeba więcej atrakcji dla dzieci i młodzieży; więcej miejsc do integracji dzieci; organizacja większej ilości imprez dla mieszkańców; znikoma oferta kulturalna; brakuje także sołeckich domów kultury lub zwykłych świetlic, w których wydarzenia mogłyby organizować lokalne KGW i NGO's; przywrócenie inicjatywy lokalnej i pokazanie mieszkańcom informacji na jej temat; brak świetlicy, mieszkańcy nie mają się gdzie spotykać). Działania zmierzające do poprawy atrakcyjności turystycznej poprzez inwestowanie w małą infrastrukturę turystyczną są odpowiedzią na potrzeby mieszkańców, przekazywane podczas spotkań informacyjnych oraz w ankietach online (np. promocja tras turystycznych, ich oznakowanie, połączenie szlaków z tymi istniejącymi w sąsiednich gminach; wsparcie turystyki; Tworzenie ścieżek spacerowych; promowanie zabytków gminnych; tworzenie ścieżek rowerowych itp.). W trakcie konsultacji społecznych mieszkańcy sygnalizowali potrzeby z niedostateczną ilością możliwości spędzania czasu, szczególnie dla młodzieży i osób starszych, które podnosiłyby ich aktywność społeczną. Dlatego istotne jest podjęcie inwestycji związanych z rozbudową infrastruktury ogólnodostępnej, a także pobudzaniem lokalnej społeczności za pomocą działań miękkich. To przyczyni się do poprawy dostępu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, mającym ograniczony dostęp do infrastruktury i oferty kulturalnej. Jakkolwiek LGD nie może zrealizować wszystkich sygnalizowanych potrzeb, obrany cel przyczyni się do realizacji potrzeb mieszkańców.

Komplementarna realizacja obu celów przyczyni się do utrwalenia obszaru LGD jako miejsca atrakcyjnego osiedleńczo i turystycznie. Dzięki poprawie do dostępu do małej infrastruktury publicznej, rozwojowi atrakcyjności turystycznej LGD, stworzeniu koncepcji Smart Village, ale i działaniom miękkim, skierowanym na aktywizację mieszkańców poprzez realizację projektów grantowych korzyść odczuwają wszystkie sektory: publiczny, dzięki wsparciu istniejącej na ich terenie infrastruktury, społeczny, dzięki pobudzeniu aktywności mieszkańców do działań społecznych oraz gospodarczy, dzięki zwiększeniu liczby turystów odwiedzających teren LGD oraz rosnącemu zainteresowaniu zamieszkaniem na terenie LGD, ale i szansą na wykonywanie zleceń w ramach operacji realizowanych przez beneficjentów LGD (np. robót budowlanych przy rozbudowie infrastruktury, zwiększenie potencjału turystycznego może przelożyć się na rozbudowę sieci gastronomicznej czy też hotelowej).

VI. Cele i wskaźniki

W wyniku przeprowadzonych działań partycypacyjnych (konsultacji społecznych, badań ankietowych, konsultacji online, spotkań strategicznych), a także na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej obszaru LGD opracowano cele oraz przedsięwzięcia, które odpowiadają zdiagnozowanym problemom, ich następstwom oraz przyczynom zgodnie z metodologią przekształcania drzewa problemów w drzewo celów.

Dzięki takiemu podejściu, przedstawiona poniżej logika interwencji znajduje uzasadnienie nie tylko w danych statystycznych prezentowanych w rozdziale, poświęconym opisowi obszaru oraz jego diagnozie, ale także wśród oczekiwań i potrzeb mieszkańców, którzy wyrazili swoje zdanie w ramach prowadzonego procesu partycypacji społecznej w pisaniu LSR.

Z przeprowadzonej diagnozy społecznej, wniosków płynących z analizy SWOT oraz zastosowania metod partycypacyjnych, wynika, iż w ramach wdrażania LSR należy skonstruować cele skupione przede wszystkim na rozwoju turystyki, małej infrastruktury i wspieraniu inicjatyw oddolnych mieszkańców. LGD chciałoby przyczynić się do uczynienia z terenu swojego działania obszaru atrakcyjnego do zamieszkania, przyjaznego osobom pochodzącym z różnych grup i mających różne potrzeby, przyjaznego miejsca do rozwoju, a nadto obszaru atrakcyjnego turystycznie i w konsekwencji do inwestowania.

Poniżej znajduje się opis poszczególnych celów i realizowanych w ich ramach przedsięwzięć. Określono je na podstawie potrzeb mieszkańców wyrażonych w konsultacjach społecznych, diagnozie obszaru, w oparciu na analizie SWOT. Sformułowane przez zespół ds. opracowania LSR na l. 2023-2027, zostały poddane konsultacjom społecznym drogą internetową oraz stacjonarną (możliwość wyrażenia opinii podczas wizyty w biurze LGD). Sformułowane cele odnoszą się do całego obszaru objętego LSR, odpowiadają na potrzeby mieszkańców, w tym w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji (osoby do 25 roku życia, seniorzy pow. 60 roku życia, kobiety). Wszystkim przyporządkowano mierzalne, adekwatne i kompletne wskaźniki, które są spójne z wskaźnikami programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR.

Zaplanowane do realizacji w ramach wdrażania LSR cele oraz przedsięwzięcia będą finansowane w ramach PS WPR oraz EFRR w ramach Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego, są też zgodne i zintegrowane z ich celami. Wpisują się także w ducha podejścia LEADER oraz są zgodne z ideą rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lokalną (wszystkie będą realizowane w ramach RLKS). W miarę możliwości LGD będzie starać się pozyskiwać pieniądze z innych źródeł, m.in. EFS+.

Cele i przedsięwzięcia oraz planowane do osiągnięcia w ich ramach wskaźniki ujęto w formie tabelarycznej w załączonym Formularzu 1. Cele i przedsięwzięcia.

Tabela 24: Cele i przedsięwzięcia LSR

Cele	Przedsięwzięcie	Metoda wdrażania	Źródło dofinansowania	Rodzaj operacji	Wnioskodawcy	Grupy docelowe	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
Aktywizowanie mieszkańców obszaru objętego LSR, w	1.1. Poprawa dostępu do małej infrastruktury	Konkurs	EFRR	Inwestycyjna	GMINY /JST, NGO	osoby starsze 60+, młode do 25 r.ż., kobiety	Liczba wspartych operacji z zakresu małej	R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności

tym seniorów i osób młodych do 25 r.ż.	publicznej						infrastruktury publicznej.	wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR
	1.2. Tworzenie koncepcji i Smart Village	projekty grantowe	EFRROW	nie inwestycyjne	NGO	mieszkańcy	Liczba przygotowanych strategii smart villages	R.40 Inteligentna przemiana gospodarki i wiejskiej: liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi
	1.3. Aktywizacja i integracja życia społecznego mieszkańców.	projekty grantowe	EFRROW	nie inwestycyjne	NGO	osoby starsze 60+, kobiety, mieszkańcy	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć w ramach projektu grantowego	R.42. Promowanie włączenia społecznego : liczba osób objętych wspieraniem projektami włączenia społecznego
	1.4. Aktywizacja osób młodych do 25 r.ż.	projekty grantowe	EFRROW	nie inwestycyjne	NGO	osoby młode do 25 r.ż., mieszkańcy	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć w ramach projektu grantowego	R.42. Promowanie włączenia społecznego : liczba osób objętych wspieraniem

								mi projektami włączenia społecznego
1.5. Aktywizacja mieszkańców do życia społecznego.	projekty grantowe	EFRROW	nie inwestycyjne	NGO	osoby starsze 60+, osoby młode do 25 r. ż, kobiety, mieszkańcy	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć w ramach projektu grantowego		R.42 Promowanie włączenia społecznego : liczba osób objętych wspieraniem projektami włączenia społecznego
1.6. Pobudzenie i kształtowanie tożsamości obywatelskiej.	operacja własna	EFRROW	nie inwestycyjne	LGD	osoby starsze 60+, osoby młode do 25 r. ż, kobiety, mieszkańcy	Liczba zrealizowanych operacji własnych		R.42 Promowanie włączenia społecznego : liczba osób objętych wspieraniem projektami włączenia społecznego
1.7. Kreowanie liderów społecznych.	operacja własna	EFRROW	nie inwestycyjne	LGD	osoby starsze 60+, osoby młode do 25 r. ż, kobiety,	Liczba zrealizowanych operacji własnych		R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób

						mieszkańcy		korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami.
Cel 2: Rozwój atrakcyjności turystycznej obszaru LGD	2.1. Rozwój turystyki na obszarze objętym LSR poprzez zagospo	Konkurs	EFRR	Inwestycyjne	GMINY /JST	mieszkańcy, turyści	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność

	darowanie terenu.						objęte wsparciem	
--	-------------------	--	--	--	--	--	------------------	--

VI.I Cel: 1. Aktywizowanie mieszkańców obszaru objętego LSR, w tym seniorów i osób młodych do 25 r.ż.

Jednym z głównych problemów zdiagnozowanych w ramach prowadzonych na terenie LGD „Dorzecze Bobrzy” badań była niska aktywność społeczna mieszkańców oraz niski poziom zintegrowania mieszkańców. Wyniki diagnozy zostały potwierdzone w konsultacjach społecznych, a także w danych statystycznych (mała liczba inicjatyw społecznych, mała liczba organizacji pozarządowych). Jest to problem niezwykle istotny, gdyż kapitał społeczny rozumiany poprzez istniejące więzi społeczne, integrację, zaufanie, współpracę jest jednym z najważniejszych zasobów, jakie przekładają się na rozwój społeczny, w tym rozwój ekonomiczny. To dzięki wypracowaniu wysokiego poziomu kapitału społecznego możliwe jest pobudzenie przedsiębiorczości, zmotywowanie do podmiotowego podejścia do spraw lokalnych, a także wzrost zainteresowania lokalną kulturą i dziedzictwem. Operacje realizowane w ramach tego celu szczególnie będą zwracać się w kierunku grup w niekorzystnej sytuacji: osób młodych do 25 r.ż. oraz seniorów - osób powyżej 60 r.ż i kobiet.

W ramach przedsięwzięć celu 1. przewidziano działania obliczone na pobudzenie aktywności i zintegrowanie mieszkańców. W jego ramach zaplanowano konkursy z zakresu małej infrastruktury publicznej, tworzenia koncepcji smart village, projektów grantowych w ramach aktywizacji i integracji społecznej, aktywizacji osób młodych do 25 r.ż., aktywizacji mieszkańców do życia społecznego, jak również dwa projekty własne: Pobudzenie oraz kształtowanie tożsamości obywatelskiej i kreowanie liderów społecznych. Działania będą podejmowane z wykorzystaniem zasobów lokalnych i dziedzictwa kulturowego. Zintegrowanie działań omawianego celu polega na łączeniu działań miękkich i inwestycyjnych dla osiągnięcia zamierzonych rezultatów.

Przedsięwzięcie 1.1. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej

Przedsięwzięcie jest odpowiedzią na zdiagnozowane problemy związane ze słabo rozwiniętą małą infrastrukturą publiczną. Praca nad podniesieniem aktywności i zintegrowania społeczności lokalnej jest niewątpliwie procesem długofalowym. Efektywność takich działań zwiększa się jednak przy pozytywnym bodźcowaniu i motywowaniu do zaangażowania, dlatego w ramach strategii przewidziano również działania infrastrukturalne. Wizualne efekty pracy i rozwoju społeczności lokalnej przemawiają najbardziej do mieszkańców i pokazują ogólną, pozytywną zmianę. Dzięki temu, łatwiej jest zaangażować się, zadbać i spróbować podjąć aktywność, kiedy nowe i zmodernizowane obiekty powstają wokół. W ramach projektów infrastrukturalnych, wnioskodawcy będą mogli rozwijać najbardziej podstawowe obiekty dla wiejskich społeczności lokalnych, jakimi są świetlice wiejskie, a także place zabaw czy siłownie zewnętrzne. Realizacja projektu ma na celu podniesienie atrakcyjności możliwości wspólnego spędzania czasu oraz zapewnienie mieszkańcom miejsc do spotykania się. Dzięki działaniom infrastrukturalnym zakłada się dodatkowo zwiększenie użyteczności przestrzeni publicznej rozumianej jako wprowadzenie zmian przyjaznych dla ludzi, zwłaszcza mieszkańców grup w niekorzystnej sytuacji - osób młodych do 25 r.ż, seniorów - osób powyżej 60 r.ż oraz kobiet. Należy zaznaczyć, że wskaźnik rezultatu 1.1, dotyczący wzrostu liczby osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej został oszacowany

na podstawie prowadzonych ankiet w ramach realizacji LSR 2014-2020 przez pracowników LGD. Taką samą procedurę pomiaru przewiduje się do oszacowania wartości wzrostu.

Przedsięwzięcie 1.2. Tworzenie koncepcji Smart Village

Realizacja projektu grantowego zakłada opracowanie oraz utworzenie koncepcji Smart Villages przez podmioty, które utworzą partnerstwa lokalne na obszarze LSR. Formuła taka zaangażuje społeczność lokalną, lokalnych liderów oraz samorządy do współpracy na rzecz środowiska lokalnego. Koncepcje oparte będą o formułę Smart Villages, z założenia będą to projekty innowacyjne na obszarze LSR. Opracowanie kompleksowych i zintegrowanych koncepcji Smart Villages przyczyni się nie tylko do zawiązania siły więzi społecznych, większej integracji i zaufania, ale również może wpłynąć na opracowanie nowych, innowacyjnych pomysłów.

Przedsięwzięcie dedykowane jest mieszkańcom. Dofinansowanie będą mogły uzyskać projekty na oddolne inicjatywy mieszkańców na rzecz znalezienia praktycznych rozwiązań różnorodnych lokalnych problemów, z jakimi się mierzą. Projekt przyczyni się do wzrostu świadomości na temat możliwości współdziałania w kierunku rozwoju obszaru.

Przedsięwzięcie 1.3. Aktywizacja i integracja życia społecznego mieszkańców.

Rozwój społeczny i gospodarczy regionu w dużym stopniu zależy od aktywności społecznej mieszkańców, która daje szansę nabycia i rozwinięcia wielu umiejętności, w szczególności współpracy w grupie, kreatywności, przedsiębiorczości oraz odpowiedzialności za lokalną wspólnotę.

Aktywizacja i integracja życia społecznego mieszkańców ma doniosłe znaczenie dla ich zintegrowania. Poznanie i przyswojenie lokalnych tradycji, obyczajów oraz zrozumienie swoich „korzeni” będzie miało realny wpływ na wzbudzenie poczucia wspólnotowości, a przez to większą dbałość i zainteresowanie ludźmi, wydarzeniami i problemami społeczności lokalnej. W ramach przedsięwzięcia zakłada się organizację imprez kulturowych i sportowych, w których udział będą brali mieszkańcy obszaru LGD. Dopuszczalne będzie także podejmowanie inicjatyw animacyjnych i edukacyjnych takich jak: imprezy, warsztaty, pikniki, spotkania, udział w imprezach dot. kultywowania tradycji lokalnych, wizyty studyjne, organizacja czasu wolnego, aktywizacja i integracja seniorów, kobiet. Nacisk będzie położony na integrację międzypokoleniową. Ważnym aspektem działań w kierunku podniesienia aktywności i zintegrowania społeczności lokalnej są działania na rzecz instytucji, które mogą tworzyć oferty i są na swój sposób odpowiedzialne instytucjonalnie za rozwój kapitału społecznego. Podejście bottom down odnosi się jednak tylko do jednego mechanizmu pracy na rzecz ogólnego rozwoju. W drugim podejściu bottom up, działania „wypływają” bezpośrednio z potrzeb i chęci ludzi. Zakłada się, że w kapitale ludzkim jest największy potencjał do zmiany i rozwoju, dlatego też inwestycje i pobudzenie podmiotowości (a zarazem odpowiedzialności) za społeczność lokalną wydają się być równie zasadnym działaniem. Zaprezentowane w poddziałaniach 1.3 i 1.4 i 1.5 wzajemnie się uzupełniają i wspierają. Ważnym aspektem pracy na rzecz społeczności lokalnej jest element współpracy. W związku z tym, LGD przyjmuje za cel wsparcie współpracy pomiędzy gminami oraz pomiędzy sektorami. W ramach podejścia oddolnego, mieszkańcy będą mogli realizować swoje własne projekty, które będą odpowiedzią na problemy i potrzeby mieszkańców i grup mieszkańców, którzy są w najściślejszych relacjach ze swoimi bliskimi. Dzięki temu nie tylko więzi zostaną zawiązane, ale również wzmocnione. Dzięki formie grantowej tego przedsięwzięcia, wybrane zostaną niewielkie, ale bardzo znaczące operacje dla lokalnych społeczności, które „zasieją” i wzmocnią kapitał społeczny i kulturowy. Planowane działania powinny być w synergii z przedsięwzięciem: 1.4, 1.5.

Przedsięwzięcie 1.4. Aktywizacja osób młodych do 25 r.ż.

W ramach przedsięwzięcia zakłada się organizację imprez kulturowych i sportowych, w których udział będą brali mieszkańcy obszaru LGD, szczególnie osoby młode do 25 r.ż., w tym dzieci i młodzież. Dopuszczalne będzie także podejmowanie inicjatyw animacyjnych i edukacyjnych takich jak: imprezy, pikniki, spotkania,

zawody sportowe, organizacja czasu wolnego, wizyty studyjne, aktywizacja i integracja osób młodych do 25 r.ż. Ważnym aspektem będzie integracja międzypokoleniowa. W ramach podejścia oddolnego, mieszkańcy będą mogli realizować swoje własne projekty, które będą odpowiedzią na problemy i potrzeby mieszkańców i grup mieszkańców, którzy są w najściślejszych relacjach ze swoimi bliskimi. Dzięki temu nie tylko więzi zostaną zawiązane, ale również wzmocnione. Dzięki formie grantowej tego przedsięwzięcia, wybrane zostaną niewielkie, ale bardzo znaczące operacje dla lokalnych społeczności, które „zasieją” i wzmocnią kapitał społeczny i kulturowy.

Szczególną uwagę należy zwrócić na wyposażenie sprzyjające ograniczeniu wyłączenia społecznego szczególnie osób młodych w życie społeczne, rozwijające zainteresowania i hobby. Planowane działania powinny być w synergii z przedsięwzięciem: 1.3, 1.5.

Przedsięwzięcie 1.5. Aktywizacja mieszkańców do życia społecznego.

W ramach przedsięwzięcia zakłada się doposażanie organizacji pozarządowych w różnego rodzaju sprzęt, stroje ludowe, wyposażenie świetlic wiejskich, oraz obiektów z przeznaczeniem na świetlice wiejskie oraz wszystkie potrzebne do funkcjonowania NGO osprzęt, ekwipunek i zaopatrzenie. Ważnym aspektem będzie integracja międzypokoleniowa, która będzie się mogła rozwijać dzięki zaopatrzeniu organizacji w potrzebne wyposażenie. W ramach podejścia oddolnego, mieszkańcy będą mogli realizować swoje własne projekty, które będą odpowiedzią na problemy i potrzeby mieszkańców i grup mieszkańców, którzy są w najściślejszych relacjach ze swoimi bliskimi. Dzięki temu nie tylko więzi zostaną zawiązane, ale również wzmocnione. Dzięki formie grantowej tego przedsięwzięcia, wybrane zostaną niewielkie, ale bardzo znaczące operacje dla lokalnych społeczności, które „zasieją” i wzmocnią kapitał społeczny i kulturowy. Szczególną uwagę należy zwrócić na wyposażenie sprzyjające ograniczeniu wyłączenia społecznego szczególnie seniorów i kobiet w życie społeczne, rozwijające zainteresowania i hobby, m.in: wyposażenie istniejących i nowych kółek zainteresowań, klubów, zespołów, również kół gospodyń wiejskich. Planowane działania powinny być w synergii z przedsięwzięciem: 1.3, 1.4.

Przedsięwzięcie 1.6. Pobudzenie i kształtowanie tożsamości obywatelskiej.

W ramach przedsięwzięcia będzie realizowana operacja własna LGD, która ma na celu pobudzenie oraz zaktywizowanie mieszkańców do życia społecznego. Ważnym aspektem tego działania będzie również zintegrowanie mieszkańców poprzez zaplanowane wyjazdy studyjne, imprezy, rajdy i spotkania. Realizacja takie przedsięwzięcia jest szczególnie ważna ze względu na jej zasięg który obejmować będzie cały obszar LGD oraz angażować jak największą liczbę mieszkańców.

Koordinacja projektu przez LGD pozwoli dotrzeć do miejsc, gdzie nie działają jeszcze organizacje pozarządowe oraz grupy aktywnych mieszkańców oraz zaktywizować ich do działania, budować poczucie patriotyzmu lokalnego i związania ze swoją małą ojczyzną.

Przedsięwzięcie 1.7. Kreowanie liderów społecznych.

W ramach przedsięwzięcia planujemy do realizacji kompleksowy projekt, mający na celu wykreowanie liderów społecznych. Działanie będzie realizowane przez warsztaty, szkolenia, doradztwo, wizyty studyjne, konferencje, spotkania liderów społecznych. Chcemy stworzyć swoisty inkubator dla liderów społecznych tak, aby Ci posiadali wysoką wiedzę i kompetencje, którą mogliby nieść dalej do swoich organizacji. Jest to szczególnie ważne żeby stworzyć na całym obszarze LGD grupę silnych i kompetentnych liderów społecznych, którzy dzięki swojej działalności przyczynią się do rozwoju społecznego potencjału naszego obszaru.

VI.II Cel 2: Rozwój atrakcyjności turystycznej obszaru LGD

W ramach przedsięwzięć tego celu zaplanowano rozwój turystyki na obszarze objętym LSR poprzez wspieranie operacji z zakresu małej infrastruktury turystycznej. Działania będą podejmowane z wykorzystaniem zasobów lokalnych i dziedzictwa kulturowego. Zintegrowanie działań omawianego celu polega na połączeniu założeń strategii LGD z planami rozwoju turystyki gmin wchodzących w jej skład.

LSR stawia sobie za cel stworzenie wspólnej przestrzeni dla mieszkańców oraz turystów. Będzie to możliwe dzięki rozwojowi ogólnodostępnej infrastruktury kulturalnej, rekreacyjnej, sportowej i turystycznej. Działania te będą odpowiedzią na wymieniane w diagnozie obszaru słabe strony m.in.: Słaba promocja obszaru jako miejsca atrakcyjnego turystycznie; Słabo rozwinięta infrastruktura kulturalna, turystyczna, rekreacyjna.

Przedsięwzięcie 2.1. Rozwój turystyki na obszarze objętym LSR poprzez zagospodarowanie terenu.

Realizacja projektu przyczyni się do stworzenia warunków dla współpracy w branży turystycznej i okołoturystycznej tak, aby w przyszłości nastąpiło sieciowanie się w branży i stworzenie wspólnej marki promującej obszar LGD. Powstała infrastruktura niewątpliwie przyczyni się również do wzrostu atrakcyjności turystycznej obszaru, którego rozwój pomimo jest ważny dla społeczności lokalnej, która może czerpać dochody z turystów.

Przyjęty wskaźnik produktu dotyczący wzrostu liczby osób odwiedzających zabytki i obiekty został oszacowany na podstawie prowadzonych rejestrów w miejscach biletowanych. Taką samą procedurę pomiaru planuje się wykorzystać do obliczenia postępu realizacji wskaźnika.

Dofinansowanie będą mogły uzyskać projekty związane z infrastrukturą turystyczną w tym budowa lub przebudowa infrastruktury szlaków turystycznych, m.in.: punktów postojowych z małą architekturą (ławki, kosze na śmieci itp.), wiat turystycznych, altan turystycznych, miejsc postojowych dla rowerów, kamperów, również budowa lub przebudowa infrastruktury nad wodami, m.in.: pomosty, wiaty, platformy widokowe, wytyczenie, oznakowanie ścieżek turystycznych, historycznych, tablice informacyjne.

VI.III Stan początkowy wskaźnika oraz sposób jego ustalania

Pomiar wskaźników będzie dokonywany na koniec każdego roku na podstawie danych zebranych od beneficjentów, a w przypadku kiedy te dane nie będą wystarczające również na podstawie zebranych danych od odpowiednich instytucji (pomiar ruchu turystycznego). Stopień realizacji danego wskaźnika będzie wyrażany w procentach, wyrażających stosunek zakładanej liczby osiągnięcia wskaźnika do stanu faktycznego na dany rok. W LSR nie przewidziano wskaźników, które wymagają tworzenia algorytmów.

VI.IV Stan docelowy wskaźnika oraz sposób jego ustalania

Przy określaniu stanów docelowych wskaźników brano pod uwagę stosunek średniej kwoty przeznaczonej na realizację operacji do ogólnej kwoty przeznaczonej na przedsięwzięcie oraz czasu w jakim zaplanowano realizację. Przy określaniu wskaźników wzięto także pod uwagę ilość wskaźników w dotychczas zrealizowanych projektach.

VI.V Określenie sposobu formy naboru (grant/konkurs)

Określając sposób realizacji poszczególnych przedsięwzięć jako granty lub konkurs kierowano się dwoma zasadami. Po pierwsze, projekty grantowe mają odpowiadać na szerokie potrzeby mieszkańców, którzy w danym obszarze chcieli podejmować różne działania, których skala będzie lokalna. W związku z tym, kierowano się interesem mieszkańców i instytucji, które chcą uczestniczyć w aktywizacji społeczności lokalnej. W ten sposób możliwe będzie zrealizowanie większej ilości działań, przy wykorzystaniu relatywnie małych środków finansowych. Dodatkowo, ten rodzaj realizacji przedsięwzięcia zapewnia

maksymalnie oddolne działania. Ponadto, doświadczenia okresu programowania 2009-2013 i 2014-2020 pokazały, że niejednokrotnie przeszkodą dla małych instytucji i/lub mieszkańców planujących działania na małą kwotę była konieczność kontaktu z instytucjami zewnętrznymi. LGD jest organizacją, którą mieszkańcy znają i utożsamiają się z nią. Dlatego realizacja przedsięwzięć poprzez projekty grantowe spowoduje że mieszkańcy chętniej będą aplikowali o środki i realizowali swoje pomysły. Drugą przyjętą zasadą było ukierunkowanie dostępnych środków finansowych dla instytucji i organizacji oraz mieszkańców. Jednym z wniosków płynących z konsultacji społecznych było spostrzeżenie, że mieszkańcy i małe grupy chcą same działać na rzecz obszaru. Taki oddolny sposób jest jak najbardziej pożądany (stąd projekty grantowe), jednak tego typu działania powinny być wzmacniane przez większe projekty (bardziej kosztowne), realizowane przez instytucje i organizacje z większym doświadczeniem. Uzyskując efekt synergii z działań zupełnie oddolnych i tych, kierowanych przez lokalne instytucje należy spodziewać się pozytywnych zmian społecznych w obszarach interwencji.

VII. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

Przyjęte kryteria wyboru odpowiadają na zdiagnozowane problemy i przyjętą logikę interwencji, a także odnoszą się bezpośrednio do zdiagnozowanych, specyficznych warunków obszaru LGD poprzez wprowadzenie w kryteriach:

1. premiowania operacji, które będą wspierały zdiagnozowane grupy w niekorzystnej sytuacji - osoby młode do 25 r.ż, seniorzy - osoby powyżej 60 r.ż. oraz kobiety.
2. premiowania operacji wykorzystujących lokalne zasoby kulturowe, przyrodnicze i historyczne.
3. premiowania operacji będących innowacyjnymi zgodnie z przyjętą definicją w LSR.

Opierając się o przyjęte kryteria, premiowane zatem będą zdiagnozowane zasoby oraz wskazane w diagnozie grupy w niekorzystnej sytuacji. Powiązanie następuje zatem bezpośrednio – większa liczba punktów zostanie przyznana dla tych operacji, które przewidują wsparcie dla zdiagnozowanych grup w niekorzystnej sytuacji oraz wykorzystują zasoby lokalne. Diagnoza znajduje bezpośrednie odzwierciedlenie w możliwej do uzyskania liczbie punktów w trakcie oceny wniosku o dofinansowanie projektu.

W ramach LSR na lata 2023-2027 LGD planuje realizować projekty grantowe, konkursy oraz operacje własne (zgodnie z załączonymi celami i wskaźnikami, budżetem oraz planem działania). Przeprowadzone one zostaną w dwóch obszarach tematycznych: Aktywizacja mieszkańców oraz rozwój turystyki na obszarze LGD. Dla każdego rodzaju konkursów zostaną przygotowane dedykowane kryteria wyboru operacji.

VII.I Proces wyboru operacji finansowanych w ramach LSR

Zarząd LGD rozpisuje konkurs na nabór wniosków w poszczególnych działaniach zgodnie z obowiązującymi procedurami. Wraz z ogłoszeniem naboru Zarząd zatwierdza regulamin naboru. Regulamin ten oraz procedury dotyczące wyboru i oceny operacji w ramach wdrażania LSR publikowane będą na stronie internetowej LGD. Informacje o konkursach oraz niezbędne dokumenty dla beneficjentów będą umieszczone na stronie internetowej LGD. Biuro LGD przed każdym z konkursów przeprowadzi minimum jedno spotkanie konsultacyjno-szkoleniowe dla wnioskodawców. W biurze LGD będzie również świadczone nieodpłatne doradztwo dla wnioskodawców. Wnioskodawca składa wniosek wraz z niezbędnymi załącznikami do Biura LGD w wyznaczonym w regulaminie naboru terminie. Następnie Rada LGD dokonuje oceny i wyboru wniosków zgodnie z procedurami, w oparciu o lokalne kryteria wyboru. Wyniki oceny publikowane są na stronie internetowej LGD. Beneficjenci są informowani pisemnie o wynikach oceny wniosków. Przysługuje im prawo do złożenia protestu, który rozpatrzony będzie zgodnie z obowiązującymi procedurami. Beneficjenci których wnioski zostały pozytywnie rozpatrzone i zmieściły się

w limicie środków, w przypadku projektów grantowych podpisują umowę na realizację wniosku z LGD, a w przypadku pozostałych konkursów z instytucją wdrażającą.

VII.II Innowacyjność

Innowacyjność jest ważnym kryterium, którym LGD „Dorzecze Bobrzy” kieruje się od początku przygotowywania LSR i które znajduje swoje odzwierciedlenie zarówno w lokalnych kryteriach wyboru, jak i samym przygotowaniu dokumentu strategicznego. Jako podstawę do definiowania tego, czym jest innowacyjność przyjęto szeroką definicję, gdzie poprzez innowacyjność rozumie się wdrożenie nowego na danym obszarze lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych. W związku z tak szeroko ujmowaną innowacją można syntetycznie wyróżnić rodzaje innowacji:

- produktowe - dotyczące wyrobów – produktów, są to wszelkiego rodzaju zmiany polegające na udoskonaleniu oferowanej usługi lub wyrobu już wytwarzanego.
- procesowe (technologiczne) - to zmiany w stosowanych przez organizację metodach wytwarzania, przygotowywania oferty/usługi, a także w sposobach docierania z produktem do odbiorców.
- organizacyjne - jest wprowadzaniem nowej metody pracy organizacji, organizacji miejsca pracy lub też w relacjach zewnętrznych.
- marketingowe - jest wprowadzaniem nowej metody marketingu włączając w to znaczące zmiany w projektowaniu produktu i opakowania, promocji produktu i strategii cenowej.

Spośród poniżej wymienionych szczegółowych kryteriów innowacyjności, niezbędne jest, aby operacja wybrana do finansowania spełniła przynajmniej jedno:

- a) Operacja zakłada integrację międzypokoleniową
- b) Operacja zakłada współpracę minimum dwóch sektorów w realizacji zadania
- c) Operacja zakłada nowatorskie wykorzystanie/zaprezentowanie lokalnych (tradycyjnych) produktów/usług

Innowacyjność może zatem dotyczyć zarówno konkretnych instytucji/organizacji/produktów/usług, jak i samego podejścia np. do rozwiązania problemów społecznych zdiagnozowanych w LSR. Takie rozumienie innowacyjności stanowi podstawę do właściwej oceny poszczególnych operacji w ramach lokalnych kryteriów wyboru. Warto również dodać, że innowacja jest tutaj rozumiana również geograficznie, tzn. wprowadzenie danej innowacji nie musi oznaczać jej wymyślenia. Może natomiast oznaczać nowatorską aplikację już opracowanych rozwiązań, które jednak do tej pory nie były wykorzystywane w danej gminie. Uznano, że terytorium gminy jest właściwe, ze względu na rozległość działalności LGD „Dorzecze Bobrzy”, co jednocześnie oznacza, że zaproponowane rozwiązanie w jednej gminie może nie docierać do mieszkańców z pozostałych gmin obszaru LGD.

Wyróżnić można także stopień oryginalności zmian:

- kreatywne - powstałe w wyniku autorskiego pomysłu, dotyczą nowych produktów, usług, procesów lub organizacji.
- imitujące - wzorowane na wcześniej powstałych produktach, usługach, procesach lub organizacji. Dotyczą nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych lub społecznych.
- pozorne - w rzeczywistości nie są innowacjami w skali LSR, a jedynie drobnymi zmianami oferującymi rzekome nowości.

Innowacyjny charakter w LSR „Dorzecze Bobrzy” przejawia się w czterech jej elementach:

1. Sposób przygotowania LSR – innowacyjne podejście do przygotowania LSR przejawia się w: triangulacji metod i technik badań społecznych oraz partycypacji; zaangażowaniu różnych środowisk w opracowanie LSR, w tym przedsiębiorców, przedstawicieli JST, NGO, rolników, mieszkańców, liderów społecznych; zastosowaniu modelu bottom up i top down w procesie uspołecznienia LSR, tzn.

wykorzystanie oddolnego tworzenia przez społeczność lokalną części strategii przy jednoczesnej „odgórnej” pracy (opracowywanie) ekspertów i zespołu tworzącego LSR nad kolejnymi częściami strategii; wykorzystaniu nowych technologii (Internet) w procesie konsultacji społecznych.

2. Kryteria wyboru LSR – w ramach kryteriów wyboru operacji oceniana jest innowacyjność składanych przez wnioskodawców propozycji operacji zgodnie z przyjętym w LSR sposobem jej definiowania. Dzięki temu, pomysły kreatywne, wykorzystujące nowe technologie, procesy, rodzaj organizacji, czy w inny sposób innowacyjne będą promowane względem standardowych rozwiązań.

3. Cele i przedsięwzięcia – logika interwencji LGD „Dorzecze Bobrzy” nastawiona jest na realizację operacji innowacyjnych. Świadczą o tym zarówno lokalne kryteria wyboru, a także same przedsięwzięcia, m.in. tworzenie i realizacji koncepcji Smart Village.

VII.III Zasady ustalania lub zmiany kryteriów

Celem procedury jest sformalizowanie procesu dokonywania zmian lub ustalania nowych kryteriów wyboru i oceny operacji. Procedura obejmuje czynności związane ze zgłaszaniem, analizowaniem i przyjmowaniem zmian w zapisach LSR. Zadaniem LGD jest opracowanie niedyskryminujących, przejrzystych procedur i kryteriów wyboru, które zagwarantują uniknięcie konfliktu interesów oraz zapewniają, aby żadna pojedyncza grupa interesu nie kontrolowała decyzji w sprawie wyboru.

Założenia ogólne:

- Kryteria oparte są o zasadę inkluzywności, nie doprowadzą do wykluczenia jakiegokolwiek grupy z możliwości uzyskania wsparcia,
- Proces ustalania lub zmiany kryteriów wyboru i oceny jest jawny i uwzględnia stanowisko mieszkańców obszaru LGD,
- LGD monitoruje na bieżąco wdrażanie LSR, przez co możliwe jest zgłaszanie wniosków dotyczących ustalania lub zmiany kryteriów przez członków i pracowników LGD,
- Zmiany w kryteriach wyboru i ocenie nie powinny być dokonywane częściej niż raz w roku w drodze uchwały Zarządu, ale dopuszcza się nadzwyczajne okoliczności wprowadzania dodatkowych korekt,
- Działania logistyczne zapewnia Biuro LGD.

Procedury dotyczące ustalania kryteriów wyboru operacji oraz wyboru grantobiorców oraz zmiany w nich są kompetencją Zarządu LGD.

W przypadku wyboru operacji w ramach konkursu realizowanego z funduszy Programu Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego kryteria wyboru operacji będą dostosowane do ustanowionych dla programu regionalnego w odniesieniu do danego typu projektów. Podobnie będzie, jeśli LGD będzie ubiegać się o wsparcie w konkursach w ramach EFS+.

W LGD obowiązują procedura oceny i wyboru operacji w ramach wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020 oraz procedura wyboru i oceny grantobiorców w ramach wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020, które zostaną dopasowane do wymogów nowej perspektywy finansowej, zmian prawnych oraz zdiagnozowanych potrzeb mieszkańców. Obowiązujące procedury są przejrzyste, niedyskryminujące. LGD działa z poszanowaniem zapisów Karty Praw Podstawowych UE - zasadą równości kobiet i mężczyzn, równości szans, niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, a sama strategia kładzie nacisk na zasadę wspierania zrównoważonego rozwoju. Dzięki temu, Rada LGD dokonując wyboru operacji może zestawić listę rankingową najlepiej oddającą założenia strategii. Założeniem przy tworzeniu procedur jest najpełniejsze realizowanie zdefiniowanych obszarów tematycznych i osiągnięcia celów.

Procedury oraz Regulamin Pracy Rady szczegółowo określają zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji. Określają sposób organizacji naborów i szczegółowy proces informacyjny z nimi związany. Pozwalają uniknąć ryzyka wystąpienia konfliktu interesów, przewidują regulacje zapewniające

zachowanie paritetu sektorowego, jak również regulują sytuacje wyjątkowe jak np. w przypadku uzyskania tej samej liczby punktów. Duży nacisk LGD kładzie na zachowanie bezstronności przez członków Rady wobec procedowanych wniosków, co znajduje swój wyraz zarówno w procedurach, jak i przebiegu posiedzeń organu decyzyjnego. LGD zawarła w swoich procedurach obowiązek wykluczenia się członka Rady w przypadku powiązań rodzinnych, biznesowych i każdych okolicznościach mogących wpływać na bezstronne podjęcie decyzji. Ponadto, w przypadku każdego naboru wniosków pracownik LGD bada powiązania osobowe i kapitałowe w dostępnych rejestrach, z czego sporządzana jest notatka oraz szczegółowa matryca powiązań. Dzięki temu proces wyboru operacji ma charakter transparentny, jawny i pozwala wnioskodawcom na pełny ogląd sytuacji. LGD zapewnia w swoich procedurach możliwość złożenia protestu od rozstrzygnięć Rady, które umożliwiają skuteczne jego wniesienie.

Na etapie LGD wnioski oceniane są dwuetapowo. W pierwszej kolejności przeprowadzana jest weryfikacja wstępna, polegająca na sprawdzeniu, czy wniosek spełnia warunki wsparcia, jest zgodny z LSR i został złożony w sposób przewidziany regulaminem naboru. Dalszemu procedowaniu poddawane są wnioski, które pozytywnie przeszły weryfikację. Zgodnie z procedurami, ocena, o której mowa powyżej, dokonywana jest przez bezstronnego w ocenie pracownika Biura LGD. W drugim etapie Rada LGD dokonuje oceny wniosku pod względem zgodności z lokalnymi kryteriami wyboru. Przy ocenie i wyborze operacji członkowie Rady zachowują bezstronność. Do oceny punktowej używana jest karta oceny wniosku, będąca załącznikiem do Procedury oceny i wyboru operacji, a w przypadku projektów grantowych stanowi załącznik do Procedury wyboru i oceny grantobiorców. Realizując strategię wielofundusową, LGD dostosuje kryteria oceny operacji zgodnie z wymogami konkursów w ramach EFRR, a jeśli będzie aplikować o fundusze EFS+, także do niego. Odpowiednie kryteria dla projektów infrastrukturalnych oraz grantowych (szczególnie dla przygotowania koncepcji Smart Village) zostaną przygotowane przez LGD. Odpowiednie skonstruowanie kryteriów zagwarantuje wybór projektów zgodnie z warunkami obowiązującymi dla wszystkich realizowanych funduszy (EFS+, EFRR, EFROW).

Przygotowane kryteria będą promować również projekty wpisujące się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus. Inicjatywa Nowy Europejski Bauhaus to interdyscyplinarny projekt zainicjowany przez Komisję Europejską w 2020 r., oparty na trzech wartościach: pięknie, zrównoważeniu i wspólnotcie. Jego celem jest wsparcie realizacji Europejskiego Zielonego Ładu poprzez przyspieszenie transformacji różnych sektorów gospodarki, w tym budownictwa, dla poprawy jakości życia - w kierunku wysokiej jakości projektowania dla zrównoważonego rozwoju, w tym dla zmniejszenia emisyjności i wprowadzania gospodarki cyrkularnej.

Działania NEB upowszechniające zrównoważony styl życia, łączące design, ekologię, dostępność społeczną i cenową oraz inwestycje koncentrują się w 4 głównych osiach tematycznych, w odniesieniu do konkretnych miejsc, środowiska sprzyjającego innowacji oraz perspektyw i sposobu myślenia:

- powrót do natury,
- odzyskanie poczucia przynależności,
- nadanie priorytetu miejscom i osobom, które tego najbardziej potrzebują,
- transformacja w stronę długoterminowej wizji, opartej na cyklu życia, odejście od myślenia przemysłowego.

Spodziewane rezultaty inicjatywy obejmują trzy sfery – przekształcanie miejsc w praktyce, transformację otoczenia sprzyjającego innowacjom i upowszechnianie nowych znaczeń poprzez edukację i kulturę.

Przewiduje się możliwość wprowadzania zmian w kryteriach, pod warunkiem poddania ich konsultacjom społecznym i dochowania trybu określonego w procedurach. Tworzone przez LGD kryteria są obiektywne, niedyskryminujące i przejrzyste, wynikają z diagnozy obszaru, a ich spełnianie bezpośrednio

przyczynia się do realizacji strategii. Wszystkie procedury podawane są do publicznej wiadomości na stronie internetowej LGD oraz udostępniane są w biurze LGD.

Strategia LGD tworzona jest wspólnie z mieszkańcami, dzięki czemu najlepiej odpowiada ich potrzebom i wspiera zrównoważony rozwój. Jednocześnie procesu jej powstawania nie można uznać za zakończony wraz z jej przyjęciem. Dokument ten może ewoluować, zmieniać się, wraz ze zmieniającymi się potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców. Mieszkańcy mają możliwość konsultowania, tak dokumentu strategicznego, jak i późniejszych jego zmian, jak zmian lokalnych kryteriów wyboru. To świadczy o inkluzywności zarówno LSR, jak i całości działania LGD. W konsultacjach może brać udział każdy chętny. Nikt nie jest wykluczony z konsultacji społecznych, które ogłaszane są przy każdej zmianie LSR i kryteriów.

VIII.IV Zasady ustalenia wysokości wsparcia na realizację operacji w ramach LSR

W przypadku jeśli beneficjentem będzie JST ustalono limit dofinansowania w maksymalnej przewidzianej przepisami kwoty wsparcia tj. 75%. Dla beneficjentów sektora JST zakłada się nabór w ramach przedsięwzięć 1.1 oraz 2.1 Będą to działania stricte inwestycyjne (zagospodarowanie terenu itp.), gdzie naturalnym wydaje się aplikowanie w ramach tych działań beneficjentów, którzy udźwigną organizacyjnie oraz finansowo takie przedsięwzięcia.

W przypadku pozostałych operacji zakłada się, że beneficjentami będą podmioty ze sfery NGO. Jednym z celów realizacji strategii jest pobudzenie aktywności istniejących organizacji, a te na obszarze działania LGD są małe i nie posiadają dużych zasobów własnych. Podczas prowadzonych konsultacji społecznych oraz spotkań i rozmów z przedstawicielami NGO na terenie LGD, wynikało, iż główną przeszkodą w realizacji działań sektora społecznego jest brak funduszy. Ustalono więc że aby zaktywizować oraz pobudzić lokalną społeczność poziom dofinansowania wynosić będzie 100%. Tak ustalony poziom dofinansowania zaktywizuje oraz zaangażuje środowisko NGO z terenu LGD we wdrażanie LSR.

VIII. Plan działania

Załączony plan działania LGD „Dorzecze Bobrzy” zakłada realizację wszystkich wskaźników do roku 2029. Wszelkie projekty współpracy zostały zaplanowane tak, aby ich finansowanie odbyło się w przedziale czasowym 2025-2029. W pierwszej kolejności zrealizowane zostaną operacje finansowane z funduszy EFRR. Projekty grantowe zostały zaplanowane na realizację równomiernie przez cały okres wdrażania LSR. W pierwszej kolejności zrealizowany zostanie projekt grantowy, polegający na stworzeniu koncepcji Smart Village, aby dać czas ich twórcom na realizację. W dalszej kolejności zrealizowane zostaną kolejne poddziałania realizowane w projektach grantowych, aby nieustannie odczuwalny był wpływ aktywizujący LGD. Sukcesywnie, przez cały okres realizacji strategii wdrażane będą również operacje polegające na poprawie dostępu do infrastruktury. Przez cały okres programowy zaplanowano realizację operacji własnych LGD. Zgodnie z zapisami PS WPR wszystkie wskaźniki rezultatu zaplanowano w systemie rocznym.

Jak przedstawia załączony do LSR plan działania, wszystkie projekty zostaną zakończone do 2028 r. Równomierne rozłożenie realizowanych zadań przyczyni się do utrwalania współpracy międzysektorowej, która jest wartością dodaną wdrażania strategii. Tak wypracowane kontakty przyczynią się do lepszego działania LGD i większej korzyści wszystkich mieszkańców z realizacji strategii. Działania zostały pomyślane tak, aby z jednej strony mieszkańcy mieli możliwość włączenia się we wdrażanie LSR od samego początku, z drugiej strony przyjęto, że dobre przykłady i efekt marketingu szeptanego w połączeniu z planowanymi działaniami komunikacyjnymi będą sprzyjać zaangażowaniu mieszkańców we wdrażanie, dlatego na okres 2028-2029 również zarezerwowano budżet. Doświadczenia wdrażania minionej strategii

rozwoju pokazują, że istnieje grupa mieszkańców, którzy chcą działać, ale potrzebują dużo pozytywnych przykładów, które będą pokazywały opłacalność i sukces realizacji projektu. Dlatego, w planie komunikacyjnym przewidziano promocję zrealizowanych projektów, a w planie działania zostawiono pole do działań między innymi dla tego typu mieszkańców. Plan działania LGD stworzono w sposób synergiczny, tzn. kolejne nabory stanowią uzupełnienie poprzednich, a cele i przedsięwzięcia są ze sobą powiązane. Zaplanowano go jednocześnie w sposób umożliwiający jego realizację, uwzględniając możliwości LGD (biura i Rady LGD).

Szczegółowy plan działania stanowi załącznik do LSR (Formularz 2: Plan działania).

IX. Plan finansowy LSR

Szczegółowy budżet został przedstawiony w Formularzu nr 3: Budżet LSR, który jest załącznikiem do niniejszej strategii. Większość budżetu LGD w l. 2023-2027 pochodzić będzie z Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 w kwocie 2 000 000 euro na wdrażanie LSR oraz 476 690 euro na koszty zarządzania LSR. Operacje finansowane będą także z programu Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027 ze środków EFRR wynosi 218 742 EUR. Przedstawione kwoty obejmują zarówno wkład EFRROW, EFRR jak i wymagany krajowy wkład środków publicznych. Szczegółowy plan realizacji budżetu LSR przedstawiony został w dokumencie Formularz 4: Plan wykorzystania budżetu LSR. W miarę pojawiających się możliwości LGD będzie mogło także ubiegać się o dofinansowanie operacji w ramach EFS+. W Formularzu 2: Plan działania przedstawiono planowane do realizacji przedsięwzięcia ze wskazaniem programu, w ramach którego te przedsięwzięcia będą realizowane, zaś w Formularzu 4: Plan wykorzystania budżetu LSR, harmonogram realizacji wdrażania LSR w poszczególnych latach. Cele i przedsięwzięcia oraz sposób ich realizacji dokładnie opisane zostały w rozdziale VI. Cele i wskaźniki oraz przedstawione w Formularzu 1.

X. Monitoring i ewaluacja

Schemat prowadzenia ewaluacji oraz monitoringu został wypracowany w ramach konsultacji społecznych. Efektem zebranych danych w społeczności lokalnej jest wysokie zróżnicowanie metod i technik, dzięki którym w przyszłości mieszkańcy będą mogli włączyć się w proces oceny wdrażania LSR i funkcjonowania LGD. Zebrane dane w ramach uspołecznienia LSR LGD „Dorzecze Bobrzy” wskazały na relatywnie dużą chęć wzięcia udziału w spotkaniach warsztatowych w przyszłości, a także w badaniach w gminach. Dodatkowo, mieszkańcy ocenili, że spotkania z przedstawicielami liderów lokalnych również byłyby ważne dla prawidłowej oceny działania LGD i wdrażania LSR.

Podstawowym celem prowadzonych badań i analiz będzie zebranie informacji na temat finansowego, rzeczowego oraz społecznego wymiaru działania LGD i wdrażania LSR pod kątem podstawowych kryteriów ewaluacyjnych. W związku z tak postawionym celem ogólnym prowadzenia badań ewaluacyjnych i monitoringu, analizy będą prowadzone przy udziale: pracowników LGD, członków organów LGD, ekspertów zewnętrznych w dziedzinie prowadzenia ewaluacji i monitoringu, a także przedstawicieli trzech sektorów partnerstwa LGD i samych mieszkańców obszaru LGD, których opinia ma kluczowe znaczenie dla realizacji jednej z podstawowych zasad działania LGD – oddolności i współdecydowania w obszarze kierunków rozwoju. Stworzenie procedur umożliwiających właściwy monitoring i ewaluację umożliwi właściwe planowanie, prowadzenie oceny skuteczności działań LGD, a także ewentualną aktualizację zapisów strategii w

odpowiedzi na zmieniające się potrzeby na obszarze LGD. Z tego względu proces monitoringu i ewaluacji będzie prowadzony przez cały okres realizacji strategii. LGD nieustannie będzie prowadzić obserwację wyników wdrażanej strategii, procesu wdrażania, osiągniętych rezultatów z uwzględnieniem skuteczności, adekwatności i skutków podejmowanych działań.

W ramach ewaluacji wewnętrznej realizowane będą warsztaty refleksyjne. Będą one prowadzone w I kwartale każdego roku, począwszy od roku 2024. Podobną praktykę LGD prowadzi obecnie, zatem w tym zakresie zachowana zostanie ciągłość.

Strategia ewaluacyjna LGD „Dorzecze Bobrzy” opierać się będzie na trzech etapach bazowych:

- 1) Ex ante - przed przyjęciem LSR. Polegać będzie na ocenie trafności przyjętych celów i wskaźników, możliwości realizacji LSR w proponowanej formie, jak również ocena koherentności strategii.
- 2) w okresie realizacji - polegać będzie na monitoringu osiągnięcia przyjętych celów, realizacji planu działania, osiągnięcia wskaźników.
- 3) ex post - zostanie przeprowadzona z udziałem zewnętrznych ekspertów. Na tym etapie poddane ewaluacji będą osiągnięte cele, skuteczność realizacji strategii i oddziaływanie LGD, podsumowanie działalności LGD w badanym okresie, wnioski i rekomendacje. Ewaluacja ex post zostanie przeprowadzona po 2028 r.

Biuro LGD będzie gromadzić ankiety efektywności doradztwa oraz ankiety efektywności usług szkoleniowych i informacyjnych oraz prowadzić karty doradztwa. Okresowo (raz na półrocze) będzie analizować dane pozyskiwane od osób korzystających z doradztwa, odwiedzających biuro, uczestników spotkań informacyjnych, zainteresowanych realizacją LSR itp. i sporządzać z nich notatkę o efektywności doradztwa i usług szkoleniowych i informacyjnych. LGD prowadzi również rejestr udzielanego doradztwa, a także monitoruje odwiedziny na stronie internetowej. W podobnym modelu monitoringowo- ewaluacyjnym LGD pracowało w perspektywie 2014-2020 i odnotowało wysoką skuteczność tego typu działań. Jednocześnie, LGD jest i będzie nadal maksymalnie skoncentrowane na wsłuchiwanie się w głos i potrzeby mieszkańców i dostosowywanie się do nich. Obserwację wyników wdrażanej strategii, procesu wdrażania, osiągniętych rezultatów z uwzględnieniem skuteczności, adekwatności i skutków podejmowanych działań znacznie przyczyni się do skutecznego wdrażania strategii i dostosowywania jej do potrzeb mieszkańców.

Monitoring obejmować będzie gromadzenie danych na temat osiągnięcia wskaźników realizacji LSR, harmonogramu ogłaszanych konkursów, budżetu LGD, liczby osób odwiedzających stronę internetową i funkcjonowania LGD. Dane te będą poddawane ocenie i porównaniu z zakładanymi wartościami. Będą one podstawą opracowania informacji z monitoringu strategii w ujęciu rocznym, począwszy od 2024 r. do 2028 r. Będą one podstawą do wdrażania zmian w strategii i dostosowywania działalności LGD do potrzeb mieszkańców.

Szczegółowe rozwiązania dotyczące prowadzenia monitoringu w tabeli nr 25.

Tabela 25: Schemat monitoringu, z uwzględnieniem działań i czasookresu.

Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródło danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Wskaźniki realizacji LSR	Pracownicy	Sprawozdania beneficjentów,	Na bieżąco	Stopień realizacji wskaźnika.

	biura LGD, Zarząd LGD	ankiety, beneficjentów, dane własne LGD.		
Harmonogram ogłaszanych konkursów	Pracownicy biura LGD, Zarząd LGD	Rejestr ogłoszonych konkursów.	Na bieżąco	Zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem konkursów LSR, ocena stopnia realizacji zadań wdrażanych w ramach LSR
Budżet LSR	Pracownicy biura LGD , Zarząd LGD	dane własne LGD	Na bieżąco	Stopień wykorzystania środków finansowych w odniesieniu do środków zakontraktowanych.
Zainteresowanie stroną internetową LGD	Pracownicy biura LGD	Licznik odwiedzin strony internetowej, dane od administratora strony internetowej.	Na bieżąco	Skuteczność przekazywania/ uzyskiwania informacji na temat działalności LGD
Pracownicy biura LGD, funkcjonowanie Biura	Zarząd LGD	Ankiety	Na bieżąco	Ocena pracy pracowników, skuteczność działań doradczych i informacyjnych, efektywność świadczonego doradztwa

Szczegółowe rozwiązania dotyczące prowadzenia ewaluacji znajdują się w tabeli nr 26.

Tabela 26: Schemat ewaluacji, z uwzględnieniem działań i czasookresu.

Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródło danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Skuteczność działań promocyjnych i aktywizacji społeczności lokalnej	Pracownicy biura LGD , Zarząd LGD	Badania ankietowe wśród mieszkańców,	Ocena roczna w latach 2024–2028	Ocena skuteczności działań promocyjnych LGD oraz działań wdrażanych w ramach LSR oraz skuteczności animacji społeczności
Stopień realizacji celów LSR- Stopień realizacji wskaźników	Ewaluacja zewnętrzna	Ankiety beneficjentów, sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD	Ocena po realizacji LSR w 2028 roku	Ocena celów i trafności założeń realizowanych w ramach LSR. Określenie stopnia realizacji poszczególnych celów

Wykaz wykorzystanej literatury

1. Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
2. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.
3. Program Regionalny Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027, Kielce 2023.
4. Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+, Kielce 2021
5. Strategia Rozwoju Powiatu Kieleckiego, Kielce 2022.
6. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, Warszawa 2019.
7. Program Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, 2022.
8. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego, Kielce 2014.
9. Strategia Rozwoju Gminy Miedziana Góra do 2030 roku (projekt), Miedziana Góra, 2022.
10. Strategia rozwoju Gminy Mniów na lata 2014-2024, Mniów 2014.
11. STRATEGIA ROZWOJU GMINY PIEKOSZÓW NA LATA 2021 - 2030, Piekoszów 2021.
12. Strategia Rozwoju Gminy Strawczyn na lata 2015–2025, Strawczyn 2015.
13. Strategia Rozwoju Gminy Zagnańsk na lata 2014 – 2024, Zagnańsk 2014.
14. Ewaluacja zewnętrzna Lokalnej Strategii Rozwoju (Ex-post)